

Dünden Bugüne Estetik

Dosya sayfa 6

Maxmur'da İlk Kadın Festivali

Kültür-Sanat sayfa 14

Nurhak'tan Gelen Gizem

Yaşam sayfa 19

YAŞAMDA ISRAR AKTİFLEŞMEKTİR

BAŞARMAK ELİMİZDE! Yerel yönetimlerde kadının rolünü değerlendiren Diyarbakır Bağlar İlçesi Belediye Başkanı Yurdusev Özökmenler, kadının her işte başarılı olabileceğini belirtiyor. Özökmenler, kadının başarı için öncelikle kendisini örgütlemesi gerektiğini hatırlatılarak, yerel yöneticiliğe yaklaşımın bir ülkenin demokratik kıstası olduğunun da altını çizdi. Kadının beceri, görgü, yeteneği ve çalışma azmiyle başarabileceğini vurguladı. sayfa 3

FARKLI CEZALAR! Uluslararası iki hukuk uzmanı bilim adamı Prof. Walter Perron ile Max-Planck Enstitüsü'nden Prof. Albin Eser, gelecekte Birleşik Avrupa'nın ceza yasaları arasında nasıl uyum sağlanabilir sorusuna yanıt bulmak için 8 Avrupa ülkesinin yargıç, avcı ve avukatlarına danışarak yaptıkları araştırmada, her ülkenin kadına cezasının farklı olduğu ortaya çıktı. sayfa 5

MİROV TÊNE KUŞTİN! Her gerîlayek, êşa wendakirinê ji kurahiya dilê xwe hîs kirye. Gerîlayek nîne ku çavên hevalê xwe cara dawî negirtibe. Ê hemû gerîlayên ku hevalê xwe veşartibe dizane ku wê kefiya hevalek wî rojekê ji bo wî jî bibe kafen. sayfa 10

newaya & Sin

Güneşimizin, sonbahar havasına inat yaşama anlam katan gücü karşısında, yaşam tilsiminin yüreklerimizde yarattığı çosku ve kadın emeğiyle merhaba diyoruz. Yaşadığımız aylarda demokrasi ve barış söylemlerinin anlam gücü karşısında, göz yaşlarına büründürülmek istenen anaların zılgılarıyla, emeğiyle gelecek olan barışla sizleri selamlıyoruz. Sayfa 3

- ✓ Londra'da Meclis Girişimi / Türkçe sayfa 7
- ✓ Kar û mûçeya wekhev / kurdî rûpel 9
- ✓ Karê Neçarî: Îsot / kurdî rûpel 10
- ✓ Saziya malbatê / kurdî rûpel 11
- ✓ Parastina dayikekê / kurdî rûpel 11
- ✓ Groeten uit India / dutch bladzijde 12

Kleopatra Sünnetli miydi?

Mısır'da yapılan arkeolojik kazılar kadın sünnetinin M.Ö'ki yıllara dayandığını ortaya koyuyor.

Birleşmiş Milletler (BM) verilerine göre, dünyada her yıl 130 milyon kadın ve kız çocuğu sünnet edilirken, bunlardan yaklaşık 2 milyonu hayatı tehlike yaşıyor. Kadın sünneti geleneğinin, yaygın olarak Afrika kıtasının orta bölümünde bulunan 30 ülkede görüldüğü belirtilirken, bölgedeki kadınların yüzde 72'sinin, diğer Afrika ülkelerindeki bazı etnik gruplardaki veya kabilelerdeki kadınların ise yüzde 18'inin sünnetli olduğu kaydedildi. Umman, Yemen, Birleşik Arap Emirliği, Endonezya, Malezya ve Kuzey

Irak'taki bazı Kürt bölgelerinde de daha az olmakla birlikte sünnet geleneğine rastlandığı vurgulandı.

Kadın sünneti Mısır'a dayanıyor
Mısır'da yapılan arkeolojik kazılarda, bazı kadın mumyalarının sünnetli olduğu belirlendi. Kadının sünnetinin, MÖ 1600'lü yıllardan kalan duvar resimlerinde de detaylı şekilde tasvir edildiğini ifade ediyor. Bu durum Kleopatranın sünnetli olup olmadığı tartışılmasına yol açtı.

Sünnet kadına statü kazandırıyor
Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre, kadın sünnetinin, delme, dağlama, kazıma, vajinanın içine kanamaya yol açacak çeşitli bitkiler yerleştirme gibi şekillerde uygulanıyor. Cibuti, Somali ve Sudan'da ise kadınların yüzde 98'inin, sünnetin en ağır şekli olan "firavun yöntemi-infibulation" ile sünnet edildiği ifade ediliyor. Fi-

ravun yönteminde, kadınların her doğum sonrası yeniden sünnet edildiğini, doğrudan çocuk sayısı kadar sünnet olduğunu, aynı acıları defalarca aynı yoğunlukta yaşamak zorunda kaldıkları belirtiliyor. Sünnet yaşı bölgelere göre değişiyor. Etiyopya ve Nijerya'da kız bebeklerin 8 günlükken, Mısır'da 3-8, Sudan'da 5-8, Somali'de 4-10 ve diğer pek çok ülkede ise 13-15 yaşları arasında sünnet yapılıyor.

Sağlık açısından oldukça riskli

Sünnetin, genital bölge uyuturulmadan bıçak, traş bıçağı, keskin cam parçaları ve keskin teneke kenarları kullanılarak yapıldığı belirtilen araştırmacılar, yaranın tutturulmasında ise ağaç dikenleri, kemik çiviler, iğne, hayvan kulları ve deriden elde edilen ipliğin kullanıldığını kaydediyor. Sünnet olan kızların genel olarak çevrelerinde statüleri yükseliyor ve evlenmeleri garanti altına alınıyor. Sünnetle birlikte sağlık sorunlarının da başladığını duyuran araştırmacılar, uyuturulmadan ve steril olmayan araçlarla yapılan müdahalenin hemen ardından kan kaybına bağlı şok, kansızlık, kan zehirlenmesi, enfeksiyonlar, idrar yaparken yaranın yanması gibi sorunlar ortaya çıkabiliyor.

kaynak: ailem.com

Şiddet içeren bilgisayar oyunları tehlikeli

20 yıllık bir araştırmanın sonucuna göre şiddet içeren oyunlar, saldırganlığı geliştiriyor. ABD'nin Saint Leo Üniversitesi'nin 20 yıl boyunca yaptığı araştırma sonucuna göre, bilgisayar oyunlarının, özellikle erkek çocuklarda saldırgan davranışları artırıyor.

Bu tür oyunların etkisi de uzun vadeli özellikle çocuklarda saldırgan davranışlara neden olduğu yönündeki yaygın inanış, bilimsel olarak da kanıtlandı.

Bu durum uzun vadeli de olabiliyor. Yani şiddet içeren oyunların, insan psikolojisi üzerindeki etkileri sadece çocuklar için değil, yetişkinler için de tehdit edici boyutta.

Araştırma testlerinden birinde, bir grup çocuğa 10 dakikadan daha kısa bir süre şiddet içerikli oyunlar oynatıldı.

Daha sonra bu çocuklara ruhsal durumlarını belirlemeye yardımcı olacak psikolojik testler yapıldı. Çocukların oyundan kısa süre sonra saldırgan davranışlar sergilediği tespit edildi.

Yaşları 13 ila 15 arasında

değişen 600 çocuğun öğretmenleri, zamanlarının çoğunluğunu şiddet içerikli oyun oynayarak geçiren öğrencilerin diğerlerine kıyasla daha saldırgan olduklarını söylediler.

New York

Fazla vitamin almak riskli midir?

Yapılan araştırmalar, bazı vitaminlerin gereğinden fazla alınmasının riskli olduğunu ortaya koyuyor.

Koruyucu hekimlik alanında aşamalar kat edilmesi, vitaminlerin de giderek daha çok kullanılmasına neden oluyor. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri gibi gelişmiş ülkelerde vitamin kullanımını bir çılgınlık haline aldı. Bu moda giderek tüm dünyayı sarıyor.

Vitamin sözcüğündeki, Vita hecesi hayat anlamına gelmektedir. Gerçekten de yaşayabilmek için bazı vitaminlerin bulunması şart. Ayrıca bazıların da yüksek dozlarının yararlar sağlayabileceği yolundaki görüşler, bu modanın süratle yayılmasına neden oluyor. Hemen herkes eşin, dostun tavsiyeleriyle bazı vitaminleri kullanıyor. Kullanıyor da, acaba doğru mu yapıyor? Bunları kullanması gerekli mi? Gereksiz yere kullanmak zarar verir mi? Ne kadar vitamin gerek var? Gıdalardan alınmıyor mu?

VİTAMİN A: Kadınların günde 4 bin, erkeklerin 5 bin ünite A vitaminine ihtiyaçları var. Süt ve yumurta en iyi kaynak. Gereğinden fazla alınmasının bir yararı olmadığı gibi tehlikeleri de vardır. 50 bin ünitenin üstünde alındığında bulantı, kusma, baş ağrısı, iştahsızlık, görme bozukluğu ve eklem ağrıları gibi şikayetlere neden olur. Gebelik sırasında, 20 bin ünite A vitamini bebekte sakatlıklara neden olabilir.

BETA KAROTEN: A vitamininin yapı taşıdır. Ispanak, lahanaya gibi yeşil yapraklı sebzeler, kavun, şeftali, kayısı gibi meyveler ve havuç en önemli kaynaklarıdır. Yüksek dozda alınmasının yararları konusunda çalışmalar halen sürmekte birlikte, kanser, damar sertliği ve katarakt gibi hastalıkları önlediği yolunda önemli bulgular elde edilmiştir. Yüksek dozda alınmasının toksik (zehirleyici) etkisi olmamakla birlikte günde 50 mg. (83 bin ünite) den fazla alınması tavsiye edilmez.

VİTAMİN B6: Günlük ihtiyaç, kadınlarda 1.6 mg, erkeklerde ise 2 mg'dır. Tavuk, balık, ispanak, patates, muz, kepekli ekmek, kuruyemiş en önemli kaynaklarıdır. Bunların dışında, birçok gıdada B6 vitamini bulunduğu için, eksikliği konusunda endişeye düşmemek gerekir. Fazla dozda alınması, yaşlılarda bağışıklık sistemini güçlendirmek ve bazı sinir sorunlarını tedavi etmekte kullanılırsa da, 6 ay süreyle günde 100 mg.dan fazla kullanmak sinirleri tahrip edebilir.

VİTAMİN B12: Kadınlarda ve erkeklerde günlük ihtiyaç 2 mikrogramdır. En önemli kaynakları et, tavuk, balık ve süt gibi hayvansal ürünlerdir. B12 vitamini eksikliğinin, iyileşmesi mümkün olmayan sinir tahribatlarına neden olması dolayısıyla,

la, hayvansal ürünlerin hiçbirini yemeyen vejeteryanların, mutlaka ayrıca B12 vitamini alması gerekir. Aşırı dozlarının zararlı etkileri konusunda da bir bilgi yoktur.

VİTAMİN C: Kadınlarda ve erkeklerde her gün alınması gereken en az miktar, 60 miligramdır. Sigara içenlerin en az 100 mg. C vitamini almaları gerekir. Her gün taze sebze ve meyve, özellikle narenciye, lahanaya, ispanak, kıvırcık salata gibi yeşil yapraklı sebzeler, yeşil biber yiyen kişiler, tavsiye edilen en düşük günlük dozun üzerinde C vitamini aldıklarından emin olabilirler. Günde 1 grama kadar güvenle alınabileceği belirlenmiştir. Daha yüksek dozları sindirim sisteminde tahrişlere neden olabilir. Uzun süre yüksek dozda kullanılmasının, böbrek taşı ihtimalini arttırdığı da bilinmektedir.

VİTAMİN D: Kadın ve erkeklerde her gün alınması gereken en az doz 200 ünite. Düzenli süt içenler ya da süt ürünleri tüketenlerin yeterince D vitamini aldıkları söylenebilir. Ayrıca güneş ışınlarına maruz kaldığında, kendisi de D vitamini üretir. Yaşlılıkta kemiklerin zayıflamasına (osteoporoz) karşı, günde 400-800 ünite kadar D vitamini takviyesi alınması yararlı olmaktadır. Günde 1000 üniteye kadar D vitamini alınması güvenli olarak nitelendirilirken, günde 5 bin üniteden fazla alınca böbrekler ve kalpte hasar riski doğabilir.

VİTAMİN E: Kadınların her gün 12 ünite, erkeklerin de 15 ünite almaları gerekir. Bitkisel yağlar, kuruyemiş, etler ve yeşil yapraklı sebzelerde bol miktarda bulunur. Kalp-damar hastalıkları, kanser ve kataraktı karşı koruyucu olduğu bilinmektedir. Diğer ilaçlarla birlikte kullanıldığında Parkinson hastalığında olumlu etkiler gösterdiği, kalp krizlerinde hasarın azaltılmasında yararlı olduğu ve yaşlılarda bağışıklığı arttırdığı ileri sürülmektedir. Günde 1000 üniteye kadar güvenli olduğu bilinmektedir.

B-2 VİTAMİNİ: Bu vitamin sadece yiyeceğin enerjisi dönüşmesini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda kanda alyuvarların oluşmasını, derinin ve gözlerin sağlıklı olmalarını sağlar. Aşırı derecede alkol tüketimi vücuttaki B-2 vitamini azaltır. Ayrıca antibiyotikler, yatıştırıcılar da vücuttaki B-2 vitamini azaltır. Et, tavuk eti, balık, süt ve süt ürünleri, turp, ispanak, yumurta, mısır ve beyaz undan yapılmış ekmek bol miktarda B-2 vitamini içerir.

Newaya Jin Haber Merkezi

Halkalı Güneş tutulması

3 Ekim 2005'te, ortalama 4 dakika sürecek bir halkalı Güneş tutulması gerçekleşecek. Bu gök olayında Güneş'in %90'ı Ay tarafından örtülecek. Tutulma gölgesi Atlantik okyanusunun

kuzeyinden başlayıp okyanus üzerinden İspanya ve Portekiz'den geçerek Afrika kıtasında Cezayir, Tunus, Libya ve Kenya üzerinden devam ederek, Hint Okyanusu'nda son bulacak.

Güvenilir bir filtre olmak için kesinlikle bir optik alet veya çıplak gözle Güneş'e bakılmamalı.

Kaynak: TUBİTAK

Şifalı meyve: Kızılcık

Uzun süredir kadınlarda idrar yolu enfeksiyonlarına karşı bir "ev tıbbi" ilacı olarak kullanılan bataklik kızılcığı (cranberry) suyunun, bağırsak virüslerine karşı da etkili olduğu açıklandı. Özellikle gelişme yolundaki ülkelerde

olmak üzere her yıl yüzbinlerce çocuk, bağırsak virüslerinin yol açtığı hastalıklar nedeniyle ölüyor. Amerikan Mikrobiyoloji Derneği'nin Mayıs 2005 tarihinde Atlanta'da yapılan 105. kongresine sundukları bildiride St. Francis College (New York) araştırmacıları, maymun bağırsak rotavirüsü SA-11 ve keçi bağırsakındaki bir dizi reovirüs ile yaptıkları deneylerde, bataklik kızılcığı alyuvarları ya da üzerinde yaşadıkları hücreleri enfekte etmelerini (hastalık buluşturmalarını) engellediğini açıkladılar.

newaya *sin*

Güneşimizin, sonbahar havasına inat yaşama anlam katan gücü karşısında, yaşam tilsiminin yüreklerimizde yarattığı çosku ve kadın emeğiyle merhaba diyoruz.

Yaşadığımız aylarda demokrasi ve barış söylemlerinin anlam gücü karşısında, gözyaşlarına büründürülmek istenen anaların zılgılarıyla, emeğiyle gelecek olan barışla sizleri selamlıyoruz.

Bu ay kadın cephesinden nasıl bir toplum sorunlarına cevap aramaya çalıştık. Yelken olup kadın emeğiyle yaratacak bir dünyanın ip uçlarını yakalamaya çalıştık. Hayata dair her sözcüğün anlamsızlaştırılmaya çalışıldığı bu yüzyılda toplumsal yönetim biçimlerini araştırdık. Toplumsal tüm kesimlerin cevapsız bırakılan sorunlarını inceleyen, nasıl bir yönetim sorusunu Avrupaya gelmiş olan Diyarbakır Bağlar ilçesi belediye başkanı Yurdusev Özsökmenle tartıştık. Kadının yerel yönetimlerdeki rolünün demokratikleşme açısından önemi üzerine duran Özsökmenler, toplumsal yaşamın kadın tarafından organize edilmesindeki avantajları belirtti.

Türkiye'de son dönemde çözümsüzlükte ısrar politikasının bir sonucu olarak gelişen şoven dalgadan rahatsız olan kadınların, Halkların Kardeşliği için Kadın insiyatifi kampanyasına yer verdik. Gelişen şiddet dalgasının sonuçlarına engel olmak isteyen kadınlarımız, yaptıkları çağrıyla "biz asla bu oyunun parçası olmayacağız" demekteler.

Ortadoğu gezintimizde ise, yeni kurulmak istenen Irak anayasası tartışmalarında kadın haklarına yer verilmemesinin, kadın cephesinden buna karşı oluşan tepkilerini yansıtmaya çalıştık. Kerküklü kadınlar gelecekleri için "kadını tanımayan anayasaya hayır" dedikleri platformdan haberler ulaştırmaya çalıştık size.

Bir yandan Ortadoğu'da kendi haklarına sahip çıkmaya çalışan kadın mücadeleleri, diğer yandan yaşadığımız Avrupa'da, her ülkenin kadına ceza yasalarının farklılıklarının ortaya çıktığı Freiburg Üniversitesinin yaptığı araştırmayla kadınlarımızı bilgilendirmek istedik.

Dünya gündeminde ise, Küresel Kadın Şartı'nın Afrika'dan izlenimlerine yer vererekten, kırk yama dayanışma yorgan çalışmasına bizde bir yama yapıştırmak istedik. Tüm dünyada kadın etkinliklerinin azımsanmayacak boyutlarda olduğunu gördük.

Bu ay dosya çalışmamızda da kadın olmanın estetik güzelliğiyle buluşturmak istedik okurlarımızı. Kadın olmanın altında yatan estetik tarihe inerekten, yaşama anlam katmanın güzelliğiyle buluştuk. Topluların ilerlemesinde etik ve toplumsal değer yargılarını yaratmada saklı olan sınırları keşfetmeye çalıştık. Ve günümüz estetik anlayışıyla var olan uçurumu, tüketiciliği anlatmaya çalıştık.

Yeni kuşak sayfamızda, Avrupa'daki Kürt gençlerimizin ilklere nasıl adım attığını izlemeye çalıştık. Yayınladıkları bildiriyle Avrupa'da yaşayan Kürt gençlerimize kurulan tuzaklar karşısında alternatiflerine yer vermeye çalıştık.

Kültür sayfalarımızda, kadın eli ve emeğiyle yaratılan farklı sanatsal güzelliklere yer vererekten geniş yelpaze de buluşturmak istedik sizleri. Bir yandan Avrupa'dan kadınların direnişini konu alan kadın film festivaline uzandık, bir yandan da mahmur kadınlarımızın tüm yaşam zorlukları içinden iğneyle kuyu kazarcasına hazırladıkları festivale gittik. Birde Pelin Esmer'in dokuz kadını anlatan 'Oyun' adlı filmiyle tanıştırmak istedik. Böylelikle kültür sayfamızda kadın açısından anlamlı yeniliklere yer verdik.

Mizah sayfamızda ise, sizi fincan hanımla başa bıraktık. Diyarbakırlılara takılmayı seven Fincan hanım bakalım ne istiyor bu erkeklerden. Kendine has mizahıyla yaşamı yorumlamaya çalışan Fincan hanımla yaşama başka yönlerden de bakılabileceğini göreceksiniz.

Son sayfamızda da Hollanda'da Psikiyatri olan Işık Işcanlı'yla kadınların yaşadıkları travmatik sorunlara eğilip, bir uzman gözüyle sistem ve aile içi şiddetin bireyde yaratıkları üzerine durduk. Psikiyatri hastanesini poliklinik bölüm başkanı olan Işcanlı "kadınlar sustukları sürece şiddet devam edecektir" diyor.

Kadın bakışıyla yapacağımız gezintide, kadın emeğiyle hazırlanan gazetemizin bir ezgi tadında size ulaşmasını diliyoruz.

Kadın Toplumsal Yaşamın Koordinatörlüğünü Üstlenecek Güçte

Yerel yönetimlerin toplumun demokratikleşmesindeki rolü, bireyin katılım ilkesi ve irade beyanı, kadının yerel yönetimlerdeki pozisyonuna, ilişkin sorularımızı yanıtlayan Diyarbakır Bağlar İlçesi belediye başkanı Yurdusev Özsökmenler kadınların toplumsal hayatı organize etmedeki bazı özellikleri nedeniyle de avantajlarının var olduğunu söyledi.

Türkiye'deki yerel yönetimlerin demokratik mücadele vermesinin koşullarını da değerlendiren Özsökmenler, Türkiye'nin merkezi yönetimle sahip olduğunu ve Ankara'dan yönetildiğini belirtti. Özellikle Avrupa Birliği (AB) sürecine giriş ile birlikte bu merkezi yönetimin bir ülkeyi yönetmekte olduğu ve bölgesel sorunları çözmekte zorluklarının çok açık bir şekilde ortaya çıktığını vurguladı.

Zorlukların ortaya çıkması ile birlikte yerel yönetimlerin yerinde yönetim meselesinin ön plana çıktığını da kaydeden Özsökmenler, "Mesela bu konuda bazı değişiklikler oldu. Ama hala tamamen ademi merkezileşmiş bir yönetim olduğu iddia edilemez. Birçok bakımdan belediyeler merkeze bağlıdır. Gelirleri ve yasaları bakımından bağlıdır. Örneğin; Avrupa ülkeleri gibi eğitim yerel yönetimlerde değildir. Merkezi hükümettedir. Yerel yönetimle verilen yetki okulları tamir etmesidir. Fakat kadınlar, çocuklar ve çeşitli konularda yerel yönetimlerinde faaliyet yürütmesinin de önü açıldı" dedi.

Türkiye'de birey demokratik katılıma hazır değil

Yurdusev Özsökmenler, Türkiye'de bireyin demokratik katılıma henüz hazır olmadığını da belirtti. Demokratik katılımda bireyin haklarının ve bireyin sorumluluk ve görevlerinin olduğunu da hatırlatan Özsökmenler, katılımcılıkla hep birey haklarından söz edildiğini, fakat görev ve sorumluluğunun eksik olduğu bir yerde hep tek taraflı bir beklentiye sebep olduğunu da belirtti. Kendilerinin katılımcılık vurgusunun buna yol açtığını vurgulayan Özsökmenler, her şeyin belediyeden beklendiğini de belirtti. Ama aksine, bireyin de kentte yaşayan, kentte yaşamasından kaynaklı olarak görev ve sorumlulukları konusunda eksikliklerin var olduğunu bilmesi gerektiğini de söyledi. Çöp konusunu örnek veren Özsökmenler, belediyenin çöp toplamak zorunda olduğunu, fakat herkesin de çöpünü pence-resinden aşağıya atmaması gerektiğini sözlerine ekledi. Katılımcılığın sadece bireylerin taleplerini dillendirmek olmadığını hatırlatan Özsökmenler sözlerine şöyle devam etti: "Çözümde de onları ortak etmek anlamında bir katılımcılık olunmalı. Tabii ki çözümde bireyin karar alabileceği mekanizmaları kurmak lazım."

Yerel demokrasinin örgütlenmesinde gerektiğini vurgulayan Özsökmenler, yerel demokrasiyi, yerel demokrasiyle ve evren-

sel mücadele ile birleştirmek gerektiğini de sözlerine ekledi. Bunun diyalektik bir bağ olduğunu da vurgulayan Özsökmenler, yerelin güçlendirilmemesi durumunda küresel mücadelede pratik katkının olmasının mümkün olmadığını vurguladı.

Yerel yönetimlerde kadının rolünün ise kadının bilgisi ve görgüsüne bağlantılandırılan Özsökmenler, ayrıca örgütlenmedeki becerisinin de önemli olduğunu söyledi. Kadının her işte başarılı olabileceğini belirten Özsökmenler, kadının başarı için öncelikle kendisini örgütlemesi gerektiğini hatırlattı. Tabii bu değerlendirmeye bir genelleme yapmanın doğru olmadığını da vurgulayan Özsökmenler, "bütün kadınlar belediye başkanı olabilir mi?" biçiminde bir soru da soruyor. Bu soruya "Hayır olamaz" diyerek bir cevap veren Özsökmenler, "yani bilgisi, görgüsü, yeteneği, kendisini yetiştirme azmi ve çalışma azminde" olması gerektiğini de belirtti.

Kadın ayrıntıya dikkat eder

Kadının sıradanlaşmamak için öncelikle kendisini geliştirmesi gerektiğini de hatırlatan Özsökmenler, bu tür görevlere aday olurken, o görevi yerine getirme nitelikleri konusunda da çaba harcaması gerektiğini belirtti. Kadının herhangi bir noktada yönetici kademesine geldiğinde ondan mükemmel olması beklendiğini de belirten Özsökmenler "oysa hiçbir insan mükemmel değildir. Kadın kendisini geliştirirken elbetteki eksiklikleri, hataları olabilir" dedi. Önemli olan bunları giderme çabası, gayreti ve bu konuda gösterdiği yaklaşım olduğunu da sözlerine ekledi.

Sıradanlaşmanın ya da "Mükemmel olmam gerekir" diyerek görevleri üstlenmekten çekinmemek gerektiğini vurgulayan Özsökmenler "bu önemli bir denge. Kadınların toplumsal hayatı organize etmedeki bazı özellikleri nedeniyle de avantajları var" dedi. Kadının ayrıntıya dikkat ettiğini belirten Özsökmenler, hayatın da birçok ayrıntının bir araya gelmesi olduğunu vurguladı. Bu nedenle kadının organize etme özelliğinin fazla olduğunu da belirten Özsökmenler, organizatörlük hizmetlerinin, pazarlama, halkla ilişkiler gibi birçok iş kolunda kadınların ağırlıkta çalıştığını belirtti.

Kadının kendi evini, çevresini organize etmeye alışkın olduğundan, bir kentin işlerini de organize etmede oldukça başarılı olabileceğini vurguladı. Tabii organize etme yeteneğinin önemli bir doğal özellik olduğunu fakat, iyi çalışabilme için güçlü bir ekip çalışmasının da kurulmasının önemine dikkat çekti. Bu noktada kadının tek

başına her şeyi belirleme iddiasında olması gerektiğini söyledi.

"Kalıcı bir barış gereklidir"

Avrupa Parlamentosu (AP) Yeşiller Grubu milletvekilleri ve KADER Derneği tarafından Türkiye'deki kadın belediye başkanlarının katıldığı ve işbirliği konularının ele alındığı toplantıya katılan Özsökmenler, toplantıyı da değerlendirdi.

Toplantının içeriğinin, Türkiye'deki kadın belediye başkanlarının AB ile tanışması ve görüşmesi olduğunu belirtti. Özsökmenler toplantıda kadın erkek eşitsizliğini gidermek için ne tür projelere gidilebileceği gibi konuların ele alındığını söyledi. Pek çok Avrupa parlamenter ve AB Komisyonu'ndan kadın erkek eşitsizliğine karşı büro mensuplarının toplantıya katıldığını vurgulayan Özsökmenler sözlerine şöyle devam etti: "Türkiye'de yaşanan sorunlar bir de kadın belediye başkanlarından dinlendi. Kadına yönelik şiddetin giderilmesi için yürütülecek projeler ve izlenecek politika tartışıldı. Bizler de kadınlara sosyal bir alan açmak için kadın evi, kadın merkezleri gibi kadınlara meslek edinecek, iş edindirecek, ekonomik hayata katkı için projelerin oluşturulması konularında düşüncelerimizi aktardık. Tabii kadınların özellikle bizim bölgemizde en çok yaşadığı sorunlardan biri çatışmaların yeniden başlaması ve tekrar çocuklarını yitirme korkusu. Bu konuda da barışın önündeki engeller ve kalıcı bir barışın tesis edilmesinin zorunluluğu üzerinde durduk."

Toplantının bir diğer amacının da bölgeler arasındaki gelir dağılımı farklılığını gidermek için Avrupa Komisyonunun ve AP'nin ne gibi katkılar sunabileceğiydi olduğunu vurgulayan Özsökmenler, bu konuda da, çatışmalar devam ettiği sürece bölgenin yatırım için çekim merkezi olamayacağına dikkat çektiklerini söyledi. Yatırımların güvenli bir ortam istediğini de belirten Özsökmenler, "Bu nedenle çatışmaların ve operasyonların durmasının bölgelerarası farklılıkları giderme politikasının hedefine ulaşmasında önemli bir faktör olduğunu anlatmaya çalıştık. Bu AP ile ilk temas idi. Sanıyorum daha sonra bu eşitsizliğe karşı mücadelede etkin olan AB kadın milletvekillerinden bir heyet de bölgemize gelecek. Diğer partilerden belediye başkanlarına da gidecekler ve bir işbirliğinin sürdürülmesi için çaba göstereceğiz" dedi.

Kadın
BelediyeciliğiSuna
Parlak

Günlerdir düşünüyorum. Kadın belediyeciliği gibi bir kavramdan bahsedebilir miyim diye. Gerçi iki dönemdir belediye başkanı çıkaran Kürt kadınların varlığı göz önüne alındığında kavramda doğallığında kelime dağarcığımıza yerleşiyor. Ama şurası da bir gerçek ki, bir kavramın kadına has değerlendirilebilmesi için, o işi yapanın sadece kadın olması yetmiyor. Aksine kimi durumlarda bir kadın erkekten daha erkek olabiliyor. Bu da her zaman olduğu gibi bizim hane-mize yazılan eksileri artırıyor.

Belki de kadın belediyeciliği yerine kadınların yerel yönetim deneyimleri daha uygun düşüyor. Çünkü hayatın her alanını, o işi yapanların sırf cinsiyetine göre bölmek, bizi kategorileştirmekten öteye gitmeyecektir. Zaten bin yıllardır zihnen ve ruhen birbirinden kopan iki cinsin, ortak mücadele, yaşam ve iş alanlarında da ortak tecrübelerden yararlanması yerine, cinsiyetçi davranış kalıplarına ve önyargılara göre daha başından set koymaları bu durumu pekiştirmektedir. Örneğin; erkeklerin yaptığı her iş kötü değildir. Ya da yine erkeklerin yaptığı iyi şeylerin hepsinde tek başına erkeklerin emeği ve düşüncesi yoktur. Zira kadınların emeği görünmediği için yapılan tüm iyi şeyler hep erkeklerle mal edilmiştir. O nedenle bir şeyi değerlendirirken sadece görünür kısmıyla yetinmemek biz kadınların tarihten çıkarması gereken sonuçların başında gelmektedir. Ayrıca biz kadınlar erkek eleştirisi yaparken erkeklerin kadınlara yaptığı gibi cinsiyetçi bir anlam yüklemiyor, erkek şahsında simgeleşen ataerkil sistem, değer ve kalıpları eleştiriyoruz. Üstelik bu bin yılların birikimi de kadınlara evde yan yatarken erkeklerin emekleri üzerinde bina olmamış. Nasıl ki kadınların ev içi emeği görünür değilse, ev dışındaki emeği ve katkısı da görünür değil.

Yani sözün özü belediyecilikte de şimdiye kadar genel kanı bu işin bir erkek mesleği olduğu, diğer tüm yönetim işlerinde olduğu gibi belediyecilikte de bu işi kadınların yapamayacağı yutturmacasının sahteliğini kadın belediyeciler şahsında boşa çıkarmak. Bir kadın elindeki kıt kanaat olanaklarla evini, çolunu-çocuğunu idare ediyorsa, bir kenti yönetirken de elindeki olanakları kendi duygu ve vicdanına da dayanarak öncelik sırasına göre ve daha adilane paylaşacaktır.

Bu durum kentin geneliyle ilgili. Tabii bir de kadın belediyeciler hemcinslerinin sorunlarını daha iyi anladığından kadınlara ilgili projelere pozitif ayrımcılık yapacaktır. Anlama durumunun da kadın bakış açısıyla bağlı tartışması. Çünkü tüm dünyada kadın belediyeciliği kadın hareketinin yükselen grafiğiyle doğru orantı da gelişmiş. Aynı grafik biz Kürt kadınları için de geçerli. Türkiye gibi kadınların yerellerde binde bir gibi komik bir oranla temsil edildiği bir ülkede, Kürt kadınlarının dokuz mahalde temsili bulması siyasetin kadının önünü açmasından değil, kadınların siyasette de mücadelesinin bir sonucudur.

Kürt Kadın Hareketi olarak, yerel yönetimlerle olumlu ilişkisinin en son örneği Kızıltepe Belediyesiyle Demokratik Özgür Kadın Hareketinin düzenlediği festivaldir.

"Başaklar Diyarında Zinler" sloganıyla yapılan Kızıltepe Kültür ve Sanat, Kadın ve Çocuk Festivali 23-25 Eylül tarihleri arasında gerçekleştiriliyor. Ama bana göre festivalin asıl programı 23'ünde gerçekleştirilecek olan forum. "Kadınlar Barışı Tartışıyor" adıyla gerçekleştirilen forumda Avrupa'dan, Ortadoğu'dan kadınların yanısıra, Türkiye'nin çeşitli kentlerinden de kadınlar katılıyor. Dilleri farklı olsa da tüm kadınların yürekleri bu forumda ve tabii ki tüm yaşamları boyunca barış için atmakta.

Festivalin kadın hareketince üstlenilen diğer önemli etkinliklerinden biri de "Sosyal Sorunlar ve Alternatif Sosyal Yaşam" paneli. Tam da yerel yönetimleri ilgilendiren, yerel de yaşayanların gündelik sorunlarını görüp kadın hareketinin alternatif çözüm önerilerini pratik politikaya çevirmek açısından önemli bir gündem.

Kızıltepe belediyesiyle gerçekleştirilen bu deneyim kadın hareketi açısından da önemli bir deneyim. Böylelikle kadın kurtuluş ideolojisinin pratik politikada alanında uygulanabilirlikleri de test edilmiş, bir sonraki hedefler daha görünür olacaktır. Aynıysa diğer belediyeler için de geçerli. Kadın hareketiyle ortaklaşma ister kadın, isterse de erkek yöneticiler için olsun, yerelde kadını dikkate alan gerçekçi uygulamalar için artık bir zorunluluk.

sparlak2001@yahoo.com

Kadınlar, Halkların Kardeşliği
Kampanyasının Startını Verdi

Türkiye'de son dönemde yükselen şoven dalgadan rahatsız olan kadınlar, Halkların Kardeşliği İçin Kadın İnisiyatifi Kampanyası'na start verdi. İnisiyatif, Farklı etnik ve dinsel kökenden kadınların farklılıklarının birbirine düşman edilmesine izin vermeyeceklerini vurgulayıp, 'Biz kadınlar asla bu oyunun parçası olmayacağız' dediler.

Dünya Kadın Yürüyüşü İstanbul Ağı, Demokratik Özgür Kadın Hareketi, Amargi Kadın Kooperatifi, Gökkuşluğu Kadın Derneği, Barış Anneleri İnisiyatifi, Emekçi Kadınlar Birliği, Lambda İstanbul Eşcinsel Sivil Toplum Girişimi'nden kadınlar, Feminist Kadın Çevresi (FKÇ), Özgür Kadın, Çağrı Dergisi'nden kadınlar, Halkevleri'nden kadınlar, Göç-Der'li, DEHAP'lı, EMEP'li, SDP'li, EHP'li, İHD'li, MKM'li Eğitim-Sen 2, 3, 4, 5, 6, 8 No'lu şubelerden kadınların da aralarında olduğu çok sayıda kişi, 19 Eylül günü İHD İstanbul Şubesi'nde bir araya gelerek, Halkların Kardeşliği İçin Kadın İnisiyatifi Kampanyası'na start verdiklerini duyurdu.

Operasyonlar ve baskılar kadınları rahatsız ediyor

Halkevleri Birinci Bölge Temsilcisi İlknur Birol, Türkiye'de gittikçe yaygın-

laşan linç girişimleri, baskılar ve operasyonların kadınları rahatsız ettiğini söyledi. Linç girişimleri ve baskıların bir takım güçler tarafından kışkırtıldığını ve planlı yapıldığını ifade eden Birol, kadınların Halkların Kardeşliği İçin Kadın İnisiyatifi adı altında bir araya geldiklerini söyledi. Birol'un konuşmasının ardından kısa bir sinevizyon gösterimi sunuldu, ardından da Kürtçe ve Türkçe yazılan basın metinleri okundu.

'Biz kadınlar asla bu oyunun parçası olmayacağız'

İnisiyatif adına hazırlanan metni okuyan Suna Parlak, linç kültürüne, operasyonlara, infazlara, yükselen ırkçılığa, şovenizme ve cinsiyetçiliğe karşı bir araya geldiklerini belirterek, "Hiçbir 'milli hassasiyete' inanmıyoruz. Bütün kadınları bizimle birlikte farklı kimlikleri düşmanlaşmaya, şiddet içeren çağrılara karşı çık-

maya çağırıyoruz" dedi. Mersin'de başlayan bayrak olayına ve Trabzon'daki linç girişimlerine işaret eden Parlak, "Dün Çorum, Sivas, Maraş, Dersim'de yapılanlar hiçbir zaman mahkum edilmedi, aynı saldırgan tarz tekrarlanmaya devam ediyor. Yönetenler linç girişimlerinde bulunanları 'halk' olarak tanımlarken mağdurlar yasal soruşturmaya uğramakta, düşman ve hain olarak gösterilmekte. Bu coğrafyada biz kadınlar asla bu oyunun parçası olmayacağız" diye konuştu.

Farklı etnik ve dinsel kökenden kadınların farklılıklarının birbirine düşman edilmesine izin vermeyeceklerini vurgulayan Parlak, savaşa, linçlere, infazlara, militarizme, faşizme, cinsiyetçiliğe, Kürt ve Türk halklarının karşı karşıya getirilmesine karşı tüm kadınları kampanyaya katılma çağrısında bulundu.

DİHA/ İstanbul

Erciş'te kadın sorunları tartışıldı

Kadınların psiko-sosyal, hukuksal ve sağlık alanlarında gelişmesi amacıyla Van Kadın Derneği (VAKAD) tarafından Erciş'te düzenlenen seminerde, aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyet rolleri tartışıldı.

VAKAD, Van merkez ve ilçelerinin yanı sıra yakın illerde de kadınları bilgilendirme seminerleri düzenlemeye devam ediyor. 19 Eylül günü Erciş İlçesi'nde düzenlenen toplantı için Valiliğe yapılan başvurunun reddedildiği öğrenilirken, seminerin Öksüzler Dükün Salonu'nda 40 kadının katılımı ile gerçekleştirildiği belirtildi.

Kadınların psiko-sosyal, hukuksal ve sağlık alanlarında gelişimi doğrultusunda Avrupa Komisyonu destekli Kadın Danışma Merkezi Projesi kapsamında düzenlenen seminere, VAKAD, Kadın Danışma Merkezi Proje Koordinatörü Alev Şahar, VAKAD Genel Sekreteri Müjgan Güneri ve Proje Asistanı Gülseren Demir konuşmacı olarak katıldı.

Aile içi şiddetin nedenleri, türleri, etkileri, sonuçları ve çözüm önerilerinin tartışıldığı seminerde konuşan Proje Asistanı Gülseren Demir, aile içinde meydana gelen cinsiyete dayalı, kadın üzerinde baskı ve üstünlük kur-

mayı amaçlayan tutumların duygusal, ekonomik, cinsel ve fiziksel zararlar sonuçlanan, kadının insan haklarını ihlal eden tutumların olduğunu söyledi. Kadınların maruz kaldığı şiddet türlerinin fiziksel şiddet, cinsel şiddet, duygusal ve psikolojik şiddet, ekonomik şiddet ve kültürel şiddet olduğunu belirten Demir, şunları kaydetti: "Şiddetin kadınlar üzerinde psikolojik ve fiziki bir çok etkisi bulunuyor. Bunlar utanma, suçluluk, yalnızlık, başarısızlık hissi, yetersizlik hissi, değersizlik hissi ve düşük benlik saygısı, yeme bozuklukları, harekette bulunmada yetersizlik, düşük özgüven, istismarı önemseme-

me, istismarı inkar etme, madde bağımlılığı ve kendinden memnuniyetsizlik şeklinde vuku bulur."

'Kadınlar özel yaşam içinde hapsediliyor'

VAKAD Genel Sekreteri Müjgan Güneri ise, kadınlar ve erkekler arasındaki toplumsal olarak kurulmuş, zaman içinde değişebilen ve kültürler arasında yaygın değişiklikler gösteren farklılıkların toplumsal cinsiyet rollerini meydana getirdiğini vurguladı.

Güneri, "toplum tarafından belirlenen bu roller kadınların eğitim ve beceri kazanma olanaklarından yarar-

landırılmadığı, teknolojinin onları ağır ve sıkıcı işlerden kurtarmadığı, ön yargı ve yanlış kanıların devam ettiği gerçeği herkesin görebileceği şekilde ortadadır. Kadınlar tamamen özel yaşamın içine hapsedilmeye çalışılmaktadır. Özel ve kamusal alanda farklı işbölümü yaratılmaktadır" dedi.

Seminer VAKAD Kadın Danışma Merkezi Proje Koordinatörü Alev Şahar'ın VAKAD'ın tanıtımını içeren konuşması ile son buldu.

DİHA/ Van

Kerkük'ü kadınlar Anayasa'ya hayır dedi

Kerkük'te bir araya gelen çeşitli kadın kurumu temsilcileri kadın özgürlüğünü ve kadın haklarını tanımadığı gerekçesiyle Irak Anayasası'nı reddedeceklerini bildirdi.

Kerkük Sulav Kongre Salonunda açıklama yapan Kürdistan Özgür Kadın Hareketi (TJAK), Yezidiler Kültür Sanat Kadın Kurumu, Demokratik Kürdistan Çözüm Partisi'nin kadın bürosu ve Yeniden Yapılanma Partisi'nin kadın kolları temsilcileri Irak Anayasası'nın erkek egemen zihniyetle oluşturulduğunu belirtti. Bu ay halk oylamasına sunulacak Anaya-

sa'nın kadın özgürlüğünü ve kadın haklarını tanımadığını belirten kadınlar, Irak'taki kadınlara oy kullanmama çağrısı yaptı. Kadınlar, kabul etmedikleri maddeleri şöyle sıraladı:

* "Irak Anayasası erkek egemen zihniyetle düzenlenmiş ve kadına hiçbir hak tanınmamıştır. Çocuk bile kadın adına değil erkek adına kayıt yapılmaktadır.

* Yeni yazılan (Arapça) Anayasa'da kavram olarak sadece erkeğin ismi vatan- daş olarak geçmiş ve kadına böyle bir statü tanınmamıştır.

* Genel olarak Anayasa çok esnek yazılmıştır. Özellikle kadına ilişkin kararlarda bunu açıkça görmek mümkündür. Buda ileride bu kararlarla oynanma

ihtimalini oluşturuyor.

* Anayasa içinde çelişkiler bulunmaktadır. Örneğin; 2'inci, 10'uncu ve 40'inci madde gibi. İslam devletin resmi dinidir ve tüm yasalar da ona göre düzenlenmektedir."

Kadın örgütlerinin temsilcileri, "Biz Iraklı kadınlar bu yasayı bu biçimiyle kabul etmeyeceğimizi ve bunun ilerde kadını daha çok köleleştireceği için Iraklı ve Kürt kadınlarına seslenmek istiyoruz. Geleceğimiz için kadını tanımayan bu yasaya 'hayır'diyoruz" açıklamasında bulundu.

DİHA/Kerkük

Her ülkenin kadına cezası ayrı

Avrupa ülkeleri şiddet mağduru kadının kocasını öldürmesi halinde verilecek ceza konusunda farklı davranıyor.

Uluslararası üne sahip iki bilim adamının 11 yıllık çalışma sonunda tamamladıkları araştırma ile AB'nin hukuk yapısını ortaya çıkardı. Uluslararası iki hukuk uzmanı bilim adamı Freiburg Üniversitesi'nden Prof. Walter Perron ile Max-Planck Enstitüsü'nden Prof. Albin Eser, 'gelecekte Birleşik Avrupa'nın ceza yasaları arasında nasıl uyum sağlanabilir sorusuna yanıt bulmak için 8 Avrupa ülkesinin yargıç, savcı ve avukatlarına danışarak yaptıkları araştırmada, 'Aile içi şiddet mağduru bir kadının kocasını öldürmesi halinde vakaların benzerliğine karşın kadına kesilen cezaların çok farklı olacağını ortaya koydu. Araştırma, İtalya'da dayak yiyen kadının kocasını öldürmesi halinde 17 yıl ağır hapse mahkum olurken, İsviçre'de aynı suç işleyen kadının ise 7.5 yıl hapisle kurtulmasının mümkün olduğunu bildirdi.

Prof. Walter Perron ile Prof. Albin Eser'in 'Avrupa ceza yasalarıyla ilgili uyum' araştırmasında AB üyesi Almanya, Avusturya, Portekiz, İtalya, Fransa,

İngiltere, İsveç ile AB üyesi olmayan İsviçre'de, aile içi şiddet konusunda uzman hukuk adamlarına 'eşi tarafından sürekli dövülen alkollü kocasını öldürmek için kadın uygun zamanı kollarsa, adam gece uykuya daldıktan sonra balayla doğar. Kadın, ani bir öfke nöbetine tutularak uyku esnasında kocasının kafasına ağır bir cisimle vurarak öldürür. Kadın feci şekilde dayak yedikten sonra, yine uykuya dalmış olan kocasını bıçaklayarak öldürür. Kadın, kocasının elinden kurtulmak için sığındığı mutfakta son çare olarak bıçağı alır ve saplar' şeklindeki alternatif ölüm biçimleri karşısında hukukçulardan aldıkları yanıtlarla kadına verilecek ceza tayini konusunda hayrete düştüler.

Prof. Perron ceza tayininde özellikle İtalya'da ortaya çıkan tablonun kadınlar açısından çok vahim olduğuna dikkati çekti. İtalya yasaları, müebbet koca zulmünden kurtulmanın cezasını ortalama 17 yıl hapis olarak öngörürken İsviçre ise aynı suç için 7.5 yıl hapisle yetiniyor. Araştırmada, kadına verilen 17 yıl

gibi ağır hapis cezasında İtalya'daki Katolik geleneğin ve ülkenin yargı reformlarında geri kalmasının etken olduğu belirtilerek, buna karşılık kısa süre önce ceza yasasını reformdan geçiren Katolik Portekiz'in en hafif cezaların verildiği ülkelerden biri olduğuna dikkat çekti.

Aynı araştırmada, İngiltere'de de sanığı suçlu bulduğu takdirde hakimince vereceği cezanın yasadaki belli olduğu ve İsviçre'deki gibi 7.5 yılı geçmediği, bu tür davalara ağır ceza mahkemesinin baktığı Fransa ise İtalya'ya yakın ceza verildiği, Almanya, Avusturya ve İsveç'in aynı suça öngördüğü cezaların 9-12 yıl arasında değiştiği kaydedildi.

Meşru müdafaa için dördüncü vaka bile ülkeler arasında büyük fark görüldüğüne değinilen araştırmada, bu durumun Avrupa'nın, ceza yasalarını uyumlu hale getirebileceği zemininin henüz çok uzağında olduğu sonucuna varıldı.

BIANET

İnsanlık için Küresel Kadın Şartı Afrika'da

İnsanlık için Küresel Kadın Şartı'nın dünya yürüyüşü 4 Eylül ve 17 Ekim 2005 tarihleri arasında Afrika kıtasını dolandırmaya başladı.

Şimdiye dek birçok ülkeyi dolaşan yürüyüş bu kez Afrika kadımlarla buluşacak. Kadınlar 4 Eylül-17 Ekim tarihleri arasında Afrika'nın Sudan, Afrika Büyük Göller Bölgesi (Ruanda, Burundi, Kongo Demokratik Cumhuriyeti), Mozambik, Güney Afrika, Kamerun, Nijer-Benin, Gine(Co-nakry) bölgelerinde olacak.

Dünya Kadın Yürüyüşü, 163 ülkeden 5500 kadın grubundan oluşan küresel bir feminist eylem ağı. Yoksulluğa ve kadına yönelik şiddete son vermek için mücadele eden binlerce kadın, İnsanlık için Küresel Kadın Şartı'nın kendi ülkelerinden geçişini kutluyor. 10 Aralık 2004 tarihinde kabul edilen Şartta yer alan beş değer; özgürlük, eşitlik, dayanışma, adalet ve barış.

Kırk yama dayanışma yorgani

Yürüyüş boyunca, Dünya Yürüyüşü'ne mensup kadınlar devlet yetkililerinin ve kamuoyunun dikkatini Şart'ın içeriğini çekiyorlar. Kadınlar ayrıca Şart'taki değerleri betimleyen kare yorgan motifleri yapıyorlar. Dikilerek birleştirilen motifler, dev bir kırkyama yorgan oluş-

turmaktadır. Bu kırkyama dayanışma yorgani, 17 Ekim'de Burkina Faso'nun başkenti Ouagadougou'da yapılacak dünya barış çağrısı için kamuoyuna gösterilecek.

Dünya kadın yürüyüşü Türkiye isiyatifi yaptığı açıklamada, 17 Ekim'de, sırayla birbirini izleyen zaman dilimlerinde, Okyanusya'dan başlayarak Amerika Kıtalarına kadar, kadınların öğle vakti (12:00-13:00) eylem yaparak 24 saat feminist dayanışma gerçekleştirceklerini duyurdu. Ayrıca yapılan açıklamada, Barışın; Dünya Yürüyüşü sürecince özellikle Kolombiya'da, Rum ve Türk kadınlarının ortak eylem yaptığı Kıbrıs'da; kadınların ülkelerinin yeniden militerleşmesine karşı çıktığı Japonya'da, Ramallah'da Women in Black'in Konferansına katılan kadınların Filistinlilerle buluştuğu Ortadoğu'da yapılan yürüyüşler sırasında merkezi öneme sahip bir değer olarak vurgulandığını açıkladı.

Montréal

Kadına dair

Sevgili Babalar

Vildan Dirik

Hayır hayır, bugün babalar günü değil, onlarla ilgili özel birşey de yok. Sadece belki daha fazla ilgilerini çeker umuduyla bu başlığı atma gereği duydum. Hani şu hiç gazetemize ilgi duymayan, içinde ne var ne yok merak bile etmeyen ya da aslında merak edip şöyle kaçamak bakışlarla göz atarak okursa ayıp olacaktı gibi davranan, hele hele sayfaları yarı alaycı gülüşlerle, önemsemez tutumlarla hızlı hızlı çeviren sevgili babalarımızın ilgisini özellikle çekmek istedim. Tabii bu arada gerçekten değer verip okuyanları da ayrı bir yere koyarak yazıma başlamak istiyorum. Kösemizin adı "Kadına dair" ve erkekler yaşamımızın ayrılmaz parçaları olarak Kadına Dair'in konuyu elbette olacaklar. Zaman zaman belki kaleminizin ucu fazlasıyla batacak, acıtacak ama inanın ilerde geriye dönüşü olmayan şeyleri yaşamaktansa bugün canımızın yanması daha iyidir.

Evet sevgili babalar, biz kadınlar anneler olarak günün büyük bir bölümünü zaten çocuklarımızla geçiriyoruz; çalışanlarımız biraz daha az, çalışmayanlarımız ise neredeyse tüm gün. Bu yoğun ilişkiler sürecinde yavrumuzun her anına, her gelişimine anı anına şahit olup neredeyse onlarla yeniden yürümeye başlıyor, onlarla konuşmayı öğrenip, onlarla büyüyoruz. Bu tadı doyumuz anları kimilerimiz sayfalara not alırken, kimilerimiz resimlere kaydediyor, birçoğumuz da anneliğin kadına has güçlü hafızasıyla beynimize yerleştiriyoruz. Çok çocuklu anneler bile azıcık karıştırmayla kimin ne zaman emeklediği, hangisinin dişinin ne zaman çıktığı konusunda ileriki yıllarda bilgi verebilirler çevrelerine. Bir mininin büyümesine şahit olmak, o harika anları doyusya yaşamak, doğanın kadına sunduğu bir ödül olmalı. Düşünün bir kez; kızınız ya da oğlunuzun asla ve asla ilk adımını attığı bir anı, ilk çıkan dişiyi parmağınızı ısırma çalıştığı, ilk kez "baba" dediği bir anı bir daha olmayacak. Ağlayıp eve geldiğinde sığınmak istediği, başından geçen olayları heyecanla anlatmak, ilgi çekmek için maymunluk yapmak istediği çocukluk dönemleri öyle hızla ve bizler yaşamın akışına kapılmışken farkında bile olmadan geçiyor. O daha doyusya birlikte oynamadığımız, bir film, bir futbol maçı, bir içimlik sigara ya da bir el kağıt oyunu uğruna başımızdan savdığımız yavrularımız kocaman ve kendilerine elletmeyen, bizimle olmaktan hoşlanmayan, yaşamlarını bizlerle paylaşmayan gençler olarak karşımızda dururlar. Ve sonra deriz ki hiç de kendimizi sorgulamadan; "ya bu gençler bir alem, kapanıyorlar odalarına, ne selam ne kelam. Bir şey anlatıyor dinlemiyorlar bile." Dinlemeyiz elbette, biz onları dinledik mi, yaşamlarını paylaştık mı, onlarla oynayıp, bir birey olarak önemsedik mi? Biliyorum erkek okuyucular okurlarsa bu yazıyı bana kızıp şöyle diyecekler; "biz bütün gün çalışıyoruz, yorgun argın eve geliyoruz bir de çocukla uğraşacak hal kalır mı?" Ben de diyorum ki; kalmalı mutlaka kalmalı. İşten sonra televizyona, ıhten sonra kahveye, işten sonra arkadaşlarla dolaşmaya nasıl hal kalıyorsa en değerli varlıklarımız olan ve bir daha asla çocuk olmayacak olan çocuklarımıza da hal kalmalı. Hem de halin en iyisi, en seveceni, en ilgilisi kalmalı. Zaman ilerleyip keşke biraz daha samimi okşasaydım, keşke daha çok oynasaydım demek, onları sevginin her türlü süne doyurmak, ilginin en yoğununu vermek, ilerdeki pişmanlıkların hiç bir faydasının olmayacağı için halimiz kalmalı.

Çocuklar sadece karınları doyurularak büyümüyorlar, büyümemeliler. Bu çok önemli olmakla birlikte onun kadar önemli olan ruhen beslenmiş olmalarıdır. Sevgiyle ilgiyle yaşamlarında onlar için önemli olan herşeyi paylaşarak büyümeliler. Nasıl olsa annesi var o herşeyiyle ilgileniyor anlayışını yıkmak lazım diye düşünüyorum, hem de bir an önce ve çok geç olmadan. Başta da dediğim gibi ilerde geriye dönüş yok ne yazık ki. Hiç bir çocuk bir daha asla çocuk olamıyor. Mışıl mışıl uyurken onu seyretmenin keyfine varın, saçlarını doyusya okşayın, kırılan oyuncuğu bir futbol maçından daha az önemli olmasın. Sevdigi, ilgi duyduğunuz herşeyi, öfkesini, sevincini kısacası onun o küçük dünyasını paylaşmanın tadına varın. Varın ki yarın çok geç olmasın, bir yetişkin olduğunda o da sizi anlatsın, yaşamı paylaşmayı öğrensin. Yaşamınızda çocukça heyecanların tükenmemesi dileğiyle.

Düünden Bugüne

Estetik

Estetik sözcüğü, Grekçe "aisthesis" (algı, duyum) kavramından gelir. İlk kez Alexander Gottlieb Baumgarten tarafından kullanılır. Baumgarten, ana yapıtına "Aesthetica" adını verir. O, bununla, bir "duyum bilgisi bilimi" ortaya koymak ister. Estetik, özgür, "serbest (güzel) sanatlar" ve "güzel üzerine düşünme sanatı" olarak da anlaşılmaktaydı. Estetiğin uğraş alanı; güzelin aranmasıdır. Estetik, "doğru", "güzel", "iyi", "yüce" gibi kavramları konu edinir.

Estetik; toplumsal ilişki ve toplumsal dönüşmelerde farklı özellikler gösterir. Toplumsal dönüşüm yasalarının var olduğu ortam ise, toplumsal süreçlerin kendisidir. Toplum bilimi bu anlamda kendisini oluştururken, felsefe de toplumun varoluş gerekçesi ise, gerçek, doğrunun, iyinin ve güzelin toplum ile nasıl varolduğunu inceler. Toplumsal estetiğin gelişimi, toplumsal olanın bu nitelikleri içinde oluşur.

Estetik bir inanıştır

İlk çağda insan dış görünüşü olarak, kutsal olana ne kadar benzeşiyorsa, o kadar güzel ve soylu olduğu düşünülürdü. Bu nedenle, ilk çağa ilişkin mağara resimlerinde kendilerini farklı göstermeleri, yüzlerini, gövdelerini boyamaları ilk çağ insanının pratik yaşamındaki güzellik anlayışından kaynaklanmaktaydı. İnsanın gerçek yüz görünüşünü değiştirmesi, doğaüstü, mistik dünya tasarımı ile uyumlu olmak istemesinden kaynaklanır. İkel insanın kendini doğaüstü güçlere eşit veya üstün görmek istediği bir inanış tarzıydı.

İnsan yerleşik topluma geçtiğinde ise; "fiziksel güç" anlamını geride bırakarak, ahlaksal değerleri, daha sonra da, siyasal düzenle ilgili değerleri ön plana çıkarmıştır. Böy-

Kadının, nesne, doğa, karşı cins ve kendisiyle uyumu, tarihin her aşamasında çarpıcı gerçeklerle karşımıza çıkmakta.

Üretici konumuyla doğal ve kutsal görülen kadının estetik anlayışı da kutsallık derecesindedir.

Toplumların ilerlemesiyle bu yaklaşımlarda değişimler olmuşsa da kadın; nesneyle olan uyumunu bozan tüm yaklaşımlara karşı, kendi derinliklerindeki estetik anlayışını, doğa ve ahlakla yeniden buluşturacak güçte.

ünden çıkılmaz bir hal alır. Günümüzde doğal ve nesnelere güzelleşme, bu güzelleşmeyi ruha yansıtma yerine; ruhların öldürüldüğü, insanın tüketildiği bir alana dönüştürüldü.

İnsanın kendisinde daha güzeli arama çabası ilk çağlardan itibaren giyisilerle, kokularla, takılarla başlamıştır. Günümüzde tüm bunlar estetik ameliyatlara devam etmektedir. Böylelikle insanlık yapay güzellikle tanışırken, bu yalnız yapay bir güzellik olmadı aynı zamanda yapay bir ruhsal dünyaya da yaratıldı. Çünkü; estetikle ahlak arasında kopmaz bir bağ vardır. İnsanın ilk çağlarda kokular, giysiler, takılar, dövme gibi bir çok konuyu içine alan estetik anlayışı ruhsal dünyayı da güzelleştirmekte ve insanı dinlendirmekteydi. Günümüzde ise insanı yoran, tüketen bir felsefeye dönüştü.

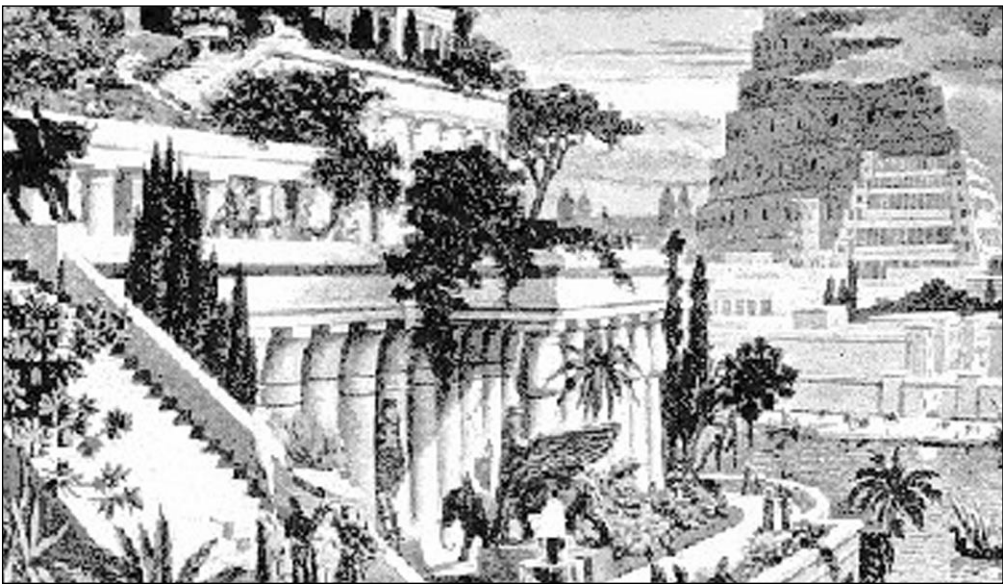
Estetik yaklaşım; saygı ölçüsüdür

Estetik değerlerin üretim tarzına göre biçimlendiği dünyamızda, insanın kendine yabancılaşması, tüketim nesnesi olarak görülmesi ve kendisinin de, kendini bir tüketim nesnesi olarak kabullenmesi, idealleştirilen mükemmel dünya tasarımının sonucudur.

Tarihsel süreçlerde, insan her zaman kendi gereksinmelerini karşılamak için yararlı olan şeyleri seçmiştir. Yararlı şeyleride kendisinin dışında yer aldığı kurumların oluşturduğu kurallara göre belirler. Estetiksel beğenisini de hiçbir gelişkiye yer vermeyecek şekilde, kendisine mükemmel olarak sunulan ürünlere yönelir ve oluşturulan beğeniyi, kendi beğenisini olarak algılar. Beğeni, ideolojik veya kültürel önceliklere, tercihlere ve tercih oluşturma, hatta davranış oluşturma süreci ile ortaya çıkar. Çünkü; Ruhunu temiz tutanın fiziği de güzelleşir.

Önemli olan ruhun güzelliği ve özgürlüğüdür. Ruhun özgürlüğü de elbette insanın yaşam felsefesinden bağımsız değildir. Taktığımız takının, sürdürdüğümüz kokunun, giydiğimiz elbiseyi neden giydiğimizi bilmek önemlidir. Öncelikle insanın kendi görünümüne önem vermesi çevresine gösterdiği bir saygının ifadesidir.

Sonuç olarak; "sevgi ve saygı, estetik ve güzel ahlakla mümkündür. Özgürlük eylemiyle doğan özgür kadının ve etrafından gelişen yaşamın en güzel ve dostça olacağından kuşku duyulamaz." Demekki metalaştırılan kadın; nesneyle olan uyumunu bozan tüm yaklaşımlara karşı; kendi derinliklerindeki estetik anlayışını, doğa ve ahlakla yeniden buluşturacak güçte.

lece yücelik kavramı, fiziksel büyüklükle değil, etik değerler içinde, estetik değerleri oluşturmuştur. Bu çağda, insanlar tarafından mükemmeliğin simgeleştirildiği, tüm kötülük ve iyilik tanrılarının, doğadaki fenomenlere göre adlandırılarak doğa toplumsal ideallere uyarlanmıştır.

İlk çağlarda kadın figürlerindeki cinsellik öğesinin abartılı olarak verilmesi, anaerkil çağda kendi temel ideal belirlenmiş şekli içinde kadının biyolojik işlevini, yani doğurganlığı simgelemektedir. Burada gözle görülen abartmanın özü aslında kadına biçilen değer ve estetik anlayıştır. İnanıştır. Yine bu anlayışta biyolojik yasallığın estetiksel bir anlam kazanarak, insan idealinin taşıyıcısı haline geldiği söylenebilir.

Estetik; insanın nesneyle ahengidir

Ortaçağ'ın temel görüşü; "güzel" bir nesnenin kendisiyle olan uyumlu oranlılığıdır. Tüm parçalarının kendi içindeki ve her parçanın öteki parçalarla ve bütünüle; bütününe ise herşeyle olan ahengidir. Ortaçağ'ın güzellik anlayışı; tür, sayı

ve düzendir. Ortaçağ düşüncesi, evrenin tanrı tarafından sayı, ağırlık, ölçü temel alınarak yaratıldığını kabul ediyordu.

Feodal toplum ideolojisinde soylular; doğuştan ve mutlak şekilde üstün, ikinci konumda yer alanlar ise; aynı mutlaklıkla kaba ve bayağı olarak değerlendiriliyordu. Rönesans döneminde doğaya yeni estetik bir görünüm verilmesi, yeni bir toplumsal anlatımın amacıydı. Bu amaç; doğanın birliğinin kurulmasına, doğanın bilinmesine ve ondan sevinç alınmasına dayanmaktaydı.

Rönesans ve Yeniçağ'da doğanın sırlarının çözülmesi, insanların kendi akıllarına güvenmelerini getirdi. Kendi aklına güvenen insan, estetik değer yargılarını değiştirmiştir. Fakat, modern bilimsel döneminin başlangıcı sayılan 16. yüzyılda, mekanik bir dünya görüşü gelişti. Mekaniksel dünya görüşünde insanın, yeni üretici güçlerin gelişimi, doğanın kuvvetlerine hükmetme yolundaki ilerlemeler, makinaların kendini durmadan aynen tekrarladığı, koruduğu sanılıyordu. Mekanikleşen insan, önce

makinayı sonra da onun yaratıcısı olduğu için de insanı tanımlıyordu. İşte bu noktadan sonra estetik anlayışı değişimler göstermeye başladı.

Estetik yaklaşımların gelişmesinde ve zamanla çarpıtılmasının merkezine her çağda kadın konuldu. Elbette bunun kadının doğasıyla bağlantıları var. İlk çağlarda kadın temel yaratıcı güç, kutsal ve yüceydi. Doğayla olduğu kadar, erkekle ve de nesneyle uyumlu ve ahenkliydi. Toplumsal değişim ve gelişimlere paralel olarak kadının ikinci bir cins olarak ele alınması direk estetik anlayışa da yansır.

Günümüzün estetik anlayışı tüketicidir

Üretim, bir makinenin faaliyeti ile eş tutuluyordu. 19. yüzyılın ortalarından itibaren teknolojiye makinelerin, insan emeğiyle aşılamaz üstünlüğü, makinelerin çalışma tarzı, insanlarda mutlak güvenilirlik izlenimini uyandırıyor. Makinelerin, bir kez kurulduktan sonra hiç aksamayacağına, hiç arıza çıkarmadan,

insan gücüne oranla çalışacağına mutlak gözüyle bakılması, makinenin yepyeni bir tanrı olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu mekanikçi dünya anlayışında amaçlanan şey; bilgiye, insana, dış dünyaya, mekanik bir güvence, yani mutlak güvenilirlik sağlamaktır. Bu mekanikçi pozitivist dünya anlayışının felsefedeki yansımaları, kusursuz olan evrenin bir parçası olan insanın da kusursuz olacağıdır. Lakin kusursuz olanın erkek olduğu aşılanıyordu. Kadın ise kusurlu görülen bu nedenle yapay bir yaşama sürüklenen cins olur.

Dünyası makineleşen, mekanik bakan erkek, doğal olarak kendisinden bir alt sınıf olarak gördüğü kadını da metalaştırmaya başlar. İşte konumuzun en önemli noktası da bu. Kadın metalaştırılırken estetiğin tarihi de alt-üst edilir. Erkek ve kadının doğa ve nesneyle olan ahengini içeren estetik anlayışı bir pazarlama mantığına dönüşür. Takı, giysi, makyaj ve kokular gibi bir çok nesneyi içinde barındıran insanın nesnelere uyumu, kadının metalaştırılmasıyla birlikte

Londra'da Gençlik Meclisi Girişimi

Kürt gençleri Avrupa'da bir ilke daha imza attı. İngiltere'deki Halkevi, Haringey Kürt Gençlik Merkezi ve Xwendeyan dergisi bünyesinde bir araya gelen gençler, gerçekleştirdikleri toplantı ardından Gençlik Meclisi oluşumu kararını yayınladıkları bir bildiriyle duyurdu.

şayan gençlerin sosyal, kültür, ekonomik ve kültür çatışmasından kaynaklı sorunları ele alınırken, bu sorunların çözüm yolları üzerinde duruldu.

Kamuoyuna yönelik yayınlanan bildiri; İngiltere'de yaşayan gençleri temsilen tüm gençliğe hitap eden, genç olmaktan kaynaklı sorunlarına hitap eden ve çözüm arayan bir yaklaşım içinde oldukları belirtildi.

Amaçlarının tüm gençlik kesimlerini farklı alanlara dönük çalışmalarına öncülük edecek bir meclisin oluşumuna gitmek olduğunun altı çizilen bildiri; de şunlara yer verildi; "biliyoruz ki Londra'da yaşayan gençliğimiz uyuşturucu ve kurulan çetelerin tuzaklarında bitirilmeye çalışılmaktadır. Özgür birey, yaşam karşısında seyirci değil tam aksine müdahil olan bireydir. Dışımızda gelişen ve gençliğin içine çekildiği olumsuz ortamları ancak alternatif ortamlar, yaşam tarzı ve bir

aydınlama faaliyeti ile engelleyebiliriz. Öyleyse temel amaçlarımızın arasında gençliğe yaşama ve içinde yaşadığımız dünyaya dönük bir bakış açısı kazandırmak gelmektedir. Biliyoruz ki, yaşam karşısında bir bakış açısı olmayan birey, yörengesini kaybetmiş nereye çarpacağı belli olmayan bir uyduya benzer."

Bildiriye oluşturulacak meclisin temel işlevi üzerinde durulurken, gençliğin var olan sorunlarına karşı alternatif yaklaşımlar açığa çıkarmak ve gençliği düşünsel bir güç haline getirmek hedefinde oldukları dile getirildi. Oluşturulacak Gençlik Meclisi'nin yapısal içeriği şu ifadelerle tanımlandı: "Gençlik Meclisi bizzat dönemsel süreler için gençler tarafından seçilecektir. Gençlik Meclisi kendi içerisinde demokrasi kültürünü esas alarak çalışmalarını yürütecektir. Yeterli nicelik ve nitelik düzeyi yakalandığı-

da, gerçekleştireceği demokratik seçim süreçleriyle işleyişini oturtacaktır. Amaç; her genci gücü, yeteneği ve zamanı oranında üretken kılmaktır"

Demokratik-ekolojik toplum modeline uygun tabandan bir örgütlenmenin esas alındığı, Gençlik Meclisi'nin oluşumunun gençliğe bir çağrı olduğu vurgulanan bildiri; "Gençlik Meclisi, gençlik ruhuna denk düşecek şekilde tüm gençliğe hitap etmeyi hedefleyen sistemin adıdır. Bu çağrı sadece bir ön adımdır. Gençlik meclislerinin asıl içeriğini dolduracak olan bizzat gençliğin kendisi olacaktır" ifadeleri kullanıldı. Güncelle ve ihtiyaca göre kendini sürekli gözden geçiren, değişken ve yenilenebilir bir organizasyon hedeflendiğinin altı çizilen bildiri; "çağrımız geçmişte deneyimi olan, yada olmayan herkese dir. Tek kriterimiz özgür bir birey ve demokratik bir toplumu yaratma ide-

alidir. Gelin gençliği sanatsal, kültürel, sosyal ve sportif aktiviteler ile bir araya getirerek eksik giden bir seçle-re hep birlikte dur diyelim" denildi.

Öte yandan, İngiltere'de yaşayan Kürt gençlerin aktif çalışmaları sürekli oldu. En son olarak Halkevi, Haringey Kürt Gençlik Merkezi ve Xwendeyan dergisi bünyesinde çalışma yürüten gençlerin ortak düzenledikleri platform sonrasında hedeflenen Gençlik Meclisi Avrupa çapında bir ilki temsil ederken, gençliğin geleceğin teminatı olduğu bir kez daha hatırlatıldı. Öte yandan, Gençlik Meclisi'nin oluşumu ve çalışmaların derinleşmesi için de bir dizi toplantı yapma kararı alındı.

Rodi Jeliyan

Newaya Jin/Hollanda

Dağcılığın, "yüksek irtifa tırmanışı" diye adlandırığımız ve 5000m'den daha yüksek zirvelere yapılan tırmanışları kapsayan dalı Türkiye'de pek gelişmemiş bir tırmanış biçimi. Dünyanın en yüksek dağı Everest'e ilk kez 1953 yılında tırmanılmışken Türkiye'de 1995 yılına kadar bu ilk gerçekleşmemişti. 2005 yılına geldiğimizde aradan 10 yıl geçmesine rağmen, 8000 m üzerine tırmanabilmiş sporcu sayısı ancak 3 ile sınırlı kaldı ve bu yüksekliğe ulaşmış hiçbir kadın sporcu yoktu. Bir başka önemli nokta yapılan tırmanışların tümünün bireysel tırmanışlar şeklinde gelişmiş olmasıydı.

10 yılı aşkın bir süredir tırmanan ve kolektif dağcılığın simgesi güçlü ODTÜ ekolünden gelen sporcular olarak Pakistan'da yer alan Himalayalar'ın Karakorum bölgesindeki 8035 m yüksekliğinde Gasherbrum II zirvesine bir tırmanış düzenlerken Türkiye'de birden fazla ilki gerçekleştirmeyi hedefliyorduk. Bu 10 yıllık süreçte içinde 5000-7000 m yüksekliklerde dünyanın dört bir köşesinde çeşitli tırmanışlar gerçekleştirmiştik ve bunları her zaman takım olarak yapmayı başarmıştık. Geldiğimiz noktada hedeflerimizden biri de dünyanın en yüksek 13. zirvesine takım olarak ulaşmaktı. Bir diğer hedefimiz, belki de Türkiye dağcılığı açısından tırmanışın en önemli boyutlarından biri, takımda yer alan Burçak Özoğlu ve Eylem Elif Koç'un 8000 m üzerine Türkiye'den ulaşacak ilk kadın sporcular olmasıydı. 6 kişilik bir ekip olarak 20 Haziran'da İslamabad'a doğru yola çıktığımızda tüm bu hedeflerin sorumluluğu omuzlarımızda ağır birer yüküydü. Fakat hem kendimize hem de ekibimize güveniyorduk. Fiziksel ve psikolojik olarak oldukça hazırдық. Başaracağımıza inanıyorduk, her şeyden önce yine bir ekip olarak döneceğimize... Kadın sporcular olarak 7000 m üzerinde atacağımız her adım bizler için birer rekor olacaktı.

Pakistan'da müthiş bir dostlukla karşılandık. Bu iki ülkenin dünya politik arenasındaki konumlarındaki benzerlikler belki de halkları da birbirine yakınlaştırmış, bizi gerçek bir samimiyetle ağırladılar. Öyle ki kendimizi çoğu zaman evimizde hissettik. Pakistan Turizm Bakanı, Türkiye Büyükelçisi ve dağcılığın ileri gelen isimlerinin de katıldığı basın toplantı-

Bir hedefe ulaşmak yenisini beraberinde getiriyor, çıtayı daha yükseğe taşımak yine bizim görevimiz

Himalayalara yolculuk

sının ardından Pakistanlı dostlarımızın da desteği ile dağa doğru uğurlandık. Toplam 52 gün süren Gasherbrum yolculuğumuzun 45 günlük kısmı tırmanış ve dağa yaklaşmakla geçti.

Dünyanın en yüksek coğrafyasında 8000 m üzerindeki dağlara ulaşabilmek için çoğu zaman 1 hafta kadar süren yürüyüşler yapmak gerekiyor. Biz de Baltoro Buzulu'nda 7 günlük bir buzul yürüyüşünden sonra dağın eteklerindeki anakampımıza ulaştık. Bu uzun yürüyüş boyunca 100 civarında Baltistan yerlisi bizim malzememizi anakampa taşıdı. Oldukça zor koşullarda çalışan ve Himalaya tırmanışlarının gizli kahramanları olarak adlandırabileceğimiz bu sıcak insanlar sırtlarında 25 kiloluk yüklerle anakampa kadar bizimleydiler. Anakampa ulaştığımızda bizi uzun ve zorlu günler bekliyordu.

5100 m yükseklikteki Gasherbrum II anakampında bizim dışımızda dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen 17

grup tırmanıcı bulunmaktaydı. Bizden farklı olarak bunların çoğu, birer ekip değil çok ticari organizasyonların bir araya getirdiği birbirlerini bu tırmanışta taniyacak olan sporculardan oluşan gruplardı. Dolayısıyla da takım halinde hareket etme kabiliyetinde değildiler. Bu yıl toplamda 200 civarında tırmanıcının hedefiydi Gasherbrum II zirvesi. Anakampta kaldığımız 1 ay boyunca Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Arjantin, Avusturya, Avustralya, Güney Kore, İngiltere, İspanya, İtalya, İskoçya, İsveç, Norveç ve Nepal gibi ülkelerden gelen sporcularla değişik zaman ve koşullarda birlikte tırmandık. Uzun çabalarından sonra 5900, 6500, 7000 ve 7400 m'lerde kurduğumuz 4 ara kampın ardından zirveye 22 Temmuz tarihinde ekibin tamamı ile ulaştığımızda hedeflerimizin tümünü ve fazlasını gerçekleştirmiştik. Ekibimizden birinin bile zirveye ulaşması bizim için ekibin başarısını sayılacakken ekibin tamamı olarak

zirveye ulaşmıştık. Bu durum yüksek irtifa dağcılığında pek fazla rastlanmayan bir şeydir, zira bu yıl bizden başka %100 başarı oranına sahip başkaca ekip yoktu. Zirveye ancak 13 kişinin ulaşabildiği bir sezonda bu başarıyı elde etmek bizim için önemliydi. Bu 13 kişiden 4'ü kadındı. Bunların da ikisini biz oluşturuyorduk. Tüm hedeflerimizi gerçekleştirmiş bir şekilde omuzlarımızdaki yükü hafifletmiş bir şekilde döndük.

Kadın tırmanıcılar olarak bize çoğu zaman şu sorular yöneltilir, kadın olarak tırmanmak nasıl bir şey, yaşadığınız zorluklar nelerdir, performans konusunda sorun yaşamıyor musunuz? Yaptığımız tırmanışlar süresince diğer sporların aksine dağcılıkta özellikle de yüksek irtifa tırmanışlarında kadınların erkeklere göre dezavantajı olmadığını gördük. Hatta fiziksel ve psikolojik kimilerimizden daha avantajlı olabiliyoruz. Fiziksel olarak, oksijen basıncının deniz seviyesinin yarısının altına düş-

tüğü bu yüksekliklerde insanın vücut yapısı büyüdükçe ihtiyaç duyduğu oksijen miktarı arttığı için daha küçük vücut yapıları yükseğe daha kolay uyum sağlıyor bu da kadınlara bir avantaj sağlıyor. Psikolojik olarak avantajlı durum bu tür tırmanışların oldukça sabır ve süreklilik isteyen tırmanışlar olmasından kaynaklanıyor. Kadınlar motivasyonun sürekliliğini korumak konusunda da daha başarılı olabiliyorlar. Elbette dezavantajlı olduğumuz başlıklar da olacaktır, her metabolizmanın birbirinden farklı olduğu verdiği bu coğrafyalarda bize en önemli nokta tırmanışın kolektif çabanın sonucu olmasıdır.

Müthiş deneyimlerle Gasherbrum II zirvesini geride bıraktık. Bir hedefe ulaşmak yenisini beraberinde getiriyor, çıtayı daha yükseğe taşımak yine bizim görevimiz...

Eylem Elif Koç

Bu Yaşam Bizimdir

Berkeket tanrıçasıydık önce sonra adı ve kimliği belli olmayan bir nesne.Nerede kilitlenmişti sesi-miz, nerede koybolmuştu benliğimiz. Bu soruları cevaplamaya çalışırken soruyorum sizlere ...

Kadın olarak toplumsal yaşamın neresindeyiz? Yaşamın öznesi miyiz, subjesi miyiz? Yaşam karşısındaki sorumluluğumuz annelik ve kadınlık rollerimizle mi sınırlı? Bu ve benzeri bir çok soru toplumda tabu olarak öyle bir yer etmiş ki, biz kadınlar bile bu soruları kendimize sormaktan çekiniriz. Hemen her kadın yüreğindeki aynayla yüzleşirken sessiz bir çığlık içinde sormuştur kendine. Ama kimseler görmemiştir ve görmemelidir yüreğindeki körkuyuyu. Buna inat gelişen kadın hareketleri, yarattıkları kazanımlarla ve emeklerle kismende olsa kendimizle yüzleşirmiş bizi. Toplumda

tartışılır bir konu haline getirmiştir. Ama halende toplumsal yaşamın adı olmayan ama emeği ve fedakarlığı en fazla olan kesimini biz kadınlar oluşturuyoruz nedense.... Toplumsal yaşamın tüm sahalarını bir bir gözümüzün önüne getirdiğimiz zaman toplumun gizli kalmış emekçileri olduğumuz ortaya çıkıyor.

Evet, biz kadınlar adsız emekçileriz. Yaşamın yirmidört saatini ailemizin, çevremizin, toplumumuzun istem ve ihtiyaçlarını yaratmaya adanmışız. Yaşama böyle gözlerimizi açarız, bitip tükenmez bir koşturmanın içine gireriz. Sistem, diğer üyelerine

rol biçtiği gibi bizlere de yaşamın dili kesilmiş, kulağı duymayan ve gözleri görmeyen adsız ve ücretsiz işçisi olma rolünü vermiştir. Bu rol o kadar kutsallık kılıfına büründürülmüştür ki, toplumun ve yaşamın yaratıcısı olduğumuzu biz bile unutabiliyoruz. Bu kutsallık öyle bir ilizyon ki, toplumsal yaşamdaki rolümüzü unuturabiliyor, küçümseyebiliyoruz. Bu rol, ruh dünyamızın esir edilmesi ile başlayıp, dört duvar arasına kapatılmamızla devam ederek günümüze kadar ağırlaşarak, gelişen bir çarktır. Bu çarkı içte kabul etmememize rağmen karşı çıkışları-

mız kısmi olarak geliştirdi. Toplumsal yaşamdaki bugünkü konumumuz bu kısmi olarak gelişen kadın mücadeleleri sonucunda gelişmiştir.

Sadece sisteme, yaşananlara, dayatılanlara karşı olmakla kadın olarak sorumluluğumuzu sona edirmiyoruz. Kızımızı, kızkardeşimizi, annemizi yaşamın bir parçası olmak istediği için babamız, erkek kardeşimiz, amcamız, eşimiz veya oğlumuz katlettiği zaman ağlamamız bu vb katliamları durdurabilir mi? Tabiki durduruyor. Hepimiz bir köşede kaderimizle başbaşa kalıyoruz. Yaşanan sorunları başkaları şahsına has görüyoruz, yada böyle gelmiş böyle gider anlayışından kaynaklı sesimizi çıkarmıyoruz. Kadın olmaktan kaynaklı bir sorun olarak görmediğimiz için sesimizi yükseltmiyoruz. Yada çözüm olamayacağımızı düşündüğümüz için sesimizi yükseltmiyoruz. Ta ki, bizi acıtana kadar. O zamanda sesimizi çıkaracak ve duyuracak halimiz kalmıyor Tıpkı 2. dünya savaşında Alman papaz N. Müler'in Nazi zulmü sırasında yaşadıkları gibi. "İlk önce geldiler komünistleri alıp götürdüler. Ben sesimi çıkarmadım. Beni ilgilendirmiyordu. Sonra, Yahudileri aldılar toplama kamplarına, işkenceye götürdüler. Ben yine sesimi çıkarmadım. Çünkü, bana göre bir şey yoktu. Sonra sosyal demokratları vermeye, hapse atmaya, toplama kamplarına götürmeye başladılar. Ben yine sesimi çıkarmadım. Çünkü bana dokunan yoktu. Bir gün kapım çaldı. Beni alıp toplama kampına götürdüler, işkenceye... Hiç kimse ses çıkarmadı. Çünkü ses çıkaracak kimse kalmamıştı."

Ağlamak yerine, kadını yok sayan, yaşamı çekilmez hale getiren olay ve uygulamalara karşı sesimizi yükseltmemiz, seslerimizi birbirbirimize katmamız gerekiyor. Yoksa tepki koyma imkanımız bile kalmaz. Kafalarımıza kazılan tabulara karşı seslerimizi yükseltmek önemli olsada yeterli değil. Seslerimiz derelelerin ırmağı beslemesi gibi birbirine eklenecek çoğalmalı ki, yaşamı değiştirme ve dönüştürme gücü ortaya çıkarabilsin.

Yaşamın yaratıcısı, toplumun bir parçası ve öznesiyiz. Savaş, yoksulluk vb. toplumsal sorunlarda en çok zarar gören biz kadınlar ve çocuklarımız. Sistemin kendini besleme kaynağı olan şiddetten en çok zarar görende biziz. Savaşın, eşitsizliğin, adaletsizliğin, baskının ve şiddetin mağduru olan biz kadınların buna dur demesi, barış mücadelesi geliştirmesi gerekir. Yapılacak o kadar şey var ki, her bir kadının kendi cephesinden başlatacağı mücadele binleri bir araya getirebilir. Unutmamak gerekir kadın mücadeleleri tarihe mal olmuş kadın buluşmalarıyla ve kadının gücünü bir potada toplamasıyla bu günü bizlere mal etmişlerdir. O zaman en büyük silahımız kadın buluşması ve kadının yaşam hakkında beyanlarını topluma taşımasıyla olacaktır. Daha güzel ve özgür bir yaşam için her türlü eşitsizliğe, adaletsizliğe ve şiddete karşı seslerimizi birbirine katalım. "Bu yaşamda bizde varız. Bu yaşamın düzenlenmesinde bizimde söz hakkımız var" diyelim.

Amara Rojda

Foto: Nevriye Jilin

özgür yaşam diyalogları

Siyasal imparatorun eve yansıtılmış figürü kocadır

Uyarlık tarihi boyunca ilk köle sınıfı, cins ve ulus olarak bir kadın gerçekliği ile karşı karşıyayız. Özel ve geneleve kapatılma bu köleliği uygulama biçimidir. Baskı biyolojik kaynaklı değil, sosyal kaynaklıdır. Kadınlık kocalık uygarlıktaki biçimleriyle kadın aleyhinde ve genelde tüm toplum aleyhinde ve genelde tüm toplum aleyhinde işletilen bir kurumdur. Siyasal imparatorun eve yansıtılmış figürü kocadır. Koca kadın karşısında hep küçük despotu oynar. Bunun bireysel niyetle alakası yoktur. Uyarlıksal bir veri olarak anlaşılmalıdır. Kadın özgürlüğünü tarım devrimleriyle büyük aşama kaydeden evcil ana (tanrıça ana) kültüründen başlamak daha doğru olabilir. Tanrıça-Melek-Afrodite üçlemesini mitolojik bir tasavvur olarak bu nedenle seçtim. Basit karı kız imajını yıkmadan, kadının büyüklüğünü, saygınlığını ve güzelliğini yakalayamayız. Uyarlık ölçüleri erkek tanrısallık kaynaklı olup, kadını tüm kutsal

tanrısallık, melek ve güzellik ölçülerinden düşürmüştür. Ne kadar eski ve yerleşik de olsa, çok sıkı bir namus anlayışı olarak hepinizin arasında (kadın erkek ayrımı yapmadan) gerçekliği de olsa, devrimci estetik yaşam anlayışım, bu tip karışma ve kocalık kültürüyle bağdaşmaz. Analık anlayışımı da açıklamaya çalışmıştım. Bana göre kadın hala doğaya erkekten daha fazla duyarlıdır. Erkek bir nevi kadın uzantısıdır. Sanıldığı gibi merkezi değildir. Bilimsel veriler bu yönlüdür. Kadına dayatılan muazzam baskı ve sömürü gerçeği onu inanılmaz ölçüde gerçek görünümünü gizlemeye, farklı kılmaya götürmüştür. Kadına yakıştırılan moda erkek söylemi bu süreci din, felsefe, hat-ta bilim ve sanat adına inanılmaz anlatım, açıklama ve üsluplara götürmüştür. Bu öylesine zalim ve soysuzca bir yaklaşımdır ki, kadın en inanmadığı hususlara bile tapınmaya zorlanmıştır. Gerçek bir özgürlük ve güç dengesi olarak

benim uygarlık oyununa katılmam, onay vermem beklenmemelidir. Erkek tanrılar dünyasından hoşlanmadığım gibi içyüzünü de iyi kavramışım. Bu dünyanın tanrısallığına katlanamayacağım da bilinmelidir. Devlet olarak din, politika, sanat bilim olarak kendini yansıtan bu tanrısallığın ilginç ve çekici bulmakla birlikte, yiğitlik ve gerçekleştirilmesi zor bir olgu olduğunun da farkındayım. Ama daha barışçıl, güzel, duyarlı, böylelikle yaşanmaya değer bir ömür kadın özgürlüğüne, onu mümkün kılan gücüne dayanmadan yaşayacağına inanmıyorum. Tersine kadın köleliğine dayalı bir erkeksilik ta çocuk yaşarımdan olduğu gibi hala bana iğrenç geliyor. Bu iğrençliği onaylamam beklenmemelidir. Gerisini aşk dediğimiz olgu belirleyebilir. Kadın politikamıza dayattığımız aşk herhalde yavaş yavaş anlaşılıyor. Bu yaklaşım cinsiyet boyutunun ötesinde ciddi bir kültürel, siyasi, özgürlük ve eşitlik

kavramıyla iç içe geliştirilmeye çalışılmıştır. Kadının kölelik kültüründen kurtulmasıyla, erkeğin egemenlik ağırlıklı kültüründen kurtulmayı içeren, siyasal alanda demokratik denge altında özgür ve eşit duruşla sağlanan bir aşk tanımı gereklidir. Yüzeysel, cinsel tutkulu egemen erkekle kadını kölelik arasında gelişen fahiş ilişkiyi reddeden bir yaklaşımdır. Genelde sınıflı uygarlığı, özelde kapitalist sistem altında yaşanılması çok güç kadın erkek arasında olması gereken tanrısallığı anlamayı gerektirmektedir. Tanrısallıktan kastımız, yirmi milyar yıllık (son bilimsel verilere göre) evrensel öykünün insanın duygusal ve analitik zekasında kendini fark eden, büyük heyecan veren anlamsallık gücüdür. Kendi farkına varan doğadır. Kadın erkekten daha fazla bu evrenselliğe yakın doğuştadır. Bilimsel verilen bunu gösteriyor. Kadın evrensel ve tanrısaldır derken bu anlamı kastediyorum. Zaman zaman sanatın, si-

yasetin, bilimin, devrimlerin dünyasında kendini hissettiren bu anlam kadın erkek ilişkilerine yansıtıldığında, ilişkinin tanrısallığından bahsedilebilir. Öyle olması gerekiyor. Dinler bunu fark etmekle beraber, erkek ağırlıklı ideolojik, toplumsal kimlikler olduğundan. Kadını dışlamakla aslında iddia ettikleri tanrısallığı her iki cins arasında dengeli, demokratik. Özgür ve eşitçi bir biçimde açığa çıkarmaktadır. Peki günümüzdeki hakim ilişki türü bu anlamla uyuyor mu? Tersine elinde Roma baltası gibi öldürücü aletlerle ve daha ağır sahtekar sevgili sözcükleriyle ilişki ve beden kadın katliamlarıyla yaşanıyor mu? Erkeğin domuz tarzı gerçekleşiyor mu? Günümüzün meşrulaştırılmaya çalışılan kadın erkek ilişkisi belki de köleliğin en maskeli iğrenç biçimlerinin başında gelmektedir.

Demokratik Konfederalizm Önderliği Abdullah Öcalan

Mûçeya kêmtirîn ya herêmî, an jî kar û mûçeya wekhev?

Welatên pêşketî jî di nav de, li hemû cîhanê; di karên bimûçe de jin, ji sisêyan du (2/3) mûçeya mêran distînin.

Di van rojên dawî de, pêşniyara Serokê ASO ya mûçeya kêmtirîn a herêmî tê nîqaşkirin. Xwedî pêşniyarên ji bo mûçeya kêmtirîn, çûyîna (mesref) herêmî kêr û wek sedem nîşandîdî, û diyardîkin ku ev tiştek taybetî û demî ye, herwisa jî bê edaletî nîne. Ango dibêjin armanc ew e ku bi vî rêyê, civakên herêmî ji xizanî û birçîbûnê bêne xilaskirin. Nîşandana Çînê wek mînak jî, dîtînen welatêkî ji cîhana sêyem derdixe ber çavan.

Di aboriya ku tê de nêzîkbûnên exlaqî tinebe, sermayedar, di hilberîna de mesrefeke hindik dike û sermayeyê di razemeniyê de bikartîne. Ev di kapitalîzmê de rastîyek e ku pêşniyara tê kirin jî di vî çarçovê de ye. Ger em ji rastîyê dûrkevin û bifikirin, sefaleta ji cudaxwaziye derdikeve, ji bo sermayedaran

dibe wek hatineke pêvek. Di herêma heta îro bêqîmet de dîsa xwestineke bi vî rengî, cudaxwazî ye û di bazara bi karkerên rojava re, bi gotîna wek; "karkerên erzantir hene" bibe piştgirîyek e.

-Me we jî mêj ve îxmal kirine, piçek jî fedekarî bikin, nanoziko bixebitîn, wê rojê hûn jî derkevin aramiyê.

Di welatêkî de ji heman karê (taybetî jin û zarok) mûçeya cuda, rastîyek e. Kar û mûçeya wekhev, daxwaza bi salan ya Tevgera Jinan e ku hê neketiye pratîkê, vîcarê tişteke nû derdikeve pêşîya me. Sistema desthilatiya mêrê ku heta îro jî nê ji alî aborî û civakî de bêçare hiştiye, keda wan mêtîye û her tim cuda dîtîne, vî carê jî bê cudahiya cînsî, ji bo grubeke xizan û bêçare re, rewşa tê dîtî. Ger pêşniyar bête pejiwandin, herêma ku bi salan e ji her tiştî bêpar e, wê dîsa bi heman kar û kêmtir mûçeyê ve berdelên

giran bide.

Mêr dikane di civaka bîndest ya ku zîlamê Spî yê Rojavayî afirandiye de, rewşa jinê di ber çavan re derbasbîke û wisa jî nêzîkatiya xwe ya li hember jinê bibîne, hisbîke.

Ji ber ku debara malê nake, bi rêyêke xerçiya xwe dibîne, bi dê û bavê xwe re dijî, kirî nade, pêdiviya wê pê nîne, bo zarokên xwe nikane bimîne karên zêde; karbidest her tim jî mêrê kêmtir mûçe pêşniyazê jinê dike. Ne tenê yê mal, bi giştî karên jinê yê derve jî bêqîmet tê nîşandan. Xwarin çêkirina jinê di mal de, ji alî aborî ve bêqîmet e. Dema heman kar ji alî mêrê wê jinê ve, li restoranteke de tê kirin, dibe pişeyêke biqîmet ku hatin (pere) tîne. Welatên pêşketî jî di nav de,

li hemû cîhanê; di karên bimûçe de jin, ji sisêyan du (2/3) mûçeya mêran distînin. Herçiqasê welatê Swîsre jî alî jiyana civakî ve di radeyêke bilind de ye jî, di vî warê de cudahiyeke mezin heye. Ev jî mînak e ku sedema cudahiya di nav jin û mêrê de, ji xizaniyê nîne.

Bi salan berê flîmeke ku temaşê kiribûm hate bîra min. Fîlima bi navê "Ger Jin Birûmetbana"; raman û kirînen jîneke 25 salî, femînîst û lezbiyen ku di 1980yan de li Zelanda Nû wek parlamenter hatibû hilbijartin. Di fîlimê de jîneke Efrîqî ku di rojê de; ji têrkirina zarokan heta çêkirina xwarinê û paqîjiyê, 25 karên cuda dikir, lê bê qezenc, û li rojava kesekî di teknîkê leşkerî de

ku ji bo kuştina zêdetir mirovan, bombe çêbike, tenê pê li bişkokek dîke û zêdetir pere qezenc dîke, beramberê hev dikirin. Parlamentera femînîst pişke wiha dikir: Gelo bona dahatûya mirovî; kîjan ji van a baştir e?

Başnebûyîna quralên aboriyê ji bo mirovî, fîlim; bi qezayên erebeyan, endustriya otomotîv, şirketên mîsogeriyê, naxweşxane û hwd. îşaret û îspat dike. Ger aborî ji wijdanan azad, bi dînamîkên xwe yê hundirîn ve bête hiştin, wê çiqasê li dijî mirovatiyê dibe, bi vî mînakê baştir tete dîtî.

Cîhana yekem, hemû hilberîn xwe bi kesên cîhana sêyem, bi taybetî bi jin û zarokan dide çêkirin. Ev, li ser mentîqa "kesên bîndest zêdetir tîne mêtîne". Li Endoneya solekî bi marqe, bi tek dolarî tê bîndestxistin. Lê zarokê xebatkar ku bikane wî solî bikire, divê mûçeya xwe ya meheke bide. Kesekî/ê ku bi mûçeya herêmî ya herî kêr bîstîne jî, bîlî pêdiviyên xwe yê zarûrî, dê ew jî li hember rewşeke wiha re rû bi rû bimîne.

Keda cîhanê ji sisêyan du (2/3) ayîdê jinan e. Lê payê ku ji hatîne digirin û xwedîbûna wan ê li malên heyî, ji sedî dibin dehan de ye. Ji sedî heftê xizanên cîhanê jin in. Li dijî globalîzmê jî, di cîyê kêmbûnê de, ev rade her ku diçe zêdedibe. Bo ku ji xizaniya cîhanê re çareseriyêke bête dîtî jî, çavkaniya aborî, tenê qasê ji çaran yek (1/4)ê mesrefên biçêkbûyîne ye. Li gor cîhanê ev rade, li welatê me, êdî balkêştir e.

Bona teşwîqa herêmê, ji mêtîna mirovan zêdetir, di nav wan de cudahiya pozîtîv pêwîst e. Ez difikirim ku bînesaziya herêmê were sererastkirin û bi însanên wir re têkilîyêke baş bête danîn, wê di pêşerojê de hawîreke aramî derkeve holê ku ev jî razemeyê teşwîq dike. Herwisa jî paşdemayîna aborî û bêkarî jî holê radibe ku ev jî êdî exlaqî ye. Dema digotin karkerên însaniyan, çima her tim Kurd dihatin bîra me, heta demeke berê min serê xwe pê re neçandibû û nefikiribûm. Hêviyên min ew in ku rojêke were; di nav pişeyan de cudahiya cînsî, nîjadî, sal, elîlî (seqetî), êrişên cînsî nemîne, herkes di hawîreke azad de bixebite...

Werger; Kazim Orak

Ülkü Özakin

Tirkiye, Kurd û Yekitiya Ewropa û hwd

Tirkiye, helwesta xwe ya tund, li hemberî kurdan her ku diçe zêdetir dike. Gelo çîma?

Di aliyê tundiyê de, Tirkiye xwedî dîroke demdirêje, lê em ji salên 1980 an dest pê bikin.

Serokê Artêşa Tirk Kenan Evren tevî serbazên hêzên hewa, bejahî, behrê û serbazê cendirmeyan, di 12ê Îlona 1980an de dest da ser rêveberiya welêt. Bi wê darbeyê ve, 650 hezar kes hatin binçav kirin, bi sedan kes jî êşkenceyê mirin. 50 kes hatin dardekirin, dehan kes di girêva birçîbûnê de mirin, nêzî hezar fîlm hatin qedexekirin û di aliyê aborî de jî, welat ket nav rewşeke gelek xirab. Bi destûra bîngêhîna a hat derxistin ve, rê li pêş darizandîna generalan hat birîn.

Bi rastî ev darbeya li hemberî şo-

reşger, demokrat, karker û xwendevanan bû. Rastiya Kurd jî, li pêş Tirkiyê disekîni. Lê bi darbeyê ve xwestin biperçiqînin. Îro em dibînin ku ew rastiya ku Tirkiyê weke karê xwe yê hundirîn nedidît, carek din li pêş wan sekîniye. Vê carê hem di aliyê gerîlla û hem jî, di aliyê girse û rûhê welatparêziyê de gihîştîye astêke cûda...

Darbeyeke bi heman rengî jî, di 11ê Îlona 1973yan de, li Şîlî pêk hat. Serbazê Hêzên Bejahî Augusto Pinochet Qesra Serokatiyê bombaran kir û serokê Marksîst ê Şîlî Salvador Alenda kuşt û bi darbeyê ve, wî jî destûra bîngêhîna çêkirî û bi darê zorê xwe weke serok da hilbijartin.

Di darbeya Tirkiyê ya 12ê Îlona 1980 û darbeya Şîlî ya 11ê Îlona 1973an de tenê aliyek naşibe hevdu. Li Şîlî piştî çend salan be jî, Au-

gosto Pinochet derket pêşberî dadgehê û gel jê hesab xwest. Lê li Tirkiyê bi zagonên hat derxistin ve, hem rê li pêş generalên sîdard hat girtin û hem jî wek dîroke nehatiye jiyandin ji mîjîyê mirovan hat derxistin. Sistema ku mirovên şoreşger û demokrat darizand û darde kir, generalên sîdard weke xwedî maf bi me da nasandin...

Ew bêstûc bûn, di çavên kesên dîroke berovajî kirî de...

Perçiqandina demokrat, şoreşger, sosyalîstan ne tenê girêdayî dewletên behs tê kirin bû. Ji aliyê din ve, di cîhana du alî de, şerê di navbera emperyalîzm û sosyalîzmê de bû. Ji ber ku mezinbûna şoreşgeriyê ji bo emperyalîstan jî, taloke bû. Îro di giloveriya cîhanê de gelek nêrin têk çûn an jî hatin guhertin. Tenê Tir-

kiye tim weke berê ye.

Li cîhanê çend rêxistin hebûn ku weke terorîst dihatin bi nav kirin. ETA, İRA, PKK û Kongra Gel hin ji van rêxistinan in. ETA û İRA jî bi hukumetên Spanya û İngîlîstanê re rûniştin. Tenê Kongra Gel ma. Destê ku aliyê Kurd, ji bo aştîyê dirêj kir, dîsa li hewa ma...

Em carek din vegerin aliyê Kurd. PKKê tam pênc caran agirbest îlan kir. Lê Tirkiyê bi provakasyon û operasyonan, bersiv da. Hêzên Parastina Gel jî, şansêkî dawî da Tirkiyê, ji bo mehekê pêvajoya bêçalakîtiyê da destpêkirin. Lê Tirkiyê ev şansa jî bi kar neanî û weke berê bi operasyonan ve bersiv da. Ev jî tê wê wateyê ku Tirkiye di mijara pîrsgirêka Kurd de, çareseriyê naxwaz e. Dema ku ji aliyê psikolojîk ve jî mîze bikî, li gel hest û daxwazên aştîyane, eger tu bi gulle û bombeyan ve bersivê bidî, ez nikarim dest û milê min girêdayî bisekinim. Yanê ev refleksen însanî ne. Tirkiye jî dibêje ez bikujim, lê bila bersivê nedin. Vê yekê zarok jî qebûl nakin...

Dixwezîna pîrsgirêka Kurd, li gorî xwe çareser bikin, yanî bi hin siyasetmedar û nivîskarên re têkilî datînin. Siyasetmedar û nivîskarên li gorî xwe re...

Lê bi rastî, mûxatabê vî karî diyar e. Serok Apo...

Lê Tirkiye, naxwaze pîrsgirêkê bi mûxatabê re çareser bike. Di daxû-

yaniyên xwe de, tim dest nîşan dike ku ewê vî pîrsgirêkê bi Ocalan û Kongra Gel re, çareser nekî. Alternatîfên derveyî wan geriyên û di vî mijarê de jî, îtiraza aliyê din heye.

Pêvajoya bê çalakîtiyê nayê wateya bê çalakîtiya gel. Bê çalakîtiya jî bo Hêzên Parastina Gel HPGê derbas dibe. Gel di vî warê de, hetanî dawiyê dikare çalakîyên xwe yê demokratîk bidomîne û wisa jî dike... Xwedî li Serokatiya xwe û rêça wî derdikeve.

Ev konseptek e. Konseptek demdirêj e ku piştî girtina Serok bêhtir kûr bû.

Serokwezîrê berê Mesut Yılmaz digot, rêya Yekitiya Ewropa, ji Amêdê derbas dibe!!!

Serokwezîrê nû Recep Tayîp Erdogan jî, li Amêdê axaftinek kir û got: Pîrsgirêka Kurd, pîrsgirêka min e. Lê dema vedigerin Enqerê, ji bîr dikin. Êdî Kurd, ji gotinan tîr bûne û dema pratîkê ye...

Tirkiye ku bi ketina Iraqê ya Emêrîkayê ve, rêyên ketina Iraqê digere û konseptê li ser Kurdan li Ewropayê jî didome. Saziyan sîvil ên Kurdan ku di dema şer de, tu carî nehatin girtin, di pêvajoya bêçalakîtiyê de çîma tîr girtin. Li Almaniyayê Ozgur Politika û Ajansa Nûçeyan a Mezopotamya çîma hatin girtin?

Hun biryarê bidin!

avesta_aydin@hotmail.com

A. Avesta Aydın

Karê Neçarî: Îsot

Li Rihayê bi destpêkirina çinandina demsala îsotan re, jin li aliyekî ji ber zor û zahmetiya îsotan dikevin tayê û li aliyê din jî, ji bo ku kar ji wan re derdikeve bi kêf in. Jinên ligel ku zordariya xebatên îsotan dizanin jî, ji bo ku debara mala xwe bikin, bi awayekî erzanî û heta êvarê bi neçarî di vî karî de dixebitin. Jinên ku lomeyên xwe ji zehmetiya vî karî û erzaniya keda xwe dikin, ligel hemû dijwariya wî jî, ji ber ku karek bi dest xistin e, kêfxweş in.

Li Rihayê her sal di demsala payizê de karê hişkirin û paqijkirina îsotan dest pê dike. Bi destpêkirina demsala îsotan re jinên ku 10 mehan ji ber tunebûna karê aborî nîkarin bixebitin, di demsala îsotan de kar ji wan re derdikeve û her kes ji bo amadekariya xwe ya zivistanê bike, diçin karê paqijkirina îsotan. Gelek jinên ku aboriya wan xirab û zarokên wan pirin, her çiqas karê îsotan zor û dijwar be jî, dîsa ji bo ku zivistanê debara xwe bikin tevî hemû zoriya karê îsotan dibin. Ji ber vê yekê karê îsotan her çiqas erzan û zehmet be jî, ji bo gelek jinan jî aliyekî ve taya nexweşiyê ye, ji aliyê din ve jî deriyê debara malbatê ye. Li Rihayê, dema ku mirov di demsala îsotan de bi teybetî li ser baniyan an jî taxên derdora bajêr dinêre li ser her banî an jî li her taxê îsotên sor ku wekî xwînê ye û bêhna wan a tûj ku diherike pozê mirov derdikevin pêşberî çavan. Jinên ku di vê demsalê de kar û paqijîya îso-

tan dikin destnîşan dikin ku hemû kar û paqijîya îsotan jin dikin û zivistanê jî mêr hilberîna îsotan bi hev re dixwin. Jinan, anî ziman ku li aliyekî bi erzanî karê paqijîya îsotan dikin, li aliyê din jî çêkirina wan pir zahmet e.

Rojê 6-7 milyona qezenç dikin

Ji jinên ku îsotan paqij dikin dayika Fahriye Uçbûdak ku temenê wê 40 salî ye û diya 4 zarokan e, da zanîn ku 2 zarokên wê diçin mektepê û ji bo ku bikaribe zivistanê debara malê bike û zarokên xwe bişîne dibistanê niha dixebite. Dayika Uçbûdak, ragihand ku lawê wê leşker e û zilane wê jî dema ku kar dibîne dixebite û dema ku kar nabîne jî betal e. Uçbûdak, der barê kar û dijwariya îsotan jî axivî û wiha got: "Tenê karê ku em dikin paqijkirin û hişkirina îsotan e. Wekî din kar tune ye. Rojê em 10-12 torbe îsot paqij û hişk dikin. Roja me 6-7 milyon pere dike. Ji bo ku kar tune ye, em neçar in vî karî bikin. Zor û zahmetiya wan pire. Gelekê wan jê pir no û tîjin. Laşê mirov tevî disoj e." Li ser xebata îsotan û zoriya wan Uçbûdak destnîşan kir ku rojan 10 sectan di bin germayê de dixebitin.

'Ji bo debara salê neçar im bixebitim'

Dayika Selvi Turkmen jî ku temenê wê 47 saliyê û diya 7 zarokan e, da zanîn ku ew jî ji bo debara malê bikin, çî kar bi destê wê bi keve dike û ger ku kar li Rihayê tunebe, berê xwe didin bajarên wekî Ede-

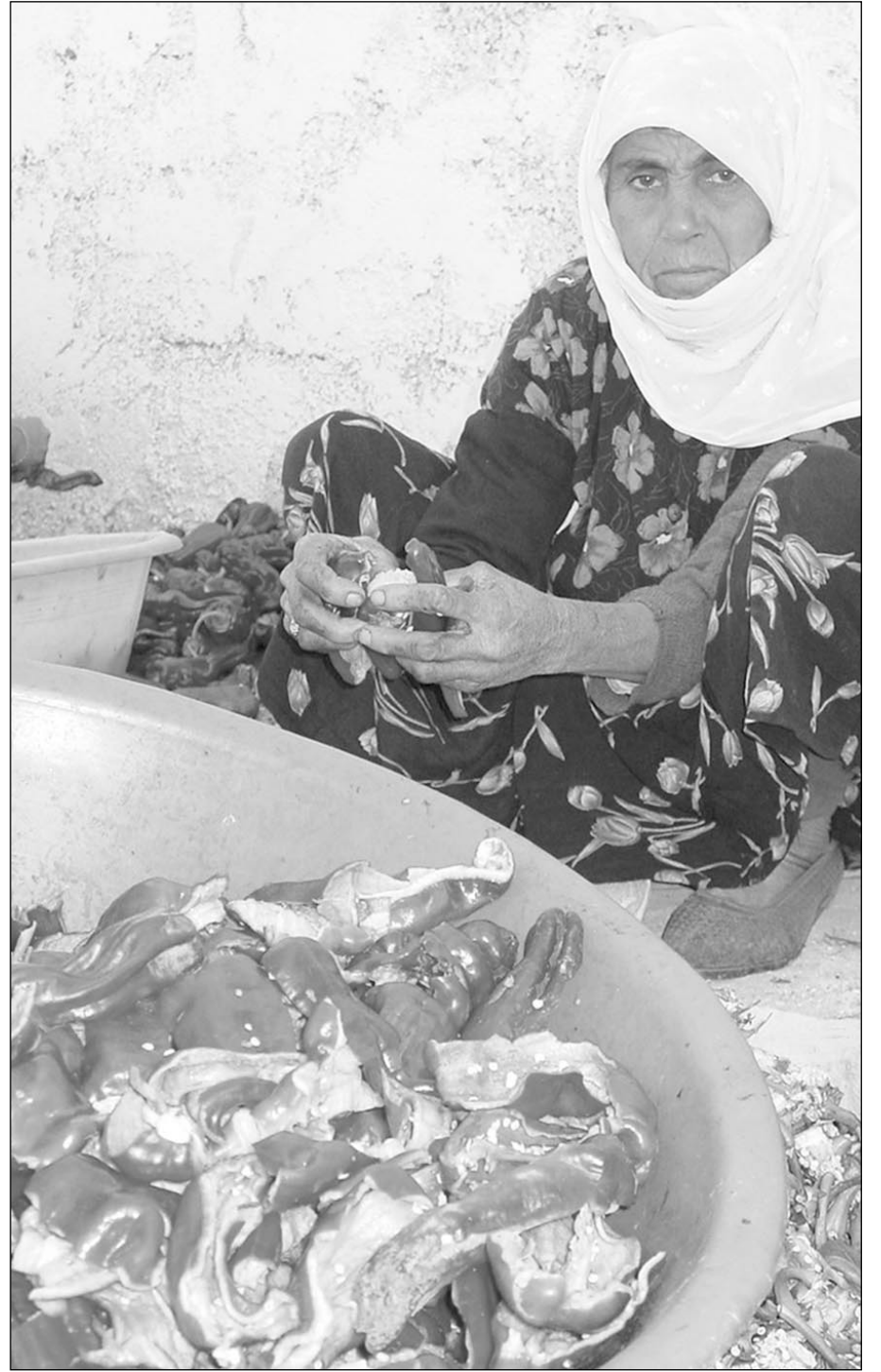
ne, Mêrsîn, Konya û hwd. Turkmen, ragihand ku di kirê de rudinin û her tiştê wan bi pere ye. Turkmen, daxuyand ku ji ber debara wan nebaşê, çî kar bi destê wê keve dike. Turkmen, wiha pê de çû: "Ji ber ku zarokên min hûrin û 2 zarokên min diçin, dibistanê em neçar in ku bixebitin û debara malbata xwe bikin. Em dema ku kar li Rihayê peyda nekin, berê xwe didin Edene, Mêrsîn û Konyayê."

Li gel temenê 60 salî kar dike

Pîra ku bi temenê xwe yê 60 salî, ji bo debara neviyên xwe bike, bi destê xwe yê qermiçî û dilerizî îsot paqij dikir jî, ji kurahiya dilê xwe axîn kişand û wiha axivî: "Kurê min em çî bikin. Ger ku em kar nekin emê birçî bimînin. Niha du neviyê di stuyê min de ne. Bavê wan seqet e. Ger ku ez vî karî nekim, dê neviyên min birçî bin. Ez jî rojê pereyê nanê wan derdixim bes e."

Ji xwendevana jin Rûkiye Çiftçi ku temenê wê hîn 12 saliyê, bi destê xwe yê biçûk jî ku di nava arê îsotan de werimîne, li ser xebata îsotan ev tişt gotin: "Ez diçim pola 7'an. Ez jî, ji bo pêwîstiyên xwe yê dibistanê, karê îsotan dikim. Ez, di wextê xwe yê vala de tîm alfkariya diya xwe dikim. Ez jî di rojên ku naçim dibistanê de ji sibê heta êvarî dixebitim û rojê 5-6 milyon pere qezenç dikim."

DÎHA/Riha

Mirov Têne Kuştin

Ew in ku tevî sirên xwe yeko yeko ketin axa sar. Ewan xwestin, kesên fêh nekiribin çima di temenê xwe yê ciwan de çûn mirinê, sirê wan eşkere bikin.

Ew mirov bûn ku ji kesên li pişt deriyê jiyane dimînin re vegotin, mirin jî nikare pêşî li azadiyê bigire.

Ew in kesên evîna xwe yî derengmayî di dilê xwe de veşartin.

Xwestin, dema tevî axê dibe jî bila rûmeta xwe biparêze. Ji avê re jî negotin, ji bo, wan bi xwe re nebe warên nependî û xwe nenas. Di şevên dirêj de dema li stêrkên jî hev dîr temaşê dikirin û sura bayê li rûyê wan dixist, evîna xwe vedigotin.

Dema barê dîrokekê hildigirtin ser milê xwe, di hendef û talûkeyên dahatûyê re derbas dibûn.

Bêgunehiya wan tu carî zehmetî ji xwe re nekirin asteng. Tenê derheqê bedewiyan de hin tişt ji zarokên gelê xwe re daxwaz kirin.

Ew kes bûn ku çendîn demsal derbas kirin û çend cih û war guhertin.

Dizaniyên ku wê navên wan di tu çirokan derbas nebe û wisa nivîsandin çîroka xwe. Mirov têne kuştin! li nêzî wê... ne li dûr...

Wergêr; Welat Roni

Dorşin Poyraz

Hêna jî mirov tîn kuştin! Mirin, dîsa bêwext hat ber derî, ne li cîhekî dîr. Her tim ji bo biserbikevin şer destpê dibin û bi hejmara miriyan serkeftina şer tê pîvandin. Tevî ku pîvana êşa mirinê tune ye jî. Tu tişt nikare wê bipîve û em nikarin bi tiştêkî re binin ber hev. Dema ew bi oxirê de diçe, di nava dilan cîh digire.

Di jiyana xwe de we çend kes wenda kirin? Diya xwe? Bavê xwe? Ji xizmên xwe yan jî hevalên xwe yê kar we çend kes wenda kirin? We çend salên herî baş ên jiyana xwe wenda kir, çend bihar li we bûn zivistan û we çend hevalên ku we xeyalên xwe yê herî mezin pêre parvekirîye wenda kir?

Ez bawerim (û hêvi dikim) ku ev hejmar gelek kême. Em pirsên weke van çiqas dêze bikin jî, ez bawerim ji ber ku her mirin wê li gor cîh û dema xwe bîn fêmkirin, bersivên van pirsan jî wê ewqasî jî hev cuda bin.

Armanca me ne ewe em îspat bikin ka kîjan mirin bêtir girane.

Bêguman, mirin her demê heman êşê dixwe nava hemû dilan. Weke dayikekê me êşa zarokê nekîşandibe jî em vê êşê dinasin an jî li ser mirina hezkirîyan, me bi sedan film temaşê kirîye. Me hin êş kişandine û em nas dikin. Lê belê êşa hevaltiyê? Gelo gerîlayek bi dû hevalên xwe de çî êşê dikşînin çî hîs dikin hûn qet fikirîne?

Di jiyaneke ku li debara herî dîr û di nava tenêbûnê de hatibe saz kirin, bêder û navendeke bi tenêye heval... Ne girêdanên malbatî, ne pere ne mal û milk û nejtî tiştêkî din. Di rêwitiya dawîya wê ne diyar de, em bi wan re dikenin, digirin, bi wan re jiyane diafirînin û mirinê bi wan re parve dikin. Hevalên me, di demeke ku diyariyê me ya biçûk jî tune ku em bidin hev, ew xwe-diyê wan sirên mene ku di dema temaşekirina li stêrkan de em parve dikin. Hevalên me yê delal ku hêna germahiya destê wan di destê me deye, diçe rêya nehatinê.

Mirov têne kuştin!

Ne li dûr: li ber çavên me, qasî

bîna tê pozê me, kenê rûyê me nêzîk, mirov tîn kuştin, tevî ku dizanin, ewê goreke wan a li ser bê girîn tune be jî.

Her gerîlayek, êşa wendakirinê ji kurahiya dilê xwe hîs kirye. Gerîlayek nîne ku çavên hevalê xwe cara dawî negirtibe. Û hemû gerîlayên ku hevalê xwe veşartibe dizane ku wê kefiya hevalek wî rojekê ji bo wî jî bibe kefen.

Êşa mirinê di her dilekî de cuda ye. Di her nûçeyekê de tîrsa wendakirina hezkirîyê me dikeve dilê me. Tîrsa wendakirinê, tîrsa ku careke din ezê nebînim, dest nedim û parve nekim valahiyeke mezin diafirîne. Lê belê li cem gerîla ev hinekî cudatir e. Tu bi kesên dibêjin, "ez dikarim ji bo te bimirim" re dijî. Dema tu bi mirinê re tê hemberî hev, jê natirsî û dibêjî dema pêwîst be ez jî dikarim ji bo kesekî din bimirim. Tu li dû xwe nanerî û tîrs nakeve dilê te. Ma kîjan gerîla ji bo hevalê xwe xelas bike, xwe feda neke. Kîjan gerîla dema lazîm be nabêje ez amade me. Ji ber wê ye li wê derê cudatir mezin dibe tîrsa mirinê.

Parastina Tirbabîrdarî (xanî) ya Dayikekê

Dayikeke. Navê wê Xatûn e. Kurê wê, hê di 15 saliya xwe de, dilê xwe daye çiyayê û çûye çiya. Piştî meşa azadiyê ya çar salan, rojêke payîzê, di nav çardarê de, vegeyirayê gundê lê ji dayikê bûye, Kurmeşê. Lê mîsyona xwe, bi xaniyê xwe re, domandiye. Xaniyê wî bûye qiblegeha gelek kesên evîndarê ramanê û cihê stranên azadiyê lê tîn gotin. Bi kamera, maşîna fotograf û bi çekên xwe ve, yê din jî tim hatine wê derê. Li gel hişyariyên dayika Ozgur ên weke; Ji wir re, nebêjin tirb. Ew der xaniyê Ozgurê min e, timên taybet bi gotinên hun çima terorîstekî re tirbabîrdarî çêdikin ve tehdît dikan.

Bêguman ev dewlet e. Qet tehdîtan bes dibîne? Yek jî, ev der Dersim e. Ango hemû kes 'terorîst' e. Jin jî, tim terorîstan mezin dikan. Bi tehdîtan weke: Hun tirbên bîrdarî çêdikin, wê demê hun dikarin rêyên gundê xwe jî çêbikin. Ji ber tirban, malbatên gerilla hildane lêpirsînê, Malbatan jî, ji bo parastina tirbên zarokên xwe, canê xwe kirine sîper û xaniyên (tirb) zarokên xwe parastin e.

Min yek ji van parastinan, dema ku ji bo sersaxiya kurapê xwe Ozgur Îmak, çûbûm Dersimê, ji amojîna xwe Xatûn Îmak pirsî. Apê min Kazim jî, di rêyên ku kurê wî sedem nişan dabûn û çênekiribûn de, jiyanê xwe ji dest dabû. Ez parastina dayika Xatûn a tirba bîrdarî û diyaloga di navbera wê leşkeran de, ji sala 1996 an û heta îro hatiye meşandin radigihînim we:

Min şev û roj, ev xanî parast. Ji bo zirarê nedin xaniyê kurê min, ez ji gund dernakevim. Kurê min gelek sal, di tariyê de ma, lewma herşev ez û bavê wî diçin tirba wî ronî dikan. Ronahiya tirba wî, herşev dibe mewanê mala min. Em wî didin jiyandin, lewma jî hin kes aciz dibin. Tekoşîna min a yekemîn piştî xwarîna çillê kurê min destpê kir. Xaniyê kurê min, li hemberî mala min e. Min mêze kir ku leşkeran avêtîye li ser mala kurê min û kulîlkên kesek, sor û zer û dovîzên li ser tirbê dibin. Ez çûm cem serbazê wan û min got; hun çî ji

kulîlk û şeran çî dixwezim. Ez wan dixwezim. Nexwest bide û lewma jî min got: Êşa zarokê xwe ez dijim, ev şer bibin meytê zaroka te jî. Piştî van gotinan ew da. Dîsa di bihara heman salê de, carek din avêtin ser tirba zarokê min, ez çûm cem wan û min got:

- Hun li cem kurê min çî dikan?
- Çî bi kurê te hatiye?
- Tevli rêxistinê bû, li Sêwasê jî, dewletê ew xwar.
- Çî sîcê me heye?
- Sîcê we jî heye, lê yê li Sêwasê jî we sîcdartin.
- Kê ev nivîs, li ser dovîzan nivîsand.
- Min nivîsî.
- Xwendin û nivîsandina te heye?
- Na.
- Wê demê te çawa nivîsand.
- Min got, keça min nivîsand.
- Te çima nivîsên bi vî rengî nivîsand.
- We kurê min kuşt. Hun van nivîsan, ji bo dayikekê pir dibînin?
- Na, mafê te heye.

Di vê navberê de, ez li cem kurê xwe rûniştim û bi axa wî re listim. Serbaz ji min pirsî:

-Tu çima li vir rûniştîyî? Here mala xwe.

-Li cem kurê xwe rûniştin, sebra min tîn e. Lê ji we rica dikim, bi kinc û çekên leşkerî ve, hun cem kurê min nesekinin. Ji ber ku, ji we rihetsiz dibe.

-Temam, em diçin. Rawestgeha leşkerên ku ji bo hilbijartinên 2003 an hatibûn gund, xaniyê kurê min û Şehîd Nurhanê ku cîranê kurê min bû. Ez wê demê, ne li gundbûm. Wêneyên kurê min û Nurhan qelaştin û avêtin gelaşê. Dema ku xezûrê min çû cem wan, leşkeran got:

Ew dixwezim welêt perçe bikin, li ku derê hatibin kuştin divê li wir bîn hiştin. Dema ku mirov li van tirbên babîrdarî mêze dike, hizir dike ku serokkomar in...
Lê Mijdarê, salvegera Ozgurê min e. Me wek hemû caran, xaniyê kurê

min bi kulîlkan xemiland, qurbana wî jêkir û em çûn serdana wî. Dema ku min dît, wêneyên wan şikestandine, ji roja kuştina wî girantir bû ji bo min. Piştî biranîna wî, ez çûm dozgeriya Perçekê û min daxûyaniya sîcê da. Di çapemeniyê de jî derket. Di vê navberê de, hêyetek ji Komeleya Mafê Mirovan ÎHD'ê hêyetek hat. Piştî hefteyekê jî, serbazekî leşkerî, ji bo hevdiyê gazî min, zîlamê min û dayika Nurhanê kir. Em çûn. Bavê Ozgurê min, ji ber êrîşa tirsîya û neaxîfî, lê ez axîfim.

- Serbaz:
- Hun bi xêr hatin e.
  - .....
  - Di dema hilbijartinê de, em çûn ser tirban. Çawa ku leşkeran destê xwe da wêneyan, şikestin.
  - Leşkeran sîcdar neke. Hemû sîcê te ye. Ew bi fermana te ve, tev-digerin. Dema tu çûyî, çima li cem te heyetek tunebû?
  - Kalikê wî hebû, baş axîfî.
  - Kalikê wî gotiye, ez di rêça Atatürk didomînim. Vê yekê ne ez û ne

jî Ozgurê min wê qebûl bikira. Gelo vîdana te qet tune? Wan du şehîdan, çima tu gulebaran kirin? Du mirbûn ew...

- Li Colemêrg û Şirmaxê, hevalên min jî li cem min mirin. Dîsa min cesedên terorîstan bi destê xwe ve, vedîşt.

- Tu li hemberî wêneyan bêhurmetî, ez bawer dikim ku tu li hemberî gerilla an jî cesedên wan gelek bê hurmetbûyî.

- Dema bi min re diaxîfî, çima ne li rûyê min, diwaran mêze dikî?

- Ji ber ku, ez ji te heznakim. Çima li diwarê te, wêneyê Atatürk daliqandîye?

- Çima dipirsî?

- Ji bo te wateyeke wê heye ku te ev wêneyê daliqandîye. Wêneyê kurê min jî, ji bo min bi qîmet e, lewma ez jî, li diwarê xwe dadil-qînim. Ew der, xaniyê Ozgurê min e. Eger derfetên min hebûna, minê bi zêr bixemilanda.

- Tu van axaftina li cem zarokên xwe yê din jî dikî?

- Rabin em herin.

- Hinekî din jî, rûnên.

- Tu dixwezî bi me re, lihevbe yî. Eger bixwezî ku em daxûyaniya sîcê paşve bigirin, divê tu wêneyê Ozgur û Nurhanê daynî cihên wan û lêborîne bixwezî.

- Nabe. Qedexê ye.

- Wêneyên wan dîsa li mal hene. Ezê bibim li diwarên wan daliqînim û her 1ê Mijdarê de, emê merasî-mên biranîne pêk bînin.

- Dema we wisa kir, agahiyê bidin me. Wê demê kesek we aciz nake.

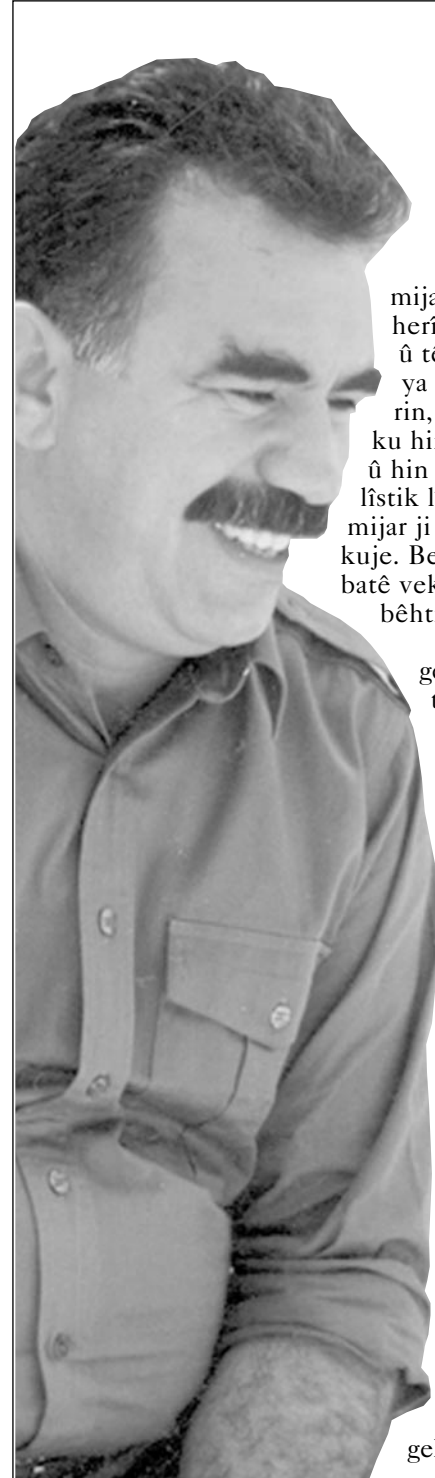
- Ji niha ve, we agahdar dikim, fermo werin...

- Hunê di biranîne de çî bikin?

- Hemû tiştên pêwîst. Emê rêz bigirin û şîran bixwînin. Hetanî sibê emê fenerê vîxistî bihêlin ku tariyê ronak bike.

Me doza xwe paşve hilneda û me qezenc kir. Niha wêneyê Ozgurê min ê weke bazan, li diwarê xaniyê wî daliqandîye.

Newaya Jin

Saziya Malbatê û naveroka wê

Di roja me ya îro de, saziya jin û malbatê, yek ji mijarên herî girîng e. Mijara ku herî zêde li ser listik tîn listin û tê axaftin e. Mijara ku di rêya wê de gelek tişt hatine kirin, di rastiya me de jî, mijara ku hin kesan di wê rê de kuştine û hin kesan jî helbest çêkirin e û listik listin e. Di rastiya me de, ev mijar ji dijmin zêdetir, mijovan di-kuje. Berê jî, me mijara jin û malbatê vekiribû, lê em dixwezim vê bêhtir pêşbixin.

Ji bo xwezayê ronahî-tarî, germ-sar, electron-proton, pozî-tîf-negatîf xwediyê kîjan wateyê be, jin-zilam jî, ji bo xwezayê wisa ye. Yanî mênêr jî, rastiyeke xwezayê ye. Pirsgirêk ne bibirana wê ye. Li ser rastiya xwezayê, pêwîst nine mirov gelek tiştan bibêje. Rastiya xwezayê ya tazî, di me de çawa bûye, em wê lêkolîn bikin. Zext, piranî rastiyeke an jî tiştêkî, ji rastbûnê dûrdixe. Eger giya, bi kevir ve bê perçiqandin, ew ji giyabûnê derdikeve. Giya xweşik e, lê ji ber ku kevir pir hişk e û wê diperçiqîn e. Di xwezayê de, mirov dikare bibe şahîdê pêşketinê bi vî rengî. Di cîvakê de jî, zextên bi vî rengî hene. Yê ku pêwîstî bi jiyana wan hene, bi zextên dijwar ve, ji holê tîn rakirin. Rastiya me ya gel jî, hinek vî rewşê dijî. Sedemên wê çî dibe bila bibe, gelekî ku ewqas qels tê hiştin,

dibe ku bê tasfiye kirin. Masiyê mezin dikare masiyê biçûk daqurtin e. Mar dikarin çêlikên biçûk aşikê xwe de, bi cih bike. Tîmsah, dikarin zindikî tîkin devê xwe û biqurtînin û piştê jî dikarin bigirin. Ev jî tiştên ku tîn jiyandin in. Bi rastî, di xwezayê de, ev wate hê jî nehatiye bilêvkirin: Li cîhanê nêrîfî çiqas rewacdar e, mēbûyîn çiqas rewacdar e?

Ez bawer dikim ku ev pirsgirêk, qasî rastiya mirovan bi nakok nîn e. Bi taybetî ne di aliyê pozî-tîf û ne jî di aliyê negatîf de, dibe ku tu encamê nede. Ev di aliyê zanistî de jî hatiye piştrast kirin ku di cîvaka mirovan de, pêşketinê pozî-tîf ên di aliyê jinê de -bilî taybetmendiyên wan ên xwezayî- bi derbasbûna cîvaka çînî ve, di pêvajoya mēfînî û bêheqiyê de, faktora mēbûyînê weke dezavantaj hatiye bikaranîn, bûye mijara zext û zordariyê. Ez di wê baweriyê de me ku ev respîteke di cih de ye. Ji ber ku mēbûyîn tenê sere xwe ne mijexurî û ne jî rasthatina mijexuriyê; ne rastî zextan hatinê û ne jî zext kirinê îfade dike. Girêdayiya rêxistinîna cîvakî, ji wir jî girêdayîna wê ya pêşketina sistema mijexuriyê, nêrînek di cih de ye. Hin derfetên ku ji mēbûyînê tîn, destnîşan nake. Jarbûna jinê ya di aliyê fîzîkî de jî, weke destnîşankirinê mirov nikare derxe hole û dirrok jî, mînakên derbarê wê mijarê de pêşkêş dike. Zextên li ser cîns, bi pêşketina duzena mijexurî û zextan e. Malbat jî, şewazekî peresendî yê cîvakên klan-qabile ye û weke şewazekî peresendî an jî weke şewazekî cîvakê derdikeve pêş me.

Malbat, ji şewazên cîvakên destpêkê hetanî roja me, weke saziyek xwe daye jiyandin ketiye nav kar. Hatina cem hev a mirovan, bûye sedema sazûna malbatê. Di cîvaka yekemîn de, di navbera malbat, klan û qebîle de tu cîdahî tune

ye, kêmzêde weke hevduye. Cûdabûna wê ya di nav her cîvakê de, weke saziyekê cûdabûna wê, herî zêde bi pêşketina cîvaka pir çînî ve gengaz e û taybetmendiyên li piştê wê digirin. Em dikarin vî jî destnîşan bikin ku bi şewazê dîrokî yê heylî ve malbat, bi pêşketina şarîstaniyê ve, angû di nav pêvajoya pêşketina duzena mijexurî û zordariyê de, roj bi roj xwe weke saziyekê arizî kiriyê.

Dema ku pergala koledariyê derket, xwediyê koleyan malbatên mezin derxistin holê. Bi rastî jî, hin berhemên gelek mezin ên dema koledariyê hene. Tirbên mezin ên malbata, dewletên koleyan de derketin hole. Tirbên malbatan ên li wê demê, gelekî jî yê niha pî-roztir in, an jî, ji salonên konseran, cihên îstirehetê xweşikîr in. Ji van tirban ev derdikeve hole: Di xwediyê koleyan de, malbat mijarek gelek mezin e. Çima wisa ye? Malbata ku xala herî mezin a mijexurî û zordariyê ye, yekem care derfetên dewletbûyînê dît û bi rewşeke li ser cîvakê re, ber bi xwadabûyînê ve dice û malbat jî şewazê wê yê herî vekirî ye. Di heman demê de, mirov dixwezê nemir e. Di tirbên firavûnanên Misirê de, hê jî mûmîyên wan hene. Împarator; bi malbat, sulale, bi hemû xanedanên xwe re, bi hemû jinên li derdorê xwe re, di bin erdê de ne. Bilî pey nemirîne ketin, xwe li ser xweza û cîvakê, weke xweda dibînin. Bi vî rendî hetanî roja me ya îro jî tînin. Bi vî rengî, nêzî mîmarî jî dibin. Lê belê malbatên koleyan nine, mafê wan ên malbatê jî nine. Ev jî rastiyeke e.

Weke tê zanîn, di dema feodalîtiyê de, xanedanî bêhtir hatiye pêşxistin. Bi rastî xanedanê mezin, di dema feodalîtiyê de derket hole. Di Îslamiyê de, xanedanê Emevî, Ebbasî, Selçûqî û Osmanî dewletên malbatî yê herî mezin in. Ser-

fên wê demê jî, hêdî hêdî mafê sazkirina malbatê bi destdixin. Avakirina malbatê di dema serfirûyê de bûye. Avakirina malbat a asta nizm, di bin pergala feudal de û bi derbasbûna koledariyê ve bûye.

Dema ku Kapitalîzm weke sîstemê pêşket jî, malbatên bûrjûva derketin hole. Li Ewropayê tesîra wê, hê jî zindî ye. Li Fransa, Îtalya û Almanya, hê jî gelek malbatên mezin ên bûrjûva hene. Di vî mijarê de, Înglîstan jî di heman rewşê de ye. Malbat, di sistema kapitalîst de, di asta nizm de ye, di proleteriyê de hinek pêşket. Têkiliya wê ya mijexuriyê gelek vekiriyê, ji ber mijexuriyê malbat pêş nakeve; di kole-tiyê, serfirûyê û di proleteriyê de rewş wisa ye. Lê, di çîna zordarî û mijexuriyê de, malbat gelek pêş dikeve. Belêêê nave wê malbat e!!!

Divê mirov bi çî rengî behsa malbatê bike? Di nav saziyeke ku girêdayî mijexurî û lê mijexurî tê kirin, zordarî kirin û zordarî lê tê kirin de, çî tişt nayên listin ku!!! Saziyeke bi vî rengî, herî zêde bê lêkolîn kirin. Bi rastî, di mijarek wisa de lêkolîn nû pêk tîn. Naveroka malbatê, bîngeha fîlozofî ya wê, pirsgirêkên ku daye jiyandin, niha tê dîtin. Bi taybetî, zêdebûna nufûs pêk hat. Tê gotin ku zêdebûna mirovan mirovahî û cîhanê tehdît dike. Têkiliya wê ya bi malbatê re heye. Di sistema emperyalîst a di roja me de, pirsgirêkên gelên tîn perçiqandin û pirsgirêkên malbatên li welatên kapitalîst-emperyalîst, mirovahiyê tehdît dike. Eger tedbîrên pêwîst neyên girtin, wê li vî cîhanê neyê jiyandin. Bi aliye vî peji-randin ve malbatî, saziya bîngehîna mirovahiyê li vir bimîne, ber bi dawianîna mirovahiyê ve dimeş e.

Rebêre Koma Komalên Kurdîstan
Abdullah Öcalan

Groeten uit India!

10 the Internationale Vrouwen & Gezondheid Conferentie is voor vele deelnemers een geslaagde missie geworden. Natuurlijk zal het strijd van de vrouwen doorgaan. Dit was weer een kleine stap verder van de zoektocht naar de reële oplossingen en vele vraagstukken rondom de vrouwenkwestie.

Bijna vier duizend vrouwen hebben zich in de bloedhete hoofdstad New Delhi verzameld om de 10th International Women & Health Meeting bij te wonen. Voor de tiende keer waren duizenden vrouwen over de hele wereld bij elkaar gekomen om te discussieren en meningen uit te wisselen over de vrouwenproblematiek. De Internationale Vrouwen & Gezondheid Conferentie vierde haar tiende jaar uitbundig. Dit keer in de hoofdstad van India. New Delhi stond vijf dagen lang in het teken van de vrouwen.

Het was een unieke conferentie. Geen speciale hooggeplaatste gasten, geen media attractie, maar wel vier duizend vrouwen met vier duizend verschillende achtergronden en werkelijke verhalen. Één voor één vertelden zij hun kant van het verhaal. Soms werd er gehuild door opeenvolgende emoties, soms werd er gelachen en soms uitbundig gepplaudiscerd als een teken van solidariteit en medeleven.

De conferentie had twee unieke gasten uit Nederland. Twee Koerdische vrouwen vertegenwoordigden de Internationale Vrije Vrouwen Stichting en vertelden over de situatie van de Koerdische vrouwen in Koerdistan en Europa. Ayten Ad-

Foto: Newaya Jin

lim, die als zorgconsulente werkt in de huisartsenpraktijk in Nijmegen, vertelde over de gevolgen en de oorzaken van oorlog, geweld en conflicten op de gezondheid van de Koerdische vrouwen. Daarnaast gaf ze aan dat de vrouwen de eerste slachtoffers zijn in de meeste conflictsituaties.

Avesta Kilic, een jonge studente Internationale Rechten en bes-

tuurslid van IVVS, vertelde over de side-effects van geweld (zowel in conflicten als huiselijk) en migratie op de gezondheid van de vrouwen. Verder gaf ze aantal voorbeelden, factoren en statistieken over de eerwraak, steniging en vrouwenbesnijdenis in Koerdistan en Europa.

Zowel Ayten Adlim als Avesta Kilic benadrukten twee belangrijke

feiten. Bijna 90 % van de vrouwen over de hele wereld hebben te maken met verschillende soorten van geweld. Als gevolg daarvan veranderen de mentale en lichamelijke klachten van deze vrouwen in chronische ziekten wat kan leiden tot PTSD en zelfs zelfmoord. Tot slot gaven ze aan dat internationale netwerken tussen de vrouwen organisaties niet effectief en optimale re-

sultaten kunnen leveren, maar dat er een internationale solidariteit nodig is.

Hoewel de meeste deelnemers niet op de hoogte waren van de Koerdische kwestie en de Koerdische vrouwen, heft de IVVS delegatie dit op de agendapunt van de conferentie kunnen zetten. Door hun krachtige presentatie hebben Ayten Adlim en Avesta Kilic vier duizend vrouwen op de hoogte kunnen brengen over de Koerdische vrouwen problematiek en hun strijd voor een rechtvaardige bestaan.

De 10e Internationale Vrouwen & Gezondheid Conferentie is voor vele deelnemers een geslaagde missie geworden. Natuurlijk zal het strijd van de vrouwen doorgaan. Dit was weer een kleine stap verder van de zoektocht naar de reële oplossingen en vele vraagstukken rondom de vrouwenkwestie.

Alle deelnemers sloten de conferentie af met een gezamenlijke gedachte. De kracht van de vrouw zal alle obstakels overwinnen!

De conferentie werd afgerond met een spetterende optreden van de muziekgroep

Bangla uit Bangladesh.

Sebelan Kilic/ New Delhi

Staatkundig
Gereformeerde
Partij

Geen subsidie voor SGP Wegens Vrouwenstandpunt

Het proefprocessenfonds Clara Wichmann en zeven andere maatschappelijke instanties hadden bij de rechtbank ook geëist dat de SGP een einde moest maken aan het weren van vrouwen als volwaardig lid van de partij. De rechter zou daartoe de huidige statuten nietig moeten verklaren. Hierin ging de rechtbank niet mee, omdat geen SGP-vrouwen zich bij het proces hadden aangesloten.

De rechtbank herinnert eraan dat de Nederlandse regering eind jaren tachtig het Vrouwenverdrag heeft geratificeerd. "Daarmee heeft Nederland zich verplicht passende maatregelen te nemen om discriminatie van vrouwen in het politieke en openbare leven uit te bannen. Nederland is de verplichtingen uit dit verdrag niet nagekomen. De overheid heeft niets ondernomen om aan de discriminatie van vrouwen door de SGP een einde te maken, maar heeft zelfs de SGP ondersteund door middel van het verlenen van subsidie", stelt de rechtbank.

Hij heeft de Nederlandse Staat opgedragen geen subsidie aan de

De Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP) krijgt geen subsidie meer van het Nederlandse overheid. Dat heeft de rechtbank in Den Haag bepaald. SGP laat geen vrouwen als volwaardig lid toe en vrouwen kunnen zich ook niet verkiesbaar stellen.

SGP meer toe te kennen zolang die partij vrouwen niet op gelijke voet met mannen toelaat tot het lidmaatschap van de partij. De SGP kent vrouwen nu geen volwaardig lidmaatschap toe. Vrouwen kunnen zich ook niet verkiesbaar stellen.

De woordvoerder van het advocatenteam van de eisers, prof. T. Barkhuysen, meent dat de rechtbank een heel principiële uitspraak heeft gedaan die bredere gevolgen zal hebben. Volgens hem kunnen er op basis daarvan in Nederland nooit meer nieuwe partijen komen die vrouwen uitsluiten. De rechter vindt dat het discriminatieverbod prevaleert boven andere grondrechten als de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van vereniging, aldus prof. T. Barkhuysen.

Hij wees erop dat de Staat zo spoedig mogelijk de jaarlijkse subsidie van 1 miljoen euro aan de SGP moet stopzetten, ook al zou de Staat nog in hoge beroep

gaan. De cliënten van Barkhuysen en zijn collega's zijn blij met de uitspraak in de zaak tegen de Staat. Ze weten nog niet of ze in ho-

ger beroep gaan in de aparte procedure die ze hadden aangespannen tegen de SGP.

Het partijbureau van de SGP

krijgt jaarlijks circa 800.000 euro aan subsidie, de fractie in de Tweede Kamer ontvangt voor haar ondersteuning 300.000 euro. Bij de partij, die ongeveer 27.000 leden telt, komt volgens de woordvoerder 344.000 euro aan contributie binnen. In de begroting van 2005 is een bedrag van 70.000 euro aan giften opgenomen.

Nieuws Redactie

Dayanışma Ruhu Kadını Güçlendirecektir

“Direnişte Olan Kadınlar” ismiyle Fransada 3 yıldır kadın film festivali düzenleniyor. Bu yıl Feminist dalgayının işlendiği festival ise görtemli geçti. Festival kurucuları Newayı Jin’e konuştu.

Fransa’da 3 yıldır kurulan ve “Direnişte Olan Kadınlar” ismiyle her yıl kadın film festivali düzenleyen Fransız kökenli Anne Labit ve Marie Claire Marcon ile yaptığımız kısa söyleşide kadınlar arası diyalog sorunun hala olduğu ortaya çıktı. Anne ve Marie kadınların sorunlarını dünyaya yansıtması ve dayanışma içerisinde olmasının gerektiğini düşünüyorlar.

Kendinizi bize tanıttırmsınız? Bir festivalin kurucusunuz? Amacınız nedir?

Adım Anne Labit. “Direnişte Olan Kadınlar” film festivalinin kurucusuyum. Kurumumuz her yıl kadın film festivali organize etmek amacıyla kuruldu. Feminist belgesellerin gösterimine ağırlık veriyoruz. Bu nedenle “Direnişte Olan Kadınlar” başlığı altında bu organize düzenlendi. Esas amaç; sadece kadınlar üzerine yapılan filmleri göstermek değil, mücadele eden kadınları da tanıtmaktır. Aynı zamanda kadın direnişlerini tanıtmayı amaçlıyoruz. Çün-

kü biz kadınları baskı altında tutan bir sistem içinde yaşıyoruz. Kadınların baskı görmediği her hangi bir toplum tanımıyorum. Bu durumu tarih bize çok uzun süredir anlatı-

yor. Sadece Afrika’da veya Asya’da yaşanan bir olay değil. Fransa ve Hollanda’da yaşıyor. Aynı ayrımcılık veya aynı baskı değil, burada farklı şekilde yansıyor. Mesela,

Fransa parlamentosunda milletvekillerinin % 90’ını erkeklerden oluşmaktadır. Bu durum da bizlere hala 2005 yılında bile erkeklerin bizler adına karar verdiğini çok iyi anlatıyor.

Esas fikir kadınların direnişlerinin öne çıktığı filmleri sergilemektir. Ortaçağ Çin’inde kadınlar ortak örgütlenmelerini sağlamak amacıyla kadınlara özgü bir yazı çıkarmışlardır. O kadar korkunç bir durumdaydılar ki, kendi örgütlenmelerini sağlamak amacıyla böyle bir dili ortaya çıkarmak zorunda kaldılar. Biz sadece bu dünyayı karelerle yansıtmaya çalışıyoruz. Devrim yaptığımızı söylemiyoruz. Ama umut ediyoruz ki, filmleri seyretmeye gelen kadınları ve erkekleri yeni bir sorgulamaya düşünmeye ve de bir vicdan sorgulanma-

sına götürmeyi düşünüyoruz. Temenimiz bu. Tabii düşünce ve sorgulamanın geliştiği yerde de mücadele doğar. Biz bu festivalimizin etkilerinin sonradan bir mücadele şevki ortaya çıkarmasını umut ediyoruz.

Sayın Marie Claire Marcon (Kurumun kurucu üye ve mali sorumlusu) siz bize Kurumunuzu biraz tanıttırmsınız?

3 yıllık bir kurumuz. Her yıl belli bir tema çerçevesinde çalışıyoruz. İlk filmde savaş karşı direnişi iki şekilde işledik: Barışın savaşçısı ya da direnişçisi. Geçen yıl ekonomiyi işledik. Ekonominin globalleşmesine karşı direnişini ve kadınların buna karşı farklı şekillerde sergiledikleri direnişi ele aldık. Bu yılda Feminizmin nesilden nesile geçmesini konu aldık. Her yıl farklı konuları tüm yönleriyle vermeye çalışıyoruz. Bu çalışmayı uluslararası bazda yapmayı amaç ediniyoruz. Çünkü ekonomik ve savaş sorunları her yerde aynı şekilde yaşanıyor. Henüz netleştirmemekle birlikte gelecek yılın teması din olabilir.

Hedeflediğiniz kesim kimlerdir? Bu çalışmaların sonucunda aldığınız tepkiler nelerdir?

Sorumuz gerçekten festivali-

mizi tanıtmaya sorundur. Çok çabuk etkilediğimiz kadınlar var. İkimizin Fransız olması bir avantajdır. Bizim için bazı şeyler diğer kadınlara göre daha basittir. Bu nedenle bize benzeyen kadınları daha çabuk çekiyoruz. Kesinlikle başka kültürlerden, başka ortamlardan gelen kadınları ve gençleri etkilemek daha zordur. Bunun için mücadele veriyoruz.

En zor olan bilgilendirme çalışmasıdır. Çünkü kadınlar medyaya ulaşmakta zorlanıyor. Her ne kadar teknolojik imkanlar olsada, bir çok insana ulaşma imkanımız olmuyor. Paris’te bu festivali düzenlememiz rağmen yerel basına ulaşamıyoruz. Kendi etkinliklerimizi yansıtmakta çok zorlanıyoruz. Özellikle de kadın aktiviteleri konusunda. Bu çalışmayı uluslararası düzeye taşımak tüm kadınlar açısından önemli olacaktır.

Avrupa ülkelerindeki göçmen kadınların yaşadıkları ayrımcılık ve ırkçı yaklaşımları Fransa’da daha dramatik duruma gelmiştir. Çünkü bir kaç yıldır hükümetimiz saçıcıdır. Tüm kadınlara mesajları her yerde vermemiz ve dayanışma içerisinde olmamız gerektiğidir. Dayanışma ruhu biz kadınları güçlü kılacaktır. Gazeteleri okuyan kadınlar arasında kitap yazan yada film çeviren veya farklı etkinlik düzenlemek isteyenler varsa onların tanıtabiliriz.

Nursel Kılıç/Newaya Jin/Paris

Yitik gömütün bulundu Beritan. Tam on üç yıl sonra. İki yoldaşın birlikte gömüldüğün gömütün. Vakur, dimdik ve onurlu duruşunu ne güzel de korumuşsun. İki yoldaşın yüzü sana dönük ve sen de eski zaman tanrıçaları gibi asil duruyorsun yine. Biliyor musun, bitki kökleri saçların olmuş, hani özenirdin de saçlarının uzun ve güz olmasını isterdin ya... İşte artık saçların öyle. Gömütün bulundu ya, bir yarım tamamlandı sanki. Bir başka anlıyorsun hasretimizin on üçüncü yılında.

Bilirsin, ya da aslında bilemezsin ki can yoldaşları toprağa gömmenin nasıl bir şey olduğunu... Sen, toprakla erken buluşanlardansın. Fazla yaşamadın bu acıyı. Sen acı oldun yoldaşlarına. Ah Beritan senden sonra ne kadar yitit yoldaşın acısını yaşadık, yaşıyoruz. Tabi ki öncesi de vardı bu acıların. Ama ben ilk sende yaşadım bu acıyı. Bir bilsen, ne kadar çok yitit gömüt var dağlarımızda. Bir

gömütü yapan da başka bir yitit gömütüdür artık. Yani gömeni de, gömüleni de yitiktir. Yaşasan, şimdi ne güzel şeyler yazardın onlar için. Hani Müslüm arkadaşın şahadetini duyunca yazdığın yazıyı tüm taburun karşısında okumuştun ya... Ne kadar etkiliymişti tüm arkadaşlar. Herkesin yürek teli titremiştii adeta.

Düşünüyorum da, senin gibi kalemini özgür kullanan birini daha tanıyamadım. Elini ve kalemini özgür kılan beynin ve yüreğinin özgür olmasıydı aslında. Ne kadar coşkulu, akıcı ve yalın bir dilin vardı. Hiçbir sınıra takılmadan duygularını dökerdin kağıtlara, sözlere... Acılar da, coşkular da, tutkular da, öfkeler de, yazılarında, sözlerinde, ateş başı stranlarında hayat bulurdu adeta. Seni her okuyan, her dinleyen kendisinden bir parça bulurdu. Her insan böyle olamıyor Beritan. İdeallerin, tutkuların, ilkelerin olması gerekiyor. Bunların olması da yalnız başına bir şey ifade etmiyor. Bir de ulaşılmak istenenin yaşamsal kılınması adına, yaşamın her alanının buna göre ele alınması gerekiyor. İşte sen bunu başarmıştın bu kısa, ama anlam dolu yaşam hikayende.

Seni düşündüğümde ilk aklıma gelen şey; sıradışılığın. Bu nedenle senin yaşamını bir sıradışılık hikayesi olarak değerlendiriyorum hep. Zaten böyle insanlar hep büyük ve farklı çıkışlara imza atarlar. Yaşamlarında sıradanlıklara hiç yer yoktur. Ama bir o kadar da mütevazıdırlar. Sen, bu olağandışı, renkli ve farklı yanlarıyla, hep aranan bir yoldaş oldun. Hani bir sorun olur, çözülmesi gerekir, bir sürece ihtiyaç vardır, bir müdahale etmek gerekir ya, ilk akla gelen şey, senin duruşun oldu. Sadece bu anlarda

aranan bir yoldaş olmadın. Bir eylem anında, bir görev yolunda, bir ateş başı sohbetinde, esprilerin yapıldığı bir ortamda, dağ başı halaylarında da ilk akla gelen sen oldun hep. Yani tüm zamanların ve anların aranan yoldaşı oldun. Bir insan bu kadar mı nüfuz eder bir ortama, bu kadar mı işler yaşamın içine? Sen bunu çok güçlü yaşadın. Bu nedenle yokluğuna alışılmadı, alışılmıyor Beritan.

Vasiyetin yerine getirildi Beritan. Günlüğün, ulaşmasını istediğin ele, ulaşmasını istediğin yerde, sevdan Dersim’de ulaştı. Şiirlerin, tüm yoldaşların ve halkın dilinde. Gerilla mektuplarının vazgeçilmez dizeleri oldu. Öyle ya hiçbir şiir gerillanın ve dağlıların içini anlatamıyor, kendi hikayelerimizi en güzel biz yazabiliyoruz yani. En son, Nucan da bir yoldaş mektubunda senin bir şiirini yazmış. O da son mektubuysa sonsuzluğa ulaşan bir yoldaş oldu şimdi. Altı yoldaşla birlikte, Dersim’e giderlerken yolda şehit oldular. Onların gömütleri, kayıp değil Beritan. Halkımızın omuzlarında yeniden yaşam buldular adeta. Yani demem o ki şiirlerinizle, mektuplarınızla, cansız bedenlerinizle, tek bir sözünüzle dahi yaşam buluyorsunuz yine. Varlığı sizden daha gerçek olan bir şey daha olamaz. Yüz binlerin tanıklığında adlarınız, yaşam hikayeleriniz, sözleriniz yankılanıyor. En gerçek gerçeklik bu değil midir? En yalın, en yalansız ve en değişmez gerçeklik bu değil midir?

Hep merak ederdin Beritan, senden sonra neler söyleneceğini, nasıl yazılar yazılacağını... Ama insan kendini bilmeye başladığı andan itibaren, kendisi yazıyor hayat hikayesini. Kendi sonunun ne olacağını da kestirebiliyor. Birileri çıkıp bu hikayeye kendilerine göre

Yitik gömütler

bir yön vermek isteseler de bu durum değişiyor. Tahmin etmişsin. Son anda, ölüme en yakın olduğun anda, yani eyleminin son anlarında ardından nelerin söyleneceğini, yaratacaklarını, senden sonra yaşanacakları ve hissedilecekleri...Bunu bildiğini biliyorum ve hissediyorum. Aslında bu açıdan seçimin çok bilinçli. Eylemin o kadar çok şey yarattı ki. O eylem ki, yüreksiz halilerde bile bir yürek kıpırtısı yarattı. Senin kahramanlığın karşısında küçüldüler ve yok oldular, bir daha kendi kanından olanlara karşı savaşmama kararı aldılar bazıları. O eylem ki; en zor anlarda dahi kuşatılmayan, ele avuca sığmayan bir savaşçılığın göstergesi oldu. O eylem ki beyin ve yürek gücünden hep kuşku duyulan kadının komutanlaşmasının ve savaşçılığının en net göstergesi oldu. Zamanın en değme komutanları olduklarını iddia eden, ama bugün ihanetin dehizlerinde kaybolmuş, işbirlikçi pazarlarda bir halkın umutlarını ayaklar altına alan kesimleri, daha o genç ve tecrübesiz halinle gölgede bırakmıştın. O savaşın tek galibi, sen ve diğer şehit yoldaşlar oldunuz. Bu tartışmasız gerçeklik, tarihimize de böyle kazandı.

Hep kendinden bir şeyler vermek, karşılıksız emek sarfetmekten senin felsefen. Bir şey almadan, vermeyenlerin dünyasında ne kadar katıksız bir emek ve sevgi anlayışına sahiptin. Bir buçuk yıllık devrimciliğin yaşamına ne kadar çok şey sığdırdın. Ne kadar çok arkadaşta gelişme azmi yarattın, ne kadarına okuma-yazma öğrettin, ne kadarına ideolojik bilinç aşıladın. En önemlisi de ne kadarına dostluğu, sevgiyi, yoldaşlığı, fedakarlığı öğrettin. Adın, sıcaklığın ne kadar çok yoldaşın yüreğinde kazılı. Bu, seni ta-

nıma şansına kavuşmayanlar için de bir o kadar geçerli. Artık dağlarda yüzlerce Beritan var. Bununla da sınırlı değil, Kürdistan’da senin adını almış binlerce minik Beritan büyüyor. Seni bilerek, adlarını nereden geldiğinin bilinciyle büyüyor. Buna ne kadar sevinirdin görseydin. On üç yaşındasın, yeni bedenlerde can buluyorsun. Bir daha dünyaya gelmek dedikleri bu olmasın sakın?

Coşkulu bir nehir gibi akışkandı Beritan. Hiçbir bendin durduramayacağı bir akışkanlığı sendeki. Zaman zaman sığmazdın yatağına, taşardın. Ama taşkınlıkların yıkamazdı hiçbir güzelliği. Kıyısındaki her şeye, ama güzel olan her şeye hayat verirdi. Sularını ırmağından. O kadar çok koldan sular karıştı ki bu ırmağa, şimdi bir okyanus gibi geniş, derin ve engin bir şehitler denizi var. Bir yoldaşın deyimimize " yüreklerimiz ve beyinlerimizle bu denizde demirli!"

Ah doyunca, hakkını vererek yazabilsem içimdekileri sana. Bir an için bile olsa yeniden birlikte olabilsek. Ne kadar çok şey var anlatılmayı bekleyen. Kalemimin sınır tanımaması, kişiliğimin sınırlılığından, sınır tanırlılığından. Bunu aştığı an, senin için en güzel yazıyı yazmış olacağım. Kim hakkını vererek yazabilirdi seni biliyor musun? Zinarin, Gurbetelli ve daha bilmediğim onlarca şehit şair ve edip. Ne var ki, onların gömütleri de yitit şimdi. Yazmaları gerekenleri fazlasıyla yazdılar. Onlar da şimdi engin okyanuslarda. Yazılmayı bekliyorlar. Onların da, senin de hikayen bir kez daha halkın ve yoldaşların onurlu direnişinde yazılıyor..

Sakine Zagros

Maxmur'da İlk Kadın Festivali

Bu yıl ilki düzenlenen Maxmur Kadın Festivaline ilgi ve destek beklenenden daha büyük oldu.

Maxmur da ilk kez, "Kadın rengi ve sesiyle özgürlüğe yolculuk" sloganıyla bir festival gerçekleştiriliyor. Ekim ayında yapılması planlanan festivalin hazırlıklarına, Ağustos ayından itibaren başlandı. Organizesini Mahmur Kadın Vakfının, üstlendiği festivalin hazırlıklarına Mahmur'daki Demokratik Halk Meclisi, İştar Kadın Meclisi, Belediye Meclisi, Kültür-Sanat Merkezi ve Dışişleri Merkezi de aktif olarak katılıyor. Komisyonun bu kadar geniş tutulmasındaki amacı sadece dışarıdan katılımcıların ürünlerine yer

vermek değil, kampta yaşayan halkın ürünlerini de sergilemek ve bu hazırlık sürecine tüm kurumların katılımını sağlamak şeklinde açıklıyor Festival Hazırlık Komitesi. Kadına ait değerlerin öne çıkarılması, kadın rengini yansıtması açısından festivalin Maxmur'da bir ilki ifade ettiği ve böylesi bir çalışmayı kadının üstlenmesi ise dikkatleri üstüne çekti. Özellikle 11 yılı aşkındır mültecilik şartlarında yaşayan kamp sakinlerinin Newroz, 1 Eylül, vb özel günlerde düzenledikleri sanatsal-kültürel etkinlikler dışında böylesi büyük organizasyona tanık olması, bu festivali ayrıcalıklı kılan

yanlardan biri durumunda. Öte yandan kadınların kendi kimlikleriyle bu tür çalışmalara imza atmaları önünde hala ciddi engeller yaratan feodal ve dini değer yargıları ise kendisini koruyor. Festival tertip komitesi Ortadoğu genelinde oldukça baskın hale gelen feodal değer yargılarını aşma, diğer alanlardaki etkinliklerle bir buluşma yaratmayı amaçladıklarının altını çiziyor. Sınırlı imkanlarla festival hazırlıkları sürerken, Maxmur mülteci kampının Irak gibi karmaşık siyasal bir zeminde bulunması, ekonomik sorunlar ve ulaşım sorunları festivalin hazırlıklarını engelleyen husus-

lar oluşturuyor. Yine yerel hükümetin de engelleyici tutumları görüldü. Kürdistan'ın değişik parçalarından Güney Kürdistan'a kültürel ve sanatsal etkinliklere katılmak amacıyla gelen sanatçılar ve grupların kampa girişleri yerel hükümet tarafından engelleniyor. Hiçbir gerekçe gösterilmeksizin yapılan bu engellemelerin siyasi bir yaklaşım olduğunu ifade eden tertip komitesi, engellemelere rağmen festivali gerçekleştirmekte kararlı olduklarını belirtiyor. 23-25 Ekim 2005 tarihleri arasında düzenlenecek olan festival bütün kesimlere açık olacak. Daha çok Irak sahasındaki halktan ve

değişik kurumlardan davetilerin katılımının beklendiği festivale, Irak Yerel Hükümeti, çeşitli sivil toplum kuruluşları, kişisel kültür sanat çevrelerinden şahsiyetlerin, yine Türkiye den, Kuzey Kürdistan ve Avrupa'dan değişik kurumların da katılımını bekleniyor. Festival hazırlıkları şu aşamada belirginlik kazanmış durumda. Avrupa, Irak ve Kuzey Kürdistan'dan değişik grup ve sanatçılar festivalde yerini alacak. Tüm katılımcılar, hiç bir maddi çıkar gözetmeden sadece kamp sakinleriyle dayanışmayı esas alıyorlar. Ayrıca kamp içinde de yerel dengbeçler, folklor ekipleri, tiyatro gruplarının gösterileri olacağı gibi, kadın el sanatları, resim ve fotoğraf sergilerinin düzenlenmesi temelinde hazırlıklar da yapılıyor. Festivalde bir de göç ve mültecilik koşullarının kadın ve aile yaşamına etkileri üzerine bir panel düzenlenecek. Ayrıca son zamanlarda özellikle Türkiye deki çeşitli Kürt yönetmenlerin hazırladığı kısa metrajlı filmlerle sinema gösterimleri yapılacak. Festival çalışmalarına Maxmur halkı başta olmak üzere çeşitli Kürt şahsiyetlerin, kurum ve kuruluşların oldukça ilgili oldukları gözlemlendi. Gösterilen destek ve dayanışmayı değerlendiren tertip komitesi festivalin iyi bir başlangıç olduğunu ve bu yıldan başlayarak, giderek festivalin gelenekselleştirilmesini hedeflediklerini duyurdular.

Sozdar Dersim/Maxmur

Dokuz kadının oynadığı bir 'OYUN'

Yönetmen Pelin Esmer'in 'Oyun' adlı belgesel filmi, 15-24 Eylül tarihlerinde 53. kez gerçekleştirilecek olan San Sebastián Uluslararası Film Festi-

vali'nde 'ALTADIS' Yeni Yönetmenler' programında yarışacak. 24. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nde ilk kez seyirci ile buluşan film, çok beğenildi ve yurt dışı-

şında pek çok festivalden davet aldı. Müziklerini Mazlum Çimen'in yaptığı 'Oyun' adlı belgesel, Mersin'in Toros dağlarında bir köyde yaşayan, günlerini tarlada, inşaatta, evde ve bitmek tükenmek bilmeyen işlerde çalışarak geçiren dokuz kadının yazdığı ve oynadığı tiyatro oyunu 'Kadının Feryadı!'nın oluşma sürecini ve kadınların bu süreçte geçirdiği değişimi anlatıyor. İlk filmi 'Koleksiyoncu' ile birçok ulusal ve uluslararası ödül alan Pelin Esmer'in yeni belgeseli 'Oyun'da Behiye, Cennet, Fatma F. Fatma K, Nesime, Saniye, Ümmü, Ümmüye ve Zeynep, yaşamın ezici yükünü hafifletmek için bu defa bambaşka bir nedenle bir araya gelirler. Amaçları kendi hayatlarından yola çıkarak bir tiyatro oyunu yazmak ve oynamaktır. O zamana kadar, kapısından bile geçmeye korktukları okulda toplanırlar, müdür Hüseyin Bey'le çalışırlar; kendilerine bile anlatmaya çekindikleri hayat hikayelerini ortaya döker, hayatlarıyla yüzleşirler. Günlerce, köyün erkeklerinin meraklı bakışları altında, durmak zorunlu bilmeden çalışı-

lar, tartışırlar ve bir oyun çıkarırlar: 'Kadının Feryadı!'. 'Yeni Yönetmenler' programının ön değerlendirmesine, yönetmenlerin daha önce kendi ülkeleri dışındaki festivallerde yarışmaya katılmamış olan, ilk ya da ikinci eserleri başvuruda bulunabiliyor. San Sebastián Film Festivali'nde 'Oyun'un yarışacağı 'Yeni Yönetmenler' programında, 18 ülkeden -5 tanesi iki programda birden yarışan- toplam 24 film yer alıyor. Geçen yıl San Sebastián'da, bu programda ödüllü Lucile Hadzihalilovic'in Fransız yapımı 'Innocence' filmi kazanmış, Ahmet Uluçay'ın 'Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak' filmi ise Jüri Özel Ödülü'ne değer bulunmuştu. Pelin Esmer 1972 yılında İstanbul'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun olduktan sonra, Yavuz Özkan'ın Z-1 Sinema Atölyesi'nde bir yıl sinema eğitimi gördü. 1995 yılından beri çeşitli Türk

ve yabancı yapım belgesel, uzun metraj ve reklam filmlerinde yardımcı yönetmen olarak çalışmakta. Yardımcı yönetmen olarak görev aldığı filmler arasında Amerikalı yönetmen Jeanne Finley'nin 'Conversations Across Bosphorus' adlı belgeseli, Ziya Özcan'ın yönetmiş olduğu 'Cumhuriyet', Osman Sınav'ın yönetmiş olduğu sinema filmi 'Deli Yürek-Bumerang Cehennem'i ve Danimarkalı yönetmen Elisabeth Rygard'ın 'Gönlümdeki Köşk' adlı uzun metraj filmleri yer almakta.

Newaya Jin

Kadının Kaleminden

Nevval Sevindi
Alfa Basım Yayın;
Şubat 2005, 178 sayfa

Ne Kadar İlgi O Kadar Sevgi

Toplumda kadın ve erkeğin birlikteliği sıradan bir yan yana duruşu içermez. İki sandalyenin anlamsızca yan yana durma eyleminden daha derin ve farklı bir birliktelik sunar bize. Evlilik, yalnızca aynı evde oturmak değildir. Evlilik, paylaşmak, hayatı birlikte yaşamak olmalıdır.

Mutsuz beraberlikleri sürdürmeye çabalayan çiftler bütün suç evliliğe yüklemekle doğru mu yaparlar? Kadın erkeği değiştirebilir mi? Ya da erkek kadını? Çözüm değiştirmeye çalışmakta mıdır? Yoksa kadın erkek birlikteliğine farklı bir yaklaşımda mı? Sevmek, varlığımızın onaylanması demek. En büyük güç sevgidir. Korku ise paylaşmayı engeller, mesafe koyar. Buz gibi bir hayat..

Çocukluğumuzda açılan yaralar hiç kapanmaz. Hep bir hayalin, beklentinin peşinde oluruz. Canımızı acıtan, adalet duygumuzu yerle bir eden ilk önce anne ya da babamız olur. En yakınları tarafından sevilmiyor olmak büyük bir hayal kırıklığı yaratır insanda. Hele kızların annelerinde yaşadığı hayal kırıklığı çok derindir. Ömür boyu ondan kurtulmak çabası sürer gider. Kadınlar artık kaybetme korku-

suyla katlanmaktan, tahammül etmekten yorulmuşlar. Onlar artık susarak, hiç yerine konarak ya da aşağılanarak bir yerde durmak istemiyorlar. Onlar var olmak istiyorlar. Orkestraya katılmak için dilini tutmayın kadınlar, bunun yaşam, bize ve erkeklere bir katkısı yoktur. Ateşböcekleri sadece erkeğe değildir, dilimiz parlayan bir ışık olabilir gecenin karanlığında. Kadınlar kendi güçlerini tanıyınca hayat yasemin nefesli bir kuş olacak avuçlarında.

Kurt mu köpek mi haklı?

Dağlardaki koyun sürülerinden birine aç bir kurt dadanmış. Çoban ne yapsa ne etse bu kurtla başa çıkamayacağını anlayınca sonunda çareyi bir çoban köpeği edinmekte bulmuş. Çoban köpeği gerçekten de kurda karşı yaman direniyor-muş. Ama koyunların sayısı çok olduğundan kurt, bir o yandan bir bu yandan sürüye yaklaşıyor ve çoban köpeğinin bütün dikkatine rağmen sürüden koyun çalmayı beceriyormuş. Köpeğin canına tak etmiş kurdun oyunları. Uyuyamaz, dinlenemez olmuş. Sahibine karşı

yüzünü kara çıkarmak da istemiyormuş. Sonunda köpek dayanamamış ve kurdu ininde bir gün ziyaret etmiş: "Kurt kardeş" demiş. "Tamam, seni anlıyorum, senin de karnın acıkıyor ve sana yiyecek veren bir sahibin de olmadığından bir yerden yiyecek bir şeyler bulmak zorundasın. Ama sana bu yakışır mı? Kocaman kurtsun, kendinden küçüklerle uğraşıyorsun. Onları tuzağa düşürüyor, yakaladığını çalıp götürüyorsun. Oysa senin gibi böyle güçlü kuvvetli bir hayvan hep kendi gibi büyüklerle boy ölçüşmeli! Aslanla, kaplanla savaşmalı! Masum koyunları ve

körpe kuzuları değil, yaban öküzlerini, zebraı avlamalı" demiş Kurt ise; "benim sevgili arkadaşım" diye başlayan bir karşılık gelmiş ve devam etmiş kurt; "biz senle uzaktan kuzen sayılırız. Ama dünyalarımız farklı. Sen kendinden güçlü birinin hizmetine girmiş ve bütün dünyayı onun gözünden görür olmuşsun. Ben ise bağımsız yaşarım. Hayatımı sürdürmek için önüme çıkan bütün fırsatları de-

ğerlendiririm. Avımı yakalarken de ayırım yapmam. Hangisi kolaysa onu avlarım. Ancak böyle yaşayabilirim. Benim dostum düşmanım bellidir. Koyunlar, benim can düşmanları olduğumu iyi bilirler. Ama senin sahibin ne yapıyor? Onların dostu gibi görünüyor. Onları koruyor, hatta sen gibi kuzenlerimi de yanında çalıştırıyor. Ama ne için, sana sorarım? O koyunları canı istediğinde kesip yiyebilmek için!

Ya da yemeleri için başkalarına satmak için! Gördün mü ya! Şimdi hangimiz daha dürüstüz? Ben aç kalınca, saklamadan gizlemeden gider bir tane yakalarım. Senin sahibin ise binlerce koyunu kesip yer. O nedenle ben haklıyım. Bilenen düşman, dost görünen gizli düşmandan daha hayırlıdır!" Çoban köpeğinin aklı karışmış bu sözleri duyunca. "Kim haklı acaba" diye düşünmüş.

Bilmece

- 1- Et dedim met dedim git suraya yat dedim?
- 2- Altı göl üstü gül?
- 3- Yer altında yağlı kayış?
- 4- Zilim var, kapım yok?
- 5- Başımda saç yok, içimde tat çok?
- 6- Dişim var ağzım yok?
- 7- İçimde akrep var, zarar vermeden turlar?
- 8- Etlice, metlice ortası tatlıca?

Cevaplar:

1- Süpürge, 2- Gaz lambası, 3- Yılan, 4- Telefon, 5- Kabak, 6- Tarak, 7- Saat, 8- Karpuz

Her yıl dünyada yaşayan kişi sayısı artıyor, ama kullanılabileceğimiz su miktarı hep aynı kalıyor. Musluklarımızı her açışta su aynı kaynaklardan geliyor. O su kaynaklarını besleyen nehir ve çaylar da hiç değişmedi.

Bir gün boyunca bir damla su bulamadığınızı düşünün. İçmek için: kullanmak için bir damla su olmasın! Suyun ne denli değerli bir madde olduğunu daha iyi anlarsınız. Bir parça özen gösterirseniz, suyu boşa harcamadan doğru kullanmayı başarırız.

Sizin davranışınızın derelerimizi, nehirlerimizi, göl ve denizlerimizi etkileyebileceğini hiç düşündünüz mü? Nerede yaşarsanız yaşayın her hareketiniz onların ve hayatları suya bağlı olan hayvanların yaşamlarını etkileyecektir.

İnsanların okyanuslarımızı ve su yol-

larımızı tarih boyunca nasıl kullandıklarını hatırlamaya çalışın: Yiyeceklerini buradan elde ettiler, ulaşım için kullandılar, çöplerini artılar, enerji elde ettiler ve üstünde veya kıyısında eğlendiler. Okyanuslar sonsuz görüldüğü ve su kaynaklarının hiç bitmeyeceği düşünüldüğü için, dikkatli davranmadık. Düşünüş ve hareket biçimimizi değiştirmenin zamanı geldi artık. Vermiş olduğumuz zararların neresinden dönsük kardır. Ne mutlu ki hepimiz okyanuslarımızı, göllerimizi nehir ve derelerimizi korumak için bazı şeyler yapabiliriz.

Kaçak su dedektifi, kumsal gözcüsü, su koruyucusu olursanız çok şeyi değiştirebilirsiniz. Ve yaparken gerçekten iyi vakit de geçirebilirsiniz.

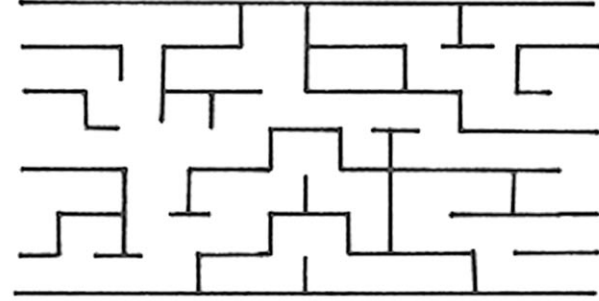
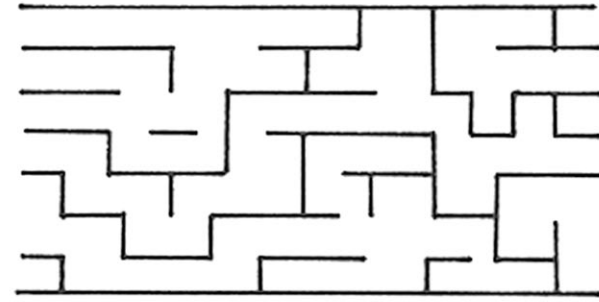
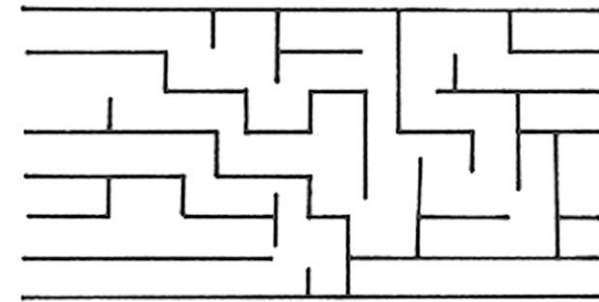
Su İle İlgili Düşünceler

Eee
hadı bizi
boyaaa!

Aç Hayvanlar

Hayvanların yiyecek bulmasına yardım edermisin?

GDO Nedir?

GDO (genetiği değiştirilmiş organizmalar)'a HAYIR!

GDO'lu ürünler uzun zamandır gündemimizde. Peki nedir GDO? GDO diye kısaca ifade edilen Genetiği değiştirilmiş organizma, doğal yolla gerçekleşmeyen, modern biyoteknoloji kullanılarak, bir organizmaya ait genin diğer bir organizmaya aktarılması işlemi sonucu oluşan yeni organizmaya deniyor. Bütün organizmalar DNA denilen molekülden oluşur.

Kromozomlar içerisindeki genler tüm yaşamlarda ortaktır. Bir bitki de, insan da DNA taşıdıkları için bunları birbirleriyle değiştirmek mümkündür. Kromozomların yerini değiştirdiğinizde insanlarda kanser başlar. Bir gendeki bozukluk ömür boyu hastalığın çekilmesine neden olur. Bu tür deneylerin ilki domateste yapıldı. Domatese, soğuk sularda yaşayan bir balığın antifriz üreten hormonu aktarıldı. Bilindiği gibi domates sıcak iklimlerde yetişir. Erken ilkbahar ve geç sonbahara kadar "büyüme periyodunu geliştirmek" amacıyla, antifriz domatesin bünyesine aktarılmış. Hiçbir fark yok. Domates yiyorsunuz fakat balık geni taşıyor. Bu da balık alerjisi olanlarda domates yediği halde bu hastalığın nüksetmesine neden oluyor. GDO'lu ürün yiyecekte özellikle alerji önemli bir rahatsızlık olarak gündeme gelebilir.

Genetik olarak organizmaların değiştirilmesi ya verim artışı ya da normalde yetiştilerilemeyen ürünlerin farklı ortamlarda yetiştirilmeleri için, örneğin daha sıcak-daha tuzlu-kuraklığa dayanıklı olmaları için başvuruluyor. Bir diğer neden, daha uzun raf ömrünün olması. Fakat hormonla GDO birbirinden ayrı şeyler. Hormon sadece sera ürünlerinde döllenmeyi arttırmak amacıyla kullanılır. Yani herhangi bir gen müdahalesi değil, dışarıdan bir müdahaledir.

Patent hakkıyla doğanın hakimiyet altına alınması

Ancak GDO yaşama karşı sermayenin bir müdahalesi. Binlerce yıllık bir hesaplaşma. Sermayenin her şeyi

Araştırmalara göre, GDO'lu ürünlerin insan sağlığı üzerindeki zararları ancak 3 kuşak sonra tespit edilebilir.

kontrol altına aldığı bir süreç. GDO bir çeşit canlı yaşamın mülkiyet altına alınması operasyonudur. GDO, insanlık tarihinde bugüne kadar yaşanan sömürü biçimlerinin çok ilerisinde ilk kez karşılaştığı küresel bir tehdit. GDO'lar bir hakim olma tekniği. Patent hakkı da bu hakimiyeti sağlayan en önemli araç. Günümlerde GDO'lar, özellikle tekniği ön plana çıkarılarak, hem teknik, hem de ürün olarak patent kapsamında korunabiliyor. Genetik yapısı değiştirilen ürünler patentleniyor. Çünkü bu çalışmaları yapan şirketlerin temel kazanç modeli, patent bedeli tahsil etme üstüne kurulu. Örneğin sadece mikroorganizmayı bile patent kapsamında koruyabiliyorsunuz, bunlarla ilgili büyük saklama kuruluşları var. Halbuki doğada o mikroorganizma milyonlarca yıldır yaşıyor. Ekolojik krizin bu denli derinleştiği bir dünyada yaşayan tüm

canlıların -bitki, hayvan, insan! patent hakkıyla mülkiyet altına alınması, canlı yaşamını tümenden yok edecek bir tehdit. GDO canlıya egemen olmanın bir yolu.

Çeşitliliğe yönelik en büyük tehdit!

GDO'yla ilgili en önemli kaygılardan biri doğadaki biyoçeşitliliğin yok olması. Aktarılmış genlerin doğal bitki türüne atlayarak, buldukları çevredeki doğal türlerde genetik çeşitliliğin kaybına neden olmaları, yabancı türlerin doğal yapılarında sapmalara neden olmaları, ekosistemdeki tür dağılımını ve dengeleri bozmaları karşılaşılabilecek en büyük facia.

Doğal yollarla (rüzgar ve arılarla tozlaşma) 5-10 km. kadar uzağa gidebilen GDO'lu polenler eşleşme yoluyla diğer bitki türlerini etkiliyor ve mutasyona uğrattıyor. Milyonlarca

yıldır var olan, kendi kendini döleyebilen ve yeniden üretebilen doğal (yabani) yerel bitki türlerinin yaşama şansını yok ediyor. Milyonlarca yıldır yaşayan onbinlerce bitki türü yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalıyor. Ve böylelikle milyonlarca halkadan oluşan ve bir zincir olan ekosistem, tek bir halkanın oynamaıyla çöküyor.

GDO insan sağlığını etkiliyor

Son yapılan araştırmalarda GDO'lu ürünlerin insan sağlığı üzerindeki görünür risklerinin ne boyutta olacağını anlamak için en az 3 kuşak geçmesi gerektiği söylenmektedir. Bugünden bu felaketin boyutlarını anlamak mümkün görünmüyor.

Uzmanlara göre, sağlık riskleri şunlar; antibiyotiklere karşı dayanıklılık oluşması, gıda olarak kullanı-

da insan ve hayvanda toksik ya da alerjik etki yapması, doğrudan alım durumunda insan ve hayvan bünyesindeki mikroorganizmalarla birleşme ihtimali.

GDO'lu ürünlerin oluşturduğu sağlık risklerini doğrulayan bilimsel araştırmalara her geçen gün bir yeni si daha ekleniyor.

Köylüyü sermayenin kölesi yapacak

Diğer açıdan, zaten konvansiyonel (yoğun) tarım sistemiyle birçok açıdan köleleştirilen çiftçiler, patent baskısıyla karşı karşıya kalıyor. Enerji, tohum, sentetik-kimyasal ilaç, kimyasal gübre gibi dört temel girdiye muhtaç çiftçi, bütün bunlara ilaveten çok uluslu biyoteknoloji şirketlerine patent bedeli ödemek zorunda kalacak. Ve bu da köylü tarımının tümünden yok edilmesine yol açacak ve köylüyü tamamen çok uluslu biyoteknoloji şirketlerinin kölesi haline getirecek. Ayrıca, GDO'lu tarım totaliter bir yapıya sahip olduğu için geleneksel, konvansiyonel (yoğun) ve ekolojik tarım yapma şansını kalmayacak.

Peki bunun için neler yapılıyor?

Dünyanın birçok yerinde GDO'lu ürünlere karşı verilen bir mücadele sözkonusu. Türkiye'de de 2004 yılından beri çeşitli sivil toplum kuruluşlarının bir araya gelmesiyle oluşan 'GDO'ya Hayır Platformu' adıyla aktif olarak mücadele ediliyor. Platform, biyoteknoloji silahını insan ve ekoloji üzerine doğrultan kapitalist sistemin çok uluslu tohum ve ilaç tacirlerinin ve bunların sözcülerinin gerçek yüzlerini ve amaçlarını teşhir edebilmek için kamuoyunu bilgilendirici ve uyarıcı bir rol üstlendiklerini belirtiyor. Açlığı önlemek adına dayatılan GDO'lu tohumlardan, bu bitkilerden üretilen gıda ürünlerine kadar tüm enstrümanları gündem ve gözlem altına alan platform Türkiye'nin çeşitli yerlerinde düzenledikleri Ekoloji Şenlikleri ile insanların bu konudaki bilinçlerinin artırılmasına çalışıyor.

Haber Merkezi

Doğal mucize: Bal

Doğanın mucizesi olan bal, hastalıklara karşı uyarıcı etkisi bulunmaktadır. Balın, çocuk gelişiminde etkili olduğu, birçok hastalığı engellediği ve bazı tedavilerde de destekleyici olduğu bilimsel olarak kanıtlandı.

Tedavide etkili

Bal, çocukların beden ve zeka gelişiminde büyük önem taşıyan polen, ayrıca kalp kasları-

nın güçlenmesinden, prostat rahatsızlıklarına kadar birçok rahatsızlığa iyi geliyor. Alternatif tıpta sıkça kullanılan polenin guatr problemlerinde, vücuttaki kimyasal dengesizliklerde, bağırsak problemlerinde ince bağırsak iltihabını kurutmada etkilidir. Bunun dışında kabızlığı giderir, sinirleri yatıştırır, kılcal damarları güçlendirir, kanama ve saç dökülmesini önler. Yine özlerdeki görme oranını yükseltmesi gibi yaklaşık 500 hastalığın tedavisinde etkilidir.

Diğer faydaları

Bal, herhangi bir alerji ve yan etkiye neden olmaksızın yararlar üzerinde kullanılmakta, antibiyotik ve pahalı pansumanlarla karşılaştırıldığında iyileşme süresini kısaltmaktadır. Balın enfekte yaraları temizleme ve bal pansumanı kullanarak bir hafta içinde yaralar steril hale gelmektedir. Bal pansumanının enfekte yaraları-

dan kaynaklanan kokularında azaltmaktadır.

Baldaki antioksidan özelliğe sahip fenolik maddeler, kanser ve damar hastalıklarına yol açan serbest radikalleri engelliyor. Bal sadece ağıza tat katmıyor, aynı zamanda sağlığıda koruyor.

Öte yandan bal 0-1 yaş arası bebeklerde alerji yapar.

6 aydan küçük bebeklere bal vermeyin!

Baldaki toksin madde oranı yetişkinler için önemli olmamaktadır. Ancak bebeklerin bağışıklık sistemleri zayıf ve bağırsakları olgunlaşmadığı için 6 aya kadar alerjik maddelerin bağırsaklardan emilerek kana karışma olasılığı bulunmaktadır. Bu nedenle, 6 aylıktan önce, süte ya da başka besine karıştırılarak da olsa, kesinlikle bebeklere bal yedirilmemelidir. Bal gibi alerjen maddelerin, bünyedeki aşırı duyarlılığı tetiklemesi ve ileri yaşlarda bu besine karşı alerji ve astım gibi hastalıklara zemin hazırlayabilmesi mümkündür.

Anne ya da babanın polen ya da başka alerjik hastalığının bulunması durumunda, 1 yaşından önce bebeklere kesinlikle bal yedirilmemelidir.

Haber Merkezi

Zehirlenme anne rahminde başlıyor

Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) ve Greenpeace'in ortak araştırmasına göre, doğmamış çocuklar daha anne rahminde kimyasallardan zehirleniyor.

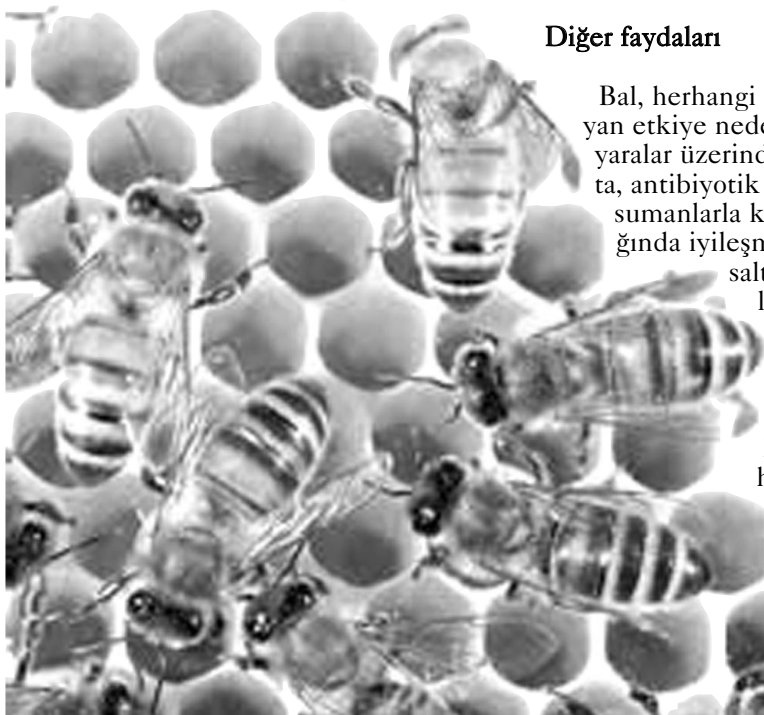
WWF ve Greenpeace'in Hollanda'da Groningen Üniversitesinde göbek kordonu hakkında yapılan Yaşamın bir Hediyesi adlı araştırması, günlük yaşamımızda kullandığımız ürünlerde bulunan zararlı kimyasalların, henüz doğmamış bebeklerin yaşamına göbek kordonundan girdiğini ortaya koydu. Bebekleri henüz gelişme aşamasında etkileyen kimyasalların arasında hayvanların fiziki ve mental gelişimini etkileyen maddeler de bulunuyor.

Diş macunundan tavaya kimyasal bombardıman

Göbek kordonuyla beslenen bebekler vinil kaplama, temizlik malzemeleri, elektronik ve parfümlerden gelen kimyasal maddelere maruz kalıyor.

Göbek kordonlarından alınan örnekleri inceleyen yapılan araştırmada ortaya çıkan so-

nuçlar, endişe verici. Kimyasallar; konserve tenekelerinden elektrikli ev aletlerine, böcek zehirinden deodorantlara ve diş macunlarına kadar geniş yelpazede, günlük yaşamımızın bir parçası olan tüm ürünlerde bulunmaktadır. Araştırmada incelenen örneklerde, parfümlerde kullanılan suni kokular, su geçirmeyen kaplamalar, teflon gibi yapıyımayan yüzeylerde kullanılan bileşimlerde kullanılan maddelere de rastlandı. Ayrıca yanmayı önleyici maddelerin hayvanlarda davranış ve öğrenme bozukluklarına yol açtığı ortaya koyuldu. İncelenen göbek kordonlarının %50'sinde Avrupa Birliği yasalarına göre su bazlı organizmalar için aşırı derecede zehirli olarak sınıflandırılmış triklosana (antibakteriyel ajanlar) rastlandı. Gelişmekte olan bir bebeğin kimyasal maddelere maruz kalmasının neler getireceği henüz bu konuda yeterli bilimsel araştırma yapılmadığından halen bilinmiyor.

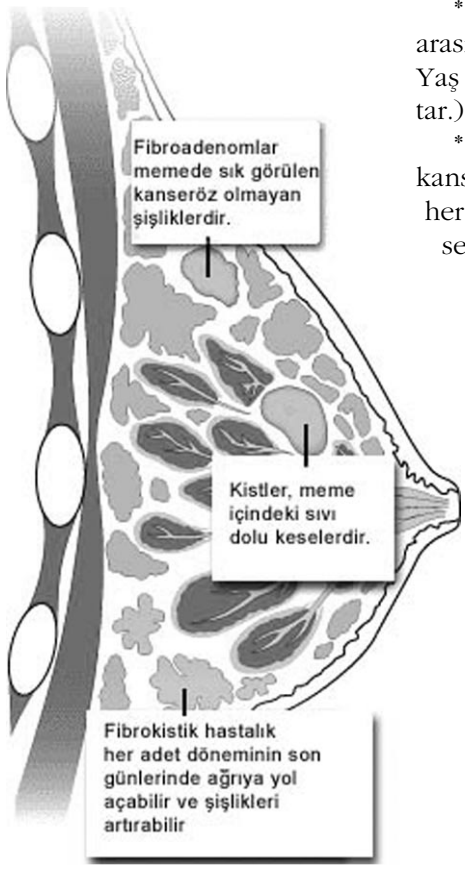

Dr. İlhan Diken

Meme Kanseri

Meme kanseri kadınlarda en sık görülen kanser türü olup, 35-45 yaş arası kadın ölümlerinin en sık nedeni olarak bilinir. Her 10 kadının birinde meme kanseri görülmektedir.

Toplumda ortalama her 100 bin kadının 20'sinde meme kanseri vardır. Erkeklerde kadınlara göre meme kanseri daha nadir görülmektedir. Fakat bunlarda da seyir daha hızlı ve kötüdür.

Meme kanserinin nedeni tam olarak bilinmemektedir ancak, burada kalıtım, beslenme şekli, sosyo-ekonomik durum, adet durumu, doğumlar, doğum kontrol hapları gibi birçok faktörün rol aldığı, uzmanlarımız tarafından belirtilmektedir.

Meme kanseri için kesinleşmiş risk faktörleri şunlardır:

* Yaşın ileri olması (45-55 yaş arası en sık görülen yaş aralığıdır. Yaş ilerledikçe görülme sıklığı artar.)

* Annede 50 yaş altında meme kanseri görülmesi veya annenin her iki memesinde de meme kanseri olması.

* Hiç doğum yapmamış olmak veya ilk doğumunu 35 yaşın üstünde yapmak (20 yaş altında doğum yapanlarda meme kanseri daha az görülür.)

* Emzirememek

* İlk adet 12 yaş altında görülmesi.

* Geç menopoza girmek (55 yaş üstü.)

* Menopoz sonrası dönemde gelişen şişmanlık.

* Yumurtalık ya da rahim kanseri olanlar.

* Beslenmede doy-

mamış yağların aşırı kullanımı (margarinler.)

Meme kanserinde erken tanı yaşamı etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Erken tanı sayesinde günümüzde meme kanserinden ölümler yarıya inmiştir. Memenin korunması ile birlikte, sağlıklı bir yaşam sürdürülmesi, erken tanıyı daha önemli hale getirmektedir. Meme kanserinin erken evrede saptanması büyük ölçüde mamografik tarama ile mümkündür. Tarama programları yaygınlaştıkça saptanan nonpalpabl, yani ele gelmeyen erken evre meme kanseri sayısı da giderek artmaktadır. Meme kanserine erken dönemde tanı koyabilmek için, gelişmiş ülkelerde 40 yaş üstü kadınlarda yıllık mamografi takipleri yapılmaktadır.

Meme hastalıklarında en uygun tedavi yönteminin seçilmesi ancak hastalığa doğru ve kesin bir tanı koyulması ile mümkündür. Doktor veya hasta tarafından memede bir kitle tespit edildiği zaman, her şeyden önce bu kitlenin tabiatının kesin bir şekilde anlaşılması gerekir. Bu da hastanın durumunun iyi değerlendirilmesi ve kesin tanı konulması ile gerçekleşir. Şüphesiz yapılan çalışmalarda en büyük görev, hastayı ilk defa gören ve muayene eden hekime düşmektedir.

Kesin tanıya kadar memede saptanan her kitlenin kanser olabileceği olasılığı akıldan çıkarılmamalıdır. Memelerinde bir şiş-

oluştugu zaman bunun önemini kavrayamayan hastalar, erken evrede tedavi olmasa ne gibi sorunlar çıkacağını düşünmemektedirler. Memedeki kitle, zamanla büyük boyutlara ulaştığında hekime başvurmakta dırlar. Meme kanserinde hastaya bağlı tanı gecikmesinin ikinci önemli nedeni psikolojik faktörlerdir. Bazı hastalar doktorun kendilerinde kötü bir hastalık olduğunu söyleyeceğinden korkarak hekime gitmezler. Bu çok yanlış bir düşüncedir. Zira memede kötü huylu bir hastalık varsa, bir an önce teşhis ve tedavi edilmelidir. Memedeki hastalık iyi huylu bir hastalığa bağlıysa da, tedavisi erken dönemde yapılır. Meme şikayeti ile doktora başvuran kadınların ancak 10 tanesinin birinde meme kanseri tespit edilmektedir. Halk arasındaki bir yanlış inanış da "kanserin ameliyatla azacağı" düşüncesidir.

Hastaların kendi kendini muayenesi

Memedeki kitlenin saptanmasında, kadınların kendi memelerini muayene edebilmeleri çok önemlidir. Kendi kendine meme kontrolü, meme kanserinin erken bir dönemde teşhis edilmesini sağlar ve dolayısıyla tedavide başarı şansı artar. 20 yaşından büyük kadınlar her ay kendileri meme kontrollerini yapmalıdırlar. En uygun zaman, adet bitiminden sonraki 2. ve 3. günlerdir. Bu dö-

nemlerde memelerde şişme ve hassasiyet çok daha düşüktür. Menopoza girmiş kadınlar ise, muayene için her ayın ilk günü gibi bir günü seçebilirler. 40 yaşın üstündeki kadınlar yılda en az 1 kez mamografi ile kontrol yaptırma- lıdırlar.

Meme kanserinin belirtileri

- * Memede ele gelen kitle, şişlik,
- * Meme derisinde çöküntü,
- * Meme derisinin portakal kabuğu görünümünü alması,
- * Meme derisinde veya meme başında egzamaya benzeyen iyileşmeyen yaralar,
- * Meme başından kanlı akıntı gelmesi,
- * Meme başının içeriye doğru çökmesi
- * Memenin boyutlarında küçülme ya da büyülme,
- * Meme uçlarının içe dışa veya yukarıya doğru kıvrılması,
- * Koltuk altında ele gelen şişlik.

Tedavi yöntemleri

Meme kanseri tespit edilmiş hastaların kanserin boyutuna göre, tedavi yöntemleri değişmektedir. Erken dönemde gelen hastaların tedavisinde memesinin tamamı alınmamakta, sadece tümörlü kısım etrafındaki sağlam doku ile çıkartılmaktadır. Eğer koltuk altında yayılma varsa, tedaviye radyoterapi (ışın) veya kemoterapi (ilaç) ilave edilmektedir.

Selülit tanıyor musunuz?

Selülit, yağ hücrelerinin etrafında sıvı toplanıp şişiklik oluşturarak, cilt yüzeyinin portakal kabuğu görünümünü almasına deniyor.

Selülit neden oluşuyor?

Selülit oluşumunun iki ana nedeni var. Öncelikle kadın vücudunun doğal yapısı selülitte yatkın oluyor. Çünkü kadın cildindeki yağ birikimi, erkeklerin tersine dikey yönde gerçekleşiyor. Bu nedenle selülit, tüm kadınlarda görülebiliyor.

İkinci neden olarak, kadın vücudu doğal yapısı gereği erkek vücudundan daha fazla sıvı topluyor. Özellikle de bacak bölgelerinde. Suyun bu şekilde toplanması, yağ hücrelerinin etrafındaki atık sıvıdan oluşan yağ dokusunun yumuşaklığını artırıyor ve selülit tabakası şişiyor. Eğer uzun süre sıvı toplanmasını önleyici bir uygulama yapılmazsa, şişen yağ depoları sertleşiyor ve yumrular oluşuyor. Bu durumda selülit, gidecek tedavi edilemez bir hale gelebiliyor. Selülitin durumunu belirlemek için sıkma ve çimdik şeklinde iki çeşit test uygulayabilirsiniz.

Sıkma testi

Selülit belirlemenin en kolay yolu bu testtir. Kalçanızın üst tarafını hafifçe sıkmanızda, cildinizdeki yumruğu yağ birikimini görebilirsiniz.

Çimdik testi

Baldırınızın üst kısmını çimdikleyp, ayırmak ister gibi yavaşça yukarı doğru çekin. Eğer acı hissederseniz, bu, su toplanmasının ve selülit tabakasındaki şişmenin ilk belirtisi olabilir.

Neden daha çok kalça ve basenlerde oluşuyor?

Kalça ve basenlerde bulunan hücreler, vücudun diğer bölümlerine göre daha fazla yağ depoluyor. Dolayısıyla bu bölgelerde, daha önce de değindiğimiz gibi, selülit oluşumuna uygun bir ortam bulunuyor.

Selülitte yol açan faktörler neler?

Selülit sadece fazla kilo veya kalıtsal faktörler nedeniyle oluşmuyor. Bunların yanında, çay, kahve, alkol, un ve şeker gibi rafine maddelerin de selülit oluşumunu hızlandırdığı biliniyor. Su toplanmasını hızlandıran bu tür yiyeceklerden kaçınmak, selülitte savaşırken yardımcı olabilir.

Selülit tedavisinde neler yapılabilir?

Egzersiz yapmak selülitte önlemede bir derece etkileyebilir. Yürüme, yüzme gibi düşük tempolu egzersizler kan ve lenf yolları dolaşımını hızlandırıyor. Ancak egzersizin etkili olabilmesi için, selülitin sıklıkla görüldüğü bölgelere yönelik olması gerekiyor. Ve bunu başarmak da kolay değil.

Egzersizlerin yanısıra, diyet de selülit tedavisinde etkili olabilir. Fakat vücuttaki yağ tabakasının kalınlığı diyetle azalsa bile, kalça ve bacak bölgelerindeki yağı eritmek daha zor oluyor.

Pratik öneriler

Yüzyüzünüzü ılık suyla yıkayın

- Cildinizin temiz ve bakımlı olması için sık sık değil, doğru şekilde yıkamak önemlidir. Kırışıklıkları önlemek ve daha sağlıklı bir cilde sahip olmak için günlük su tüketiminize dikkat edin. Ayrıca cilt bakımı açısından da suyun çok büyük önemi var.
- Yüzünüzü yıkarken ılık su kullanın, ılık su cilt ısınıza daha yakın olduğu için özellikle temizleyicilerin yağ ve kirleri daha iyi eritmesine yardımcı olur.
- Bu işlemin ardından soğuk su ile yüzünüzü yıkarsanız cildiniz sıkılaştıracak, canlanacaktır.
- Cildinizi temizledikten sonra kurulamayı da unutmayın. Klasik sabunlar kurumaya yol açacağından genelde önerilmez, bunun yerine cilt yapınıza uygun sıvı temizleyicileri tercih edebilirsiniz.
- Sivilceli ciltleri de çok sık yıkamak doğru değildir. Bu konuda bir uzmandan yardım almak en doğrusudur.

Yemek tarifleri

ELMA TAVA

Malzemeler :

- 500 gr. Elma.
- 1 su bardağı un.
- 1/2 su bardağı süt.
- 1 limonun suyu.
- 2 çorba kaşığı pudra şekeri.
- 20 gr. Tereyağı.
- 1 çorba kaşığı margarin.
- 2 yumurta sarısı.
- 1 yumurta akı.
- Kahve kaşığının ucuyla tuz.

Hazırlanışı :

Unu ve tuzu orta boy bir kasede karıştırın. Ortasını havuz biçiminde açarak yumurtaları ve margarinini koyun. Tahta bir kaşıkla, yavaş yavaş unu yedirin. Sütü katarak yumuşak bir hamur haline getirin. Üstünü örterek 30 dakika serin bir yerde bekletin.

Elmaların kabuklarını soyup çekirdeklerini çıkardıktan sonra, yarım cm. kalınlığında halkalar halinde dilimleyin. Dilimleri bir tabağa dizerek üstlerine limon suyunu ve 1 çorba kaşığı pudra şekerini dökün.

Tereyağı büyük bir tavada yüksek ateşte

eritin. Bir maşa ile elma dilimlerini unlu bulamaca batırıp, tavaya koyun. Elmalar hafif kahverengileşene kadar kızartıp bir tabağa dizin. Üstlerine kalan 1 çorba kaşığı pudra şekerini serpip hemen servis yapın.

Diyarbakırlı nasıl

Simdi diyeceksiniz, bu kadar meselenin içinde, bu kadar ciddi durumun ortasında bula bula Diyarbakırlı'nın laf atmasını mı buldun? Ve hatta Diyarbakırlılar da diyecek ki "Ma ne oli, bizi ettiniz xırxız, ettiniz esrarıcı, bi de üstüne laf atma çıxdı?" Peşinen söyleyeyim, o diğer nanelerle hiç işim olmaz. Ben naçizane kadınlık hallerine bir iki değineceğim. Diyarbakır'a temel atmış olmamın "siftahı" niyetine bu yazı... İtirazı olanla birebir görüşürüz.

Gelelim meseleye... Kadınlara laf atma meselesi öyle İstanbul, İzmir gibi buralarda küfür mahiyetinde değil. Şehrimizde daha çok ortaya atılır laf. Üstüne alan alır, almayan almaz. Ha, diyelim ki üstünüze aldınız, ne yapabilirsiniz? Hiçbir şey... Çünkü atılan lafın içeriği, dönüp de karşısındaki "Gerizekalımı manyaaaaak! Ne diyosun sen yaaaa!" kıvamında ciyaklattırarak türden değildir. Beğeni, saygı ve de övgü içeren dolaylı mesajlar biçiminde intikal eder laf. Komşunun küçük oğluna verilip de gizlice kapının altına atılan isimsiz ve mahcup mektup gibidir. Bu "mahcup" kelimesi abartı olabilir sevgili okur!

Örneklendirelim:

-Bir yere yetişmek üzere hızla yürüyorsun. Önünde ilerleyen iki delikanlıyı geçtin. Arkandan bir ses: "Bazileri wardir güzeldir hema serttir! Bazileri wardir, çirkindir güzeldir hoşdir!

Bu serttir Allahıma..." İrdeleyelim: Burada mesajı veren delikanlı arkadaşımız, "güzel" olduğunuzu vurguluyor bir defa. Fakat, güzelliğimizin bir ma-

Fincan
Xanım

atar?

Kadınlara laf atma meselesi öyle İstanbul, İzmir gibi buralarda küfür mahiyetinde değil. Şehrimizde daha çok ortaya atılır laf. Üstüne alan alır, almayan almaz. Ha, diyelim ki üstünüze aldınız, ne yapabilirsiniz? Hiçbir şey!

nası olmayacağını, zira soğuk olduğunuzu da söylüyor. Peki ne yaparsın? Dönüp de "Salaaaaak! Bi defa ben sert değilim" mi diyeceksin. "Hayır çirkinim ben manyak! Hem sen kendine baksana" desen ne olacak? "Kim saa bişe diyi, sen kendine herslenisen" dese, ne yapacaksın?

-Yine arkanızdaki başka bir ses, yanındaki arkadaşına yüksek sesle şöyle dese: "Bana aşşşşımı anlatır mısınnnn! Aşçın nasıl güzel bir şey olduğuni..." Peki ya bu durumda? "Git bi defa aşkı sana babam annatsın taam mı" mı diyeceksin? Ya da dönüp aşkı mı anlatacağın. Yapacak hiçbirşey yok! Yola devam...

-Pekiiii, karşıdan gelen biri "Sizce saygı duyuyum" dese ne diyeceksin? "Neyin saygısı, neye icaben, beni tanyor musun, bu nasıl bir laf" gibi bir cümle soruyu diz bakalım peş peşe, nereye gidecek ucu. Yok, hele bu gencimize hiçbir şey diyemezsin!

-Devam edelim... Hava kararışmış, hızlı adımlarla eve gidiyorsun. Evin sokağına girdin. Yol kenarında toplanmış yedi sekiz kişilik bir delikanlı topluluğu... Yaşları var 16-17... Seni görüp kendi aralarında konuşup bakıyorlar ve içlerinden biri bağırarak diyor ki "Oğlum baan jigololux teklif etmişler ben qavıl etmemişem..." Hadi buyur! Buyur ki na-

sıl buyur... Desen "Ula oğlum, san kim teklif etmiş, hele beni bi tanıştır..." Tuhaf bir cümle oldu, haklısınız. Neyse işte, diyecek bir şey yok.

Tabi daha cesur olanlar var. Bu kadar da aklayıp paklamayalım. "Arqadaş olalım mı" diye yanına yaklaşır, sonra da "Wiii abla arqadan çox genç görünüyün" diyen bir 15 yaşındaki çocuğa da diyecek bir şey yok. Yanından bisikletiyle geçen bir yeni yetme, "Görünce aşık oldum egledi beni!!! diyebilir, başka biri "Ağır ketiye dile min"ı içli içli bağırabilir...

Ha, bir nostalji bölümü ekleyelim buna. 1994'te bu kente ilk geldiğimde, sokakta yürürken, bir grup delikanlıdan birinin "Hareketlerine diqqat et!" demesi ile kendimi bir an İstanbul'da zannedip, "Konuşma be salak! Bacak kadar boyunla bana mı karışacaksın" diye bir Jale triplerine girmiştim ki sormayın. Karşıdaki de afallayıp, "Benim çocuğum var" diye yanıt vermiş, büyük olduğunun izahına girmişti. Derken, yanındaki arkadaşları uyardı mı ne olduysa, gömleklerin içine saklanmış bıçaklar ortaya çıkınca anlaşıldı ki bu yeni yetmeler Hizbullah militanları. Mesele uzun tabi. Bıçaklar çekilince, olay mahalini terk etmişim ve bu delikanlıların, polisün gönderdiği muhteremler olduğunu aynı gece ev baskınında öğrenmişim. Tabi bunu siz siz olun "Ne kuşatmalar yardım ben" diye okumayın. Bunu, "her zaman diklenmek iyi değildir" biçiminde bir mesaj alarak geçin...

Velhasıl bu memlekette kimseye diyecek bir şey yok. Terbiye dozajını henüz aşmamış bir "kitle" var burada bacılar!

Bu serttir Allahıma..." İrdeleyelim: Burada mesajı veren delikanlı arkadaşımız, "güzel" olduğunuzu vurguluyor bir defa. Fakat, güzelliğimizin bir ma-

fıkra

Aksi Kadın

Bir adam eşiyile arabada giderken polis sireni duymuş, hemen sağa çekmiş ve polis gelmiş: "Buyurun memur bey?"

"Beyefendi direksiyon başındayken cep telefonuyla konuşuyordunuz"

"Yok efendim sadece bip yaptı, ben de şarjı mi bitiyor diye baktım" Karısı lafa atlamış:

"Aaa yapma hayatım.. yarım saatir ortağınla iş görüşmesi yapıyordun telefonda"

Adam karısına tip tip bakarken polis yine sormuş:

"Beyefendi emniyet kemerinizi neden takmıyorsunuz???"

"Memur bey takmıştım ama sizin geldiğinizi görünce durduktan sonra çözdüm"

Karısı yine atlamış: "Aman şekerim sen de o kemeri hayatında bi kere taktın mı acaba..."

Adam yine eşine ters ters bakmış ama bir şey yapamamış.

Ardından polis bu sefer de arabayı incelemeye başlamış

vee... "Beyefendi bakar mısınız sağ sinyaliniz de kırık"

"Aaaa.. kırık mı?? Sabah yola çıkarken kontrol ettim kırık diildi...yolda oldu galiba, hiç de farketmedik" Karısı yine dayanamamış:

"Amma da attın kocacım, sana 3 haftadır söylüyorum artık şu kırık sinyalin icabına baktır diye...."

Adam en sonunda dayanamamış bağırması:

"Bana bak sen susacak mısın? Çakıcam şimdi suratının ortasına!!!"

Polis kadına sormuş: "Hanımefendi eşiniz size hep böyle mi davranır?"

Kadın cevap vermiş: "Yok canım....sadece alkollü olduğu zaman"

Ayna

Köylü adamın biri işi icabı kasabaya inmiş.

Dönerken karısına hediye olsun diye bir ayna satın almış.

Eve geldiğinde de daha önce hiç ayna görmeyen karısına ay-

nayı vermiş.

Karısı aynaya bakınca ağlaya ağlaya anasının yanına koşmuş, "ana, ana bak oğlunun yaptığına bunca yıldan sonra üzerime kuma getirmiş" diyerek aynayı anasına uzatmış.

Anası aynaya bakınca; "Tu gözün kör olmasın damat bu karı hem yaşlı hem çirkin" demiş.

Yöneten Erkekler

Yeryüzündeki herkes ölür ve Tanrının huzuruna çıkarlar...Tanrı der ki:

-Erkekler iki sıra olsun, bir sırada eşleri tarafından yönetilen erkekler, diğer sırada eşlerini yöneten erkekler, ayrıca bütün kadınları cennete aldım onlar meleklerle birlikte gidecekler şimdi.

Böylece kadınlar gittikten sonra Tanrı erkeklerin karşısına geçer.

Bir bakar ki eşleri tarafından yönetilen erkeklerin sırası 100

km. uzunluğunda... Ama eşlerini yöneten erkeklerin sırasında sadece bir adam duruyor...Tanrı diğer sıradakilere çok kızar: -Kendinizden utanın!!! Sizi bu dünyada güç ve iradenin temsilcisi olarak yarattım ve şuraya bak, hepiniz güçsüz, karaktersiz 100 km'lik bir sıra olmuşsunuz... Bakın bir tek erkek kulum şu

yan sırada tek başına gururla dikiliyor...Ondan ders alın!!!

-Oğlum sen anlat bunlara, sen ne yaptın da "Eşini yöneten erkekler" sırasında bir tek sen oldun?

Ve adam cevap verir: -Bilmem... Karım bana burada durmamı söyledi...

Nurhak'tan Gelen Gizem

Hayat bir merdiven, ölüm onun son basamağı, ve herkes basacak bir gün o son basamağına..." diye tanımlamış Japonlar yaşamı ve ölümü...

Madem yaşam denen merdivenin ilk basamağına bastık, elbette ki son basamağına da basacak ilk basamağına basanlar....

Her çıkan, nasıl çıkar son basamağa. Kimi bükük, kimi başı dik, kimi yorgun, kimi dinç, kimi yenik, kimi inandıklarının zaferinde, kimi doymadan yaşama, kimi doydüğünü sanarak. Bunları da sıralamak pek mümkün.

Sen son basamak olduğunu bilecek çıktın o basamağı sevgili Nücan!

Yaşarken her şeyi bilerek ve isteyerek yaşadığın gibi son basamağı da bilerek ve isteyerek çıktın!

Çepeçevre sarıldığın bir kuşatmada ölüm ve belki de senin için bin kez ölüm demek olacak olan teslimiyete dayalı yaşam arasında sen son basamağı, kendin belirledin!

Kendin bombanın pimini çektin!

Kendin ölümü bile belirledin! Sen ölümü yendin!

Kendin onursuz bir yaşamdansa onurlu bir ölümü kimlik belledin! Şimdi Nurhaklar da ölmeyen bir yaşamsın artık!

İlk basamağı bastığın asi Nurhaklar şimdi seni sonsuza dek onurla kollayacak!

*****

1973 yılında, Nurhaklar'ın eteklerinde, Pazarcık'ın Kuruçay köyünde bir can daha yaşam merdivenin ilk basamağına bastı. Nücan'ın doğuşunu cennet coğrafyasını cömertçe sunarak selamladı, bağrına bastı. Basamaklar Nurhaklar'ın eteklerinde çıktı. Çocukluk hayalleri, genç kız bedeninin büyümesi, ilk heyecanlar, ilk duygular, yaşama dair öğrenilenler. Hepsi oralarda geçti. Ülke sevgisi, dağla-

rın engin heybeti, gözle görülerek hissedildi. Nurhaklar'ın gizemi, çocuk bedeninden girerek, genç kız yüreğinde yerini buldu. Ve gizem Nücan'ın karakteri olmaya ta ilk basamaklardan itibaren başladı, sevdalı olduğu coğrafyaya ahenkli bir uyum eşliğinde...

90'lı yıllarla birlikte, gelişen bakılardan ve zorlanmalardan dolayı ailesiyle birlikte sürgün yavama, Avrupa'ya gitmek zorunda kalır. Avrupa onun için hep bir sürgündür. Nurhaklar'dan ayrılmak tanımsız bir acıdır yüreğinde. Ve hep tekrardan Nurhaklar'a dönmeye yeminlidir...

Nücan, bir daha asla vazgeçemeyeceği devrim mücadelesine katılma kararını 1994 yılında alır ve mücadeleye katılır. Devrimin

ne denli mücadele gerektirdiğini yaşadıklarıyla birlikte öğrenir. Hayallerin gerçekleşmesi için yapılacak çok şey vardır. Kıran kırana bir mücadeledir devrim. 1997 yılında sevdalı olduğu dağlara nihayetinde kavuşur ve yönünü dağlara çevirir. Dağlar bir nebze olsun ferahlatsa da gönlünü, ama yürek hep Nurhaklar için atar. Nurhaklar'a ulaşmak, Nurhaklar'ın gizemine karışmak tutkulu bir türküb gibidir.

Çalışmalardaki aktif performans, yoğun tempo, bitmek tükenmek bilmeyen enerji, iç tutarlılık, verilmiş yeminler... Diğer yandan kişiliğinin sükkuneti, dingin duruşu, sevgi uyandıran yumuşaklığı, engin hoşgörüsü, güven veren bakışları ve yaklaşımları, kendi doğrularını kim-

seyi çiğneyerek dayatmayan olgunluğu, bireyciliği kendinde yıkan birey oluşu, karşındakine hep "sen önemli birisin" hissini uyandıran şefkatli duruşu, insana verdiği değer, olaylar karşısında asla kontrolünü kaybetmeyen soğukkanlılığı, derin duyguları kişiliğinde bir gizem halini alır...

'Bir yıldızlık gökyüzünde parlamaya çalışan kenar evren çocuklarıydık kardeşlerim kadar sevdim seni Barış kadar, Fırat kadar sevdim Terk edildik evrenin her galaksisinde Parlamaya çalışan birer yıldızlık kardeşlerim ve ben dağıldık evrenin kimsesizliğine biliyordum, yine de biliyordum

kimse gelmeyecekti kimse olmayacaktı uzay boşluğuyla gözlerimizde. Evren bir varıştır sevgilim Barış bir boşluktur gözlerimizde...'
Nücan Nurhak

İşte son anın geliyor aklıma yeniden...

Kuzeye yetişme heyecanına henüz daha doymamışken, yüreğin Nurhak diye çarparken, yolda yakalandın kahpece düzenlenen bir ateş pususuna... Son nefesin olduğunu bilerek aldığın nefeste nasıl oldu gözlerin. Yine ırak mı baktın yoksa. Yine başını usulca eğip uzaklara mı baktın. Bunlar belki de asla cevabını öğrenemeyeceğimiz sorular.

Ama bilirim ki, yarım kalan özelemlerin yakmıştır narın genzini. Bilirim ki, sevdiklerin, yoldaşların gelmiştir gözlerinin önüne. Bilirim ki, "barış bir boşluktur gözlerimizde" diyen gözlerin bir an içinde olsa aramıştır barışı. Bilirim ki, Nurhaklar'a yetişemedim, sözüm yarım kaldı haykırışı gelivermiştir boğazına. Bilirim ki, acaba vasiyetim yerine gelecek mi diye aklından geçirmişsindir.

Belki sana, özlemlerinin hiç birine ilişkin verecek layıkıyla bir cevabımız yok. Gayretimiz, istemimiz olsa da... Tek tesellim, doğduğun topraklara, havasını çektiğin, suyunu içtiğin, koynunda büyüdüğün, gizemini aldığın, sevdan Nurhaklar'a kavuşmuş olmandır.

Hiç durmadan kanayan bir yaradır yokluğun...

Hiç bitmeyen bir sevdadır...

Hiç tükenmeyecek olan bir amaç...

Hiç dinmeyecek olan bir hasret...
Ve hiç unutulmayacak olan bir gizemdir Nücan,
Nurhak'tan gelen ve Nurhak'a giden...

Baran Bingöl

Spor kızları olgunlaştırıyor

Son yıllarda kadınların ve kızların kadın sporlarına olan ilgisi giderek artıyor. Bir süre öncesine kadar bilim adamlarında bile bayan vücudunun adaptasyonu konusunda olumsuz düşünceler söz konusuydu.

Birçok bayan sporcu gösterdikleri atletik performansla bu düşünceleri yıkmayı başardı. Antrenmanın bayanlar üzerindeki etkileri araştırıldığında, atletik performanslarının sağlık ve yetenekleriyle ilişkili olduğu görülüyor. Gerçi ergenlik öncesi sportif aktivitelerin bazı sakıncaları halen söz konusu. Ancak bireyin gelişme süreci sırasında erken çocukluk ve ilköğretim çağına çeviklik, esneklik ve yetenekleri açısından en uygun düzeyde oldukları da biliniyor. 4-8 yaşları arasındaki çocuklarda fiziksel yetenekler kolaylıkla geliştirilebiliyor. Bu nedenle de kız çocuklarında, spor tıbbının düzenli denetimi altında olmak kaydıyla 6-7 yaşlarında buz pateni, jimnastik, trampolin ve kule atlama sporlarına başlaması uygun bulunuyor. Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir konu ise antrenörler tarafından çocuğun gelişme yaşına uygun antrenmanların seçilmesi.

Yapılan araştırmalar bayanlarda erken başlayan spor eğitiminin herhangi bir zarar meydana getirdiğini göstermiyor. Genç kızlarda ergenlik öncesi ve ergenlik sırasındaki antrenman-

ların özellikle adet dönemiyle ilgili gecikmeye yol açtığı durumlar söz konusu ama kadınlık özelliklerinin kazanılmasında herhangi bir sorunla karşılaşılıyor. Genç sporcu kızlar ve spor yapmayanlar üzerinde yapılan araştırmalar da tek tek rastlanan hastalık ya da sakatlıklar konusunda da aynı istatistikte sonuçları veriyor. Yapılan uzun süreli araştırma sonuçları antrenmana erken başlanmasının genel sağlık durumları ya da biyolojik gelişmeleri açısından olumsuz etkilerinin olmadığını gösteriyor.

Toplumda yaygın kanılardan biri de yoğun antrenmanların bayanlarda kısırlığa yol açtığı şeklinde. Oysa yapılan araştırmalar bunun tam tersini gösteriyor. Avrupa ve Dünya Şampiyonalarına katılmış 242 bayan sporcu üzerinde yapılan araştırma, doğumlarının normal olduğunu ve doğum sonrasında da aktif ve başarılı sportif yaşama kolaylıkla döndüklerini ortaya çıkarıyor. Çeşitli ülkelerde aktif spor yaşamının en iyi döneminde bir-iki hafta üç doğum yapan, 30'lu yaşların sonuna kadar aktif spor yaşamını sürdüren çok sayıda kadın atlet var. Çocukluk yaşlarındaki yoğun antrenmanlara rağmen doğurganlık kaybolmuyor, geç adet görülmesine rağmen olgunlaşma çabuk geliyor.

Haber Merkezi

Yaşamdan Kesitler -I-
Nuray Bayındır

Sokakta

Kendini kaybolmuş hissediyordu. Sokağın kırıntı pası ve kötülüğü içinde boğuşup yorulurak eve gelince, bir de sanki bunca zehirlilikte payları yokmuş gibi anne ve babasının nasihatlerini dinleme zorunda kalışı yok mu, en çok da buna çıldırdığıydı. O sistemin ve ailenin kurbanıydı. Bilmiyorlar mıydı bunu? Kendisini nasıl görmüyorlardı. Ailesini sevmesine rağmen ilgisini daha çok kendisi gibi rate* olan arkadaşlarına yöneltmişti. Bazı günler eve gelmemeye başladı. Her seferinde bir gerekçe yaratıyordu. Okulu da aksatmaya başlamıştı. Çevresindeki gençler hiç de ona uygun değillerdi. Sigara içiyordu. Bazen de gözleminin içi kıpkırmızı eve geliyordu. Çok kolay yalan söylüyor hatta bazen gerçekle yalanı birbirine karıştırıyordu. Anne çocuğunu tanımaz olmuştu artık. Çaresizdi, sokak güçlüydü. Çekiyor, çekiyor çocuğunu dipsiz uçurumlara sürükliyordu. Evet her geçen gün durum kötüye gidiyordu.

Annenin içine çocuğunu kaybetme endişesi yerleşti. Tek çocuklarının geleceği bir yana, yaşamı

konusundaki tedirginlik ve korku eve egemen olmuştu. Baba çaresiz, güçsüzdü. Sokak kirli, başıbozuk, asi ve çekiciydi.

O, on yedi yaşın çigerinde yabani özgürlük havası soluyor. Herşeye rest çekmek, istediği gibi yaşamak özlemine için kavruluyordu. Onu az mı evde tek başına bırakmışlardı? Nasıl korktuğunu hatırlatıyordu anne babası eve gelene kadar. Biraz da onlar merak etsin istiyordu.

Fransız, Afrikalı ve Arap arkadaşlarından sonra kendi toplumundan gençlere ilgisini yöneltti. Konuşması hal ve davranışları da değişmişti. Kendi kendisi olmaktan çıkmış, birlikte dolaştığı arkadaş çevresinin aksaniyle konuşmaya, davranmaya başlamıştı. Saygısızdı. Aile ve toplum artık ona sıkıcı geliyordu. Anne babası devrimci insanlardı. Şiddete karşıydılar en azından. Bir kez iyi hatırlıyordu, onları öylesine çileden çıkarmıştı ki ikisi dayanamayıp üstüne yürümüşlerdi. Sonradan da kaba kuvvetin ne derece insanı aşağılaştırdığı üzerine saatlerce kendisine seminer vermişlerdi. Birlikte avarelik ettiği

dört arkadaşının aileleri de en azından solcuymdu. Çocuklarını özgür büyütmekten yanaydılar doğal olarak. Ama hiç biri kendi çocuğu ile seviyeli bir ilişki yakalayamamıştı. Sokak onlardan daha güçlüydü. Beşi de yadırdıkları kendi aile ortamlarının dışına düşmüşlerdi.

O dünyada dürüst, doğal, kendini beğenmişlikten uzak insanların da olabileceğine çoktan inancını yitirmişti. Bulunduğu ortamın insanı olmadığını biliyor ama başka bir ortam da tanıyamıyordu. Anne babası iyi insanlardı, onların üzülmelerini de hiç istemiyordu ama sokak çekiyordu işte. Her köşe başına zehirli amonyak kokusu gibi sinen, insana tiksinti veren korkunç nefretin kol gezdiği sokaklar, her an, her yerde ölümün, gündüz ve gecenin tek gerçek sahibi gibi dolaştığı, hak adalet anlayışını hiç tanımamış sokaklar bu sapsiz gençlere nasıl bu kadar cekici gelebiliyordu? O, sürekli kendisinde eksik olan bir şeylerin peşindeydi. -Ah ne olduğunu bir tam bilebilseydi.

*rate yaşamı boyunca bir baltaya sahip olmayan, başarısız kimse.

Susmamak Tedavinin Başlangıcıdır

Hollanda'da bir Psikiyatri hastanesinin, sosyal psikiyatri bölümünde sosyal psikiyatri olarak çalışan ve poliklinik bölüm başkanı olan Işık İşcanlı; kadınların yaşadığı travmatik sorunlar, sorunların kaynakları, travmanın ortaya çıkış biçimleri, çözüm önerilerine ilişkin sorularımızı yanıtladı. İşcanlı travmatik sorunlar için "Sistem ve aile içi şiddete maruz kalmış kadınlar, sustukları sürece şiddet devam edecektir" diyor.

● Çalıştığınız travma merkezine hangi kesimden kadınlar geliyor?

Savaş travması olan mültecileri günlük terapi yaptığımız bir merkezde çalışıyorum. Hastaların her türlü terapiyi aldıkları günlük bir tedavi merkezidir. Merkezimizde sadece mülteciler, yani hem oturumu olanlar ve hem olmayanlar tedavi edilebiliyor. Çünkü Hollanda'nın ve Avrupa'nın bazı merkezlerinde sadece oturumu olan mülteciler tedavi ediliyor.

Hastalarımızın büyük çoğunluğu Afrika, Eski Sovyet Birliği, son zamanlarda da Ortadoğu'dan, özellikle Irak, İran ve Afganistan'dan gelen mülteciler oluşturmaktadır. Kürt hastalarımızın sayısı azınlıktır. Daha çok mültecilik, savaş nedeniyle yaşanan travma sonucu bize başvuruyorlar.

● Merkezinize başvuran hastaların temel şikayetleri nelerdir? Rahatsızlıklarını oluşturan koşullar ve nedenler nelerdir?

Kadınlarımız doktora gelirken; "çok sinirliyim, çok fazla kavga ediyorum, bunalımdayım, çok değiştim, çocuklarımı dövüyorum, kocama kötü davranıyorum, evden çıkmak istemiyorum, ev işi yapamıyorum, uyuyamıyorum, başım ağrıyor, belim ağrıyor, midem ağrıyor" gibi bir çok vücutsal şikayete geliyorlar. Bir çoğu zaten bize gelmeden önce birçok doktor dolaşmış ve bir çözüm bulmadığı için psikiyatrye başvurmuş oluyor.

Lakin, travma merkezine gelen kadınların hepsinin hemen hemen ortak rahatsızlıkları var. Biz buna tıp dilinde travma sonrası stres bozukluğu (post travmatik-stres bozukluğu) diyoruz.

Travma gören insanlar, yani fiziksel travmaya uğrayan insanlar yıllarca rahatsız olmadan yaşayabilirler. Geçirdikleri travmaya benzer olaylarla karşılaştıklarında ya da bir stres ortamında eskiden yaşadıkları travma yeniden açığa çıkabilir. Bu tür travmaların çok rahatsız edici sonuçları var. Örneğin; travması olan insanlar çok şiddetli uykusunu çekerler. Uykusu bozukluklarının da büyük bir nedeni gördükleri kabuslardır; kabuslar yaşadıkları travmalarla ilgilidir.

Hastaya travmasını hatırlatacak ufak bir olayla karşılaştığında bu travmayı aynen canlı yaşayabiliyor. Bu durumlar genellikle bilinç dışılığıyla birlikte seyredir. Bu anlar tehlikeli anlardır, bilinç düşmesi olduğunda örneğin; insanlar çıkıp otobanda yürüyebiliyor. Arabaları görmeden karşıdan karşıya geçebiliyor. Hiçbir şeye yoğunlaşamama ve tipik korkulan vardır. Travması olan insanlar başkalarına güvenmekte zorluk çekerler. Zaten güvensizlik travmanın en büyük belirtisidir. İnsanlara güvenmedikleri için sosyal ilişkileri de zayıftır. Travmalı bir insan kendini toplumdaki izole

Işık İşcanlı kimdir?

Diyarbakır Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu olan İşcanlı, Kürt olduğundan dolayı, Türkiye Sağlık Bakanlığı tarafından şüpheli kişi olduğu iddiasıyla görevlendirilmez. 12 Eylül darbesiyle Türkiye'de yaşanan baskılara maruz kalan İşcanlı, 1984 yılında Hollanda'ya gelir. Burada da tıp okumaya devam eden İşcanlı ayrıca, sosyoloji ve dil eğitimi gördü. Şu an Erasmus Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölümü'nde Doçent olan İşcanlı, ayrıca Hollanda'da bir psikiyatri hastanesinin Sosyal Psikiyatri bölümünde ve bir travma merkezinde sosyal psikiyatri olarak çalışıyor. Merkez polikliniğinin de başkanı olan İşcanlı, Erasmus Üniversitesinde psikiyatri dalında asistanlık yapan öğrencilere hocalık yapıyor.

dadır. Burada çok rahatlıkla bir kişinin geliriyle ev idare ediliyor. Bir de biliyorsunuz, mültecilerin para biriktirip dönme amacı olduğu için kadınlarda çalışıyor. Kadının yaşamında hiçbir şey değişmeden üstüne birde iş yaşamı eklendi. Genellikle temizlik işlerinde, çok ağır işlerde çalışıyorlar. Tabii ki eğitim düzeyi genellikle düşük. Kürdistan köylerinden gelmiş insanlar en ağır işlerde çalışıyorlar. Kadınların sorunları burada iki kat ağırlaştı. Buna vücut ve ruhsal durum ne kadar dayanır. Ancak 5 sene dayanabiliyorlar. Ondan sonra tükeniyorlar. Yalnız fiziksel bir tükenmişlik değil, hiçbir şeyi kaldıramayacak duruma geliyorlar. Eğer kadın tükenmişse tam bir facia. Bu durum şiddete neden oluyor. Kadın kocasından şiddet görüyor, kadında çocuklarına şiddet uyguluyor. Kısacası Avrupa'daki kadınlarımız genellikle bir kördüğüm içinde yaşıyorlar.

● Sonuç olarak çözüm önerileriniz nelerdir?

Birkaç tane Kürt kadını tanıdım. Gözaltında işkence görmüş kadınlar. Ama yaşadıklarını anlatmıyorlar, anlatmak istemiyorlar. Anlatmalarının farklı sebepleri var. Oysa travma anlatılmadan aşılmaz. Travma işlemek bir süreçtir, bir proesistir. İşlediğiniz sürece sizinle mezara kadar gider ve tüm yaşamınızı etkiler. Bazen o kadar ciddi boyutlarda etkiler ki, günlük işlerinizi yapamazsınız. Periyodik krize girme söz konusudur. Tabii ki Kürt kadını ve erkeği de korkunç travmalar yaşamışlardır. Mutlaka bu tür merkezlerde tedavi olmaları lazım.

Sistem ve aile içi şiddete maruz kalmış kadınlar ve erkekler, sustukları sürece şiddet devam edecektir. Susmamak hem şiddete karşı en etkili yöntem, hem de tedavinin başlangıcıdır. Tabii ki insanların desteğe ihtiyacı var. Var olan Kürt kurumlarına (güvendikleri kurumlara) gidip yardım istemeleri önemlidir. Güven ortamı yaratılmalıdır.

Ayrıca bir şey belirtmek istiyorum. Gazetemiz şiddete karşı hem bir savaş cephesi hem de şiddete maruz kalmış cinsdaşlarımızın dayanışma cephesi olabilir, olmalıdır. Bir güven ortamı yaratılabilir.

Firuzan Bilek/Nurcan Güllü

eder. Bu izolasyonla depresyon dediğimiz ruhsal bunalımlara yol açıyor. Bu ruhsal bunalımlarda ne yazık ki bir çok insanı intihara sürüklüyor. Tabii bunlar travmanın orta şiddetli belirtileridir.

● Aile içi şiddetten kaynaklı travma bozukluğunu açmıyabilir misiniz. Bu konuda Kürt kadınlarının yaşadığı ortak sorunlara değinebilir misiniz?

Aile içi şiddetten kaynaklı travma bozukluğunun farklı yanları var. Ama direk sistemlerden kaynaklı, totaliter rejimlerden kaynaklı travmalarda kadınlar daha rahat yardım için başvuruyorlar. Travmasını kısmen de olsa daha rahat konuşabiliyor. Veya travması olan bir kadına aile üyeleri destek veriyor. Aile içi destek çok önemli.

Ama aile içinde şiddet olduğu zaman Kürt kadınları bunu kimseye paylaşmıyor. Bir söz vardır "kol kırılır yen içinde kalır" denilir. Açıkçası aile içinde yaşanan bütün kötü olaylar gizli kalmalı. Evin dışına yansımamalıdır. Aile kurumunu korumak için aile içi şiddete maruz kalan Kürt kadınları travmalarını anlatmıyorlar. Tedavi

içinde herhangi bir yardım talebinde bulunmuyorlar. Bugüne kadar rastladığım Kürt kadınları eşlerinden boşandıktan sonra yardım talebinde bulununlardır.

● Travmanın ortaya çıkmasına sebep olan temel nedenlerden bir tanesi savaş ve aile içi şiddettir. Ortadoğulu bir kadını Afrika'dan gelen bir kadın arasında fark oluyor mu?

Danışmanın iyi olduğu, aile bağlarının güçlü olduğu bir çevrede travmayı yenmek yada travmayı daha az şiddetli yaşamak mümkün olabilir. Önemli olan toplumda kadına nasıl bakıldığıdır. O açıdan Ortadoğu'dan ve Afrika'dan gelen kadın hastalarımız arasında çok ciddi bir fark olmamakla birlikte, kültürel durumlara göre de değişimler olabiliyor.

Travma görmüş bir insana kötü gözle bakılıyorsa, o insan travmasını çok şiddetli yaşar. Örneğin, 70'li yıllarda bir kadının polis tarafından gözaltına alınması ya da tutuklanması toplum tarafından kötü karşılanırdı. Ama 80 yıllara geldiğimizde ise, tersine hapse giren insanlara daha bir pozitif bakış açısı vardı. Toplum bu insan-

lara kahraman gözüyle bakıyordu. Tabii ki çok önemli etkenler. Örneğin; Kürt hastalarımızda çok yoğun travmalar yaşanıyor. Ama, Kürtler şu an tedaviye gitmiyorlar. Bana göre gitmemelerinin nedeni; savaşın halen devam ediyor olması. Çünkü halen çok meşguller. Hatta belki de kendilerine ayıracak zamanları bile yok. Ama ileride eğer savaş ortamı biterse, savaşsız bir yaşama geçilirse, Kürtler o zaman psikolojik sorunlarla karşılaşacaklar. Çünkü toplumumuz uzun yıllardır şiddet içinde yaşıyor.

● Mülteci kadınlarda mı, yoksa Avrupa'da belli bir statü almış kadınlarda mı daha fazla psikolojik sorunlar yaşanıyor?

Mülteci olmanın yarattığı farklı sorunlar var. Şu anda Avrupa'da yaşayan Kürt kadınları ağır şartlar altında yaşıyor. Avrupa'ya işçi olarak gelmiş bütün az gelişmiş ülkelerin insanları için geçerli, Kürtler içinde geçerli. Şimdi 15-20 sene öncesine kadar Kürdistan'da Kürt kadını evindeydi, kocası çalışırdı. Kadın çocuklarına bakardı. Ama Hollanda'da Kürt kadını çalışmak zorun-

ABONE FORMU

6 AYLIK

20 EURO

12 AYLIK

40 EURO

İsim: .....

Adres: .....

Telefon: .....

Banka Adı: .....

Hesap No: .....

TARİH:

İMZA:

ABONE YAPAN:

.....

.....

.....

NEWAYA JIN

Veluwehof 55
5709 KJ Helmond
Nederland

Tel.: 0031 652152768
Fax: 0031 492516260

Banka ismi: Postbank

Hollanda İçi: 9522686

Hollanda Dışı:

IBAN: NL50 PSTB0009522686 BIC: PSTBNL21

Yukarıda işaretlediğim sürenin bitiminden önce iptal etmediğim takdirde abone süresinin normal tarife üzerinden uzatılmasını ve ücretini ödemesini kabul ediyorum.

DUYURU!

Newaya Jin Gazetesi olarak esas amacımız, gazetemizi tüm kadınların ortak platformu yapabilmek ve hepimizin sesi haline getirebilmek. Ne kadar çok ses sesimize katılırsa, o kadar gur ve kararlı çıkacak sesimiz. Bunun da en güzel ve en doğru yolunun, birlikte çalışmaktan geçtiğine inanıyoruz.

Bunun için; her kadın ve kadını yan yana olmak isteyen her erkek doğal çalışmamızdır. Özgür yaşamda ısrar eden herkes Newaya Jin'in esas sahibidir. Bizler her okuyucumuzu aynı zamanda gazetemizin gönüllü çalışanları olarak görüyoruz. Bulduğunuz her mahallede, şehirde ve ülkede göndereceğiniz her haber gazetemizi daha güçlü kılacaktır. Bu nedenle herkesi Newaya Jin'e katkıda bulunmaya ve bulunduğu alanda Newaya Jin muhabiri olmaya çağırıyoruz.

Gazetemizde yayımlanmasını istediğiniz reklam ve ilanlarınız için telefon numaramız: 00 31 652152768